

Ο ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α'.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΤΕΥΧΟΣ ΙΒ'.

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΗ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1880.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΡΩΣΣΟ-
ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.

Υπό Δ. ΣΩΦΡΟΝΙΑΔΟΥ.

(Ἴδε τεύχος ΙΑ'.)

Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

Ἡ κυριωτέρα ἀφορμὴ τοῦ ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου ἦτον ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν Βουλγάρων· αὐτὸς ὁ Τσάρος ἀνήγγειλε τοῦτο ἐπισήμως ὁπότε ὁ ρωσσικὸς στρατὸς διέβη τὸν Δούναβιν. Ἐν τούτοις καθ' ὅλας τὰς φρικώδεις περιπετείας τοῦ

πολέμου τούτου δυνάμεθα ν' ἀναγράψωμεν τὴν ἐλαχίστην αὐθόρμητον ἐνέργειαν, τὴν ἐλαχίστην πρωτοβουλίαν, τὴν ἐλαχίστην τέλος ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων προσπάθειαν ὅπως διευκολύνωσι τὴν Ρωσσίαν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῶν; Ἐπὶ δύο ὁλόκληρα ἔτη περὶ οὐδενὸς ἑτέρου λαοῦ ἐγένετο λόγος ἐν τῷ πολιτικῷ κόσμῳ εἰμὴ περὶ τῶν βουλγάρων, ἐν τούτοις ἡδυνήθησαν οὗτοι νὰ ἀναδείξωσιν ἓνα πολιτικόν, ἓνα ἄνδρα, ὅστις νὰ ἐφελκύσῃ διὰ τῆς ἱκανότητος καὶ τῶν γνώσεων αὐτοῦ τὴν ὑπόληψιν καὶ ἐκτίμησιν τῆς Εὐρώπης; Ἐν τοῖς ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ ἀγῶσίν των (!) ἡδυνήθησαν νὰ ἀναδείξωσιν ὡς ἥρωας τὸν Πέκον Παύλοβιτς, τὸν Λουβοβράτιτς, τὸν Δεσπότοβιτς, τὰ ἀνδρεῖα ταῦτα καὶ ἡρωϊκὰ τέκνα τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης;

Ἐπὶ δύο ὁλόκληρα ἔτη ἡ Δύσις διετετέλεσεν ἐν ἀληθῶς πυρετώδει καταστάσει· ἡ Ἀνατολή κατεφλέγη· οἱ στρατοὶ δὲν ἔπαυσαν ἀλληλομαχόμενοι, ἐνῷ ἡ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία πυρετὸν κατέβαλεν ἐνεργείας.

Ὑπὲρ τίνων δὲ ἡ γενικὴ αὕτη ἀνωμαλία, ὁ ἀπερίγραπτος οὗτος περισπασμός; Ὑπὲρ... τῶν Βουλγάρων. Οὐδέποτε ἔθνος εὐρέθη εἰς θέσιν προσφοροτέραν ὥπως καταδείξῃ τὴν ζωτικὴν αὐτοῦ δύναμιν· οὐδέποτε πρόσκλησις οὕτως θερμῇ ἀπηυθύνθη πρὸς λαὸν ὥπως ἀναλάβῃ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ ἀγῶνα· πλὴν οὐδέποτε συνάμα λαὸς ἐπεδείξατο τοιαύτην ἀδιαφορίαν, οὕτως ἀπαγερὰν ἀπάθειαν προκειμένου περὶ ἀγῶνος ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐκθάσεως τοῦ ὁποίου ἐξηρτᾶτο τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ μέλλον, αὕτῃ ἡ ὑπαρξὶς αὐτοῦ.

Ἐν τῷ παρασταθέντι δράματι ἡ Εὐρώπη παρέσχε τὰς συμπαθείας καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτῆς σύμπραξιν, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Τουρκία πολύτιμον τῶν τέκνων αὐτῶν αἷμα· ἡ δὲ Βουλγαρία;... Δὲν παρέσχεν εἰμὴ μόνον τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἡ κάλλιον ἔλαβον τοῦτο παρ' αὐτῶν ἄλλοι ὥπως τὸ χρησιμοποιήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἐπιδιώξεως τῶν ἰδίων αὐτῶν σκοπῶν. Ἡκούομεν νὰ γίνηται ἀδιακόπως λόγος περὶ τῶν βουλγάρων, ἐν τούτοις οὐδαμοῦ ἡδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν αὐτοὺς, πλὴν οὐχὶ ἀπατώμεθα· ἴδομεν τούτους ἐν ἀπάσῃ τῇ ἐκπληκτικῇ αὐτῶν ἐνεργητικότητι ἐν τῇ κτηνώδει καὶ αἰμοδόρῳ ἐκείνῃ κατὰ τῶν μουσουλμάνων τῆς Βουλγαρίας ἀντεκδικήσῃ ἣν μετὰ τσαούτης βδελυκτῆς καὶ ζοφερᾶς διωργάνωσαν σατανικότητος.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι πρωτοφανὲς διὰ τὴν ἱστορίαν, ἀποτελεῖ δὲ τὴν ἐναργεστέραν ἀντίφασιν πρὸς τοὺς ὑπὲρ αὐτονομίας ἀγῶνας τῆς Ἰρλανδίας, τῆς Βανδέας, τῶν βορείων ἐπαρχιῶν τῆς Ἰσπανίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Πολωνίας ὥπως μὴ ὑπομνήσωμεν τοὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκληφθῶμεν ὑπὲρ τὸ δέον ἐγνώσται ἢ οἰηματῖαι. Τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐκπροσωποῦσι μίαν ἐθνικότητα, ἐν φρόνημα, ἐν πάθος· πλὴν τί παριστᾷ ἡ Βουλγαρία; Ἐγκατάλειψιν τῆς ἰδίας αὐτῆς χώρας εἰς τὰς χεῖρας ἑτέρου, ἀπάρνησιν τῆς ἰδίας αὐτῆς ὑπάρξεως καὶ προφανῇ ἀ-

δυναμίαν εἰς τὸ σκέπτεσθαι καὶ διανοεῖσθαι περὶ ἄλλου τινος ἢ περὶ κτηνώδους ἀντεκδικήσεως.

Ἡ ρωσικὴ διπλωματία κατενόησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ὁ λαὸς οὗτος παρουσίαζε τὰ πολυτιμώτερα συστατικὰ ὥπως καταστῇ πειθήνιον αὐτῆς νευρόσπαστον· διὸ οὐδένα δέον νὰ ἐκπλήξῃ ἡ ὑπερτάτη ἐκείνη στοργὴ ἣν ὁ στρατηγὸς Ἰγνατιεφ καὶ Συντροφία ἐπεδείξαντο ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου κατὰ τὰς περὶ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου διαπραγματεύσεις.

Ἐν τῇ συνθήκῃ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου διεγράψαν μίαν Βουλγαρίαν τεραστίας καὶ ἐκπληκτικῆς διαμέτρου διὰ τῆς οἰκτρᾶς ἀκρωτηριάσεως τῆς Τουρκίας ἀπ' ἐνός, καὶ τῆς καταπατήσεως τῶν δικαιωμάτων τῶν λοιπῶν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἐθνηκοτήτων ἀπ' ἑτέρου. Τὰ ὄρια ἄπερ διεγράψαν διὰ τὴν Βουλγαρίαν πρὸς βορρᾶν εἰςὶ λίαν φυσικὰ, καθ' ὅσον ὁμοῦς κατέρχονται ταῦτα πρὸς ἀνατολὰς περιβάλλονται τὸν τύπον τῆς ἐντελεστέρως ἀθαιρεσίας. Οὕτω πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην περικλείει πλεῖστα ἀλγεακὰ διαμερίσματα, ὡς τὸ τῶν Δεδρῶν, ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὁχθῆς τῆς λίμνης τῆς Ὀχρίδος καὶ ἰδίᾳ τὸ διαμέρισμα Καστορίας, νοτιοανατολικῶς δὲ τὸ χαραχθὲν διάγραμμα περιλαμβάνει χώρας ἐν αἷς οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἀλβανοὶ καὶ οἱ Τούρκοι εἰςὶ τριπλάσιοι τῶν Βουλγάρων. Πρὸς νότον τὰ ὄρια τῆς ἀπελευθερωμένης ἡγεμονίας κατέρχονται μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ διέρχονται διὰ τοῦ στομίου τοῦ Βαρδάρ, ἐνθα οἱ ἐντιμοὶ ἀπελευθερωταὶ ἐσκόπουν νὰ συστήσωσι ναυτικὸν σταθμόν. Τὰ βουλγαρικὰ ὄρια ἀνερχόμενα εἰτα πρὸς τὰ ἄνω διέρχονται παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην ἀφίνουσι τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον καὶ κατέρχονται ἐπὶ τέλους πρὸς τὴν θάλασσαν ἐν τῷ κόλπῳ Ὀρρηνί. Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου κόλπου μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Λάγου ἡ Βουλγαρία περιλαμβάνει ἑκτασιν 35—40 γεωγραφικῶν λευγῶν ὡς καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν λιμένα τῆς Καβάλλας.

Ὅπόσας φρικώδεις ἀκρωτηριάσεις δὲν ὑπέστη ἡ ταλαίπωρος ἀρχὴ τῶν ἐθνηκοτήτων ὥπως ἡ ρωσικὴ διπλωματία ἴδῃ πραγματοποιούμενον· τὸ προσφιλέστερον αὐτῆς ὄνειρον, ἐπεκτείνῃ δὲ.

λονότι τὴν Βουλγαρίαν μέχρι τοῦ . . . Αἰγαίου.
Τὰ δίκαια ἰδίᾳ μιᾶς τούτων, τῆς ἐλληνικῆς, ἐ-
σφαγιάζοντο προφανῶς διὰ τῆς ἐξαμβλοματικῆς
ταύτης ἐπεκτάσεως.

Δὲν ἀναλαμβάνομεν ἡμεῖς νὰ καταδείξωμεν
τὸ πῶς ἡ ἀρχὴ αὕτη κατεπατεῖτο, τὸ πῶς ἡ ἐλ-
ληνικὴ ἐθνηκότης κατεστρέφετο ἐν τῇ χώρᾳ
ταύτῃ καὶ τὸ πῶς τὰ δικαιώματα αὐτῆς ἐθυσιά-
ζοντο εἰς τὸν βουλγαρισμὸν ὑπὸ τῆς ρωσικῆς
ἀπληστίας· δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὁμιλήσωμεν ἡ-
μεῖς περὶ τῆς ἀριθμητικῆς καὶ λοιπῆς τῶν Ἑλλή-
νων ὑπεροχῆς ἐν ταῖς χώραις ταύταις ὥς ἡ συν-
θήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου παρεχώρει τῇ Βουλ-
γαρίᾳ, διὸ δίδομεν τὸν λόγον εἰς ἓνα τῶν μάλ-
λον ἀμερολήπτως τῆς Εὐρώπης διπλωματῶν, τὸν
μαρκήσιον Σαλισβουρῆ, ὅστις ἰδοὺ αὐτολεξεῖ
πῶς ἐξεφράσθη ἐν τῇ δευτέρᾳ συνεδριάσει τοῦ
Βερολινείου συνεδρίου προκειμένου περὶ τοῦ ζη-
τήματος τούτου:

« Μεταξὺ τῶν σπουδαίων κινδύνων οἵτινες ἀ-
» ναφαίνονται ἐκ τῆς συστάσεως τῆς μεγάλης
» ταύτης Βουλγαρίας, — εἶπεν ὁ ἄγγλος διπλω-
» μάτης — ἐστὶ καὶ τὸ ὅτι ἡ πλεῖστα μέρη τῆς
» νέας ταύτης ἡγεμονίας οἰκοῦσα ἐλληνικὴ φυλὴ
» ὑποταγέσεται εἰς σλαβικὴν πλειονοψηφίαν,
» μεθ' ἧς αἱ σχέσεις αὐτῆς δὲν εἶναι σχεδὸν φι-
» λικαί, ἐνδεχόμενον δὲ ὅπως ἡ ἐλληνικὴ γλῶσ-
» σα ἐξηφανισθῇ, ἡ δὲ φυλὴ αὕτη ἐπὶ τέλους
συγχωνευθῇ.

» Ἐκτὸς τούτων ἡ εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου
» παραδοχὴ νέας τινος ναυτικῆς δυνάμεως δὲν
» δύναται νὰ ᾗ ἀποδεκτὴ ἄνευ ζωηροῦ τινος αἰ-
» σθήματος δυσαρεσκείας παρὰ τῶν γειτόνων
» δυνάμεων τῆς Μεσογείου.

» Καθ' ἐμὴν γνώμην δεόν νὰ ἐξευρεθῇ θερα-
» πεία τις διὰ τὰ ἐπιβλαβῆ ταῦτα ἀποτελέσμα-
» τα διὰ τινος τροποποιήσεως τῶν ἄρθρων ἐφ' ὧν
» ὁ πρίγκιψ Βίσμαρκ ἐπεκαλέσατο τὴν προσο-
» χὴν ἡμῶν. Ἐὰν ἡ Βουλγαρία ἀντὶ νὰ ἐκταθῇ
» μέχρι τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς λίμνης τῆς Ὀχρι-
»δος περιωρίζετο νοτίως μέχρι τῆς γραμμῆς τοῦ
» Αἴμου, ἡ δευτέρα μερὶς τῆς ἐπαρχίας ἔμενεν
» ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου, οἱ κίνδυνοι
» οὗτοι θὰ ἐμετριάζοντο κατὰ πολὺ, ἐὰν τρυλά-

» χιστον δὲν ἐξέλαιπον ὁλοτελῶς.

» Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νέα τις ναυτικὴ
» δυνάμις δὲν θὰ ἐξετείνετο πλέον μέχρι τῶν ἀ-
» κτῶν τοῦ Αἰγαίου. Εὐάριθμος δὲ τις μερὶς τοῦ
» ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἥτις θὰ ἡπειλεῖτο νὰ ἀ-
» πορροφηθῇ ἐν τῇ νέᾳ Βουλγαρίᾳ θὰ ἔμενεν ἐν
» τῇ πολιτικῇ θέσει ἣν ἤδη κατέχει· ἡ δὲ Πύλη
» θὰ ἐκέκτητο στρατηγικόν τι σύνορον ὅπερ θὰ
» ἡδύνατο νὰ ὑπερασπίσῃ ἐναντίον πάσης ἐν τῇ
» μέλλοντι εἰσβολῆς.»

Δὲν θεωροῦμεν περιττὸν νὰ παραθέσωμεν ἐν-
ταῦθα τὰς σκέψεις ἐνὸς τῶν βαθείας ἐπὶ τοῦ ζη-
τήματος τῆς ἀριθμητικῆς σπουδαιότητος τῶν τῆς
Τουρκίας ἐθνηκότητων ποιησαμένων μελέτας, τοῦ
κ. Blanconi, ἐγκρίτου μέλους τῶν σπουδαιοτέ-
ρων γεωγραφικῶν ἐταιριῶν τῆς Εὐρώπης:

« Οἱ Ἕλληνες τῆς Τουρκίας, λέγει ὁ κ. Βλαν-
» κονί ἐν τῇ ἐσχάτῳ ἐκδοθέντι περὶ τῆς ἐθνο-
» γραφικῆς καταστάσεως τῆς Τουρκίας πολυτί-
» μῳ αὐτοῦ συγγράμματι — ἀποτελοῦν πληθυ-
» σμὸν πολυάριθμον, συμπαγῆ, ὁμογενῆ καὶ στε-
» νῶς συνηνωμένον, ὅστις ὑπερέχει τῶν λοιπῶν
» κατὰ τὸν ἀριθμὸν, τὴν νοημοσύνην, τὴν μάθη-
» σιν καὶ σχετικὴν εὐημερίαν . . . Ἄν οἱ Βούλ-
» γανοὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν
» εὐρυτάτων τῶν χωρῶν τούτων ἀγρῶν, οἱ Ἕλ-
» ληνες ἐγκατεστάθησαν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἐ-
» πεδόθησαν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ μικρὰν βιομη-
» χανίαν.

» Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταῖς ἐμπεριλαμβανομέ-
» ναις μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν μεγάλων
» ἀρτηριῶν τῶν διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς
» Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας μόνοι οἱ Ἕλληνες εἰσὶν
» οἱ διενεργοῦντες τὸ σπουδαιότατον τῶν δημη-
» τριακῶν ἐμπόριον. Ἐκ δὲ τῶν λιμένων Θεσσα-
» λονίκης, Βώλου, Ραιδεστοῦ κτλ. σημαντικότη-
» ται γίνονται κατ' ἔτος ἐξαγωγαὶ σιτηρῶν ὥς
» οἱ Ἕλληνες παράγουσιν ἐν ταῖς γαίαις των ἡ
» προμηθεύονται ἐκ τῶν πεδιάδων τῆς Βουλγα-
» ρίας . . .

» Ἀπασα ἡ τὴν Τουρκίαν οἰκοῦσα ἐλληνικὴ
» φυλὴ εἶναι διχρημένῃ κατὰ προσέγγησιν ὥς
» ἐξῆς:

» Ἡπειρος καὶ Κάτω Ἀλβανία	1,600,000
» Θεσσαλία	500,000
» Μακεδονία	600,000
» Θράκη	300,000
» Κων]πολις καὶ τὰ περὶ αὐτὴν	300,000
	3,700,000

» Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐν ταῖς καθαρῶς ἑλληνικαῖς χώραις τῆς Τουρκίας ἀπαντᾷ τις καὶ βουλγαρικὰς τινὰς ἀποικίας. Οὕτω ἐν Σέρραις, Δυομοτείχῳ, Σκοπίοις καὶ Στρομνίτση, ὑπάρχουσιν ἀρκετοὶ βούλγαροι, οἵτινες ζῶσιν ἐν μεγίστῃ πενίᾳ, μεθ' ὅλον τὸ εὐφορον τῶν γαιῶν αὐτῶν. Ἐν τούτοις οἱ πληθυσμοὶ οὗτοί εἰσιν ἐν ταῖς χώραις ταύταις ὡς ἀραιόσπαρτα, οὐδεμίαν μετ' αὐτῶν σχέσιν ἔχοντα.»

Οὕτω θυσιάζουσα τὰ δίκαια τῆς πολυπληθοῦς ἑλληνικῆς φυλῆς διὰ τῆς συστάσεως τῆς μεγάλης ταύτης Βουλγαρίας ἡ Ρωσσία καταδείκνυται ὅτι οὐδόλως περὶ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς ἀλλ' ἀποκλειστικῶς περὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς συμφερόντων ἐμερίμνα ὅτε διετύπου τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου.

••

Πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης τὰ ὅρια τῆς νέας Βουλγαρίας ἀνερχόμενα πρὸς βορρᾶν περικλείουσι τὴν Ἀδριανούπολιν, διακόπτουσι τὴν μεταξὺ Λουλέ-Βουργάζ καὶ Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου συγκοινωνίαν καὶ καταλήγουσι τέλος εἰς τὸν Εὐξείνιον παρὰ τὴν Μήδειαν. Ἐκεῖθεν ἡ παραλία ἐπέχει τόπον μεθοριακῆς γραμμῆς ἥτις ἀνέρχεται πρὸς βορρᾶν μέχρι τῆς Κωστάντζας.

Ἐν τῇ διαγραφῇ τοῦ ὁρίου τούτου ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνηκοτήτων οὐδόλως ἐπίσης ἐσεβάσθη. Μεθ' ἱκανῆς δὲ πιστικότητος ἀπέδειξε τοῦτο ὁ Μιθχάτ πασσᾶς ἐν τινι φυλλαδίῳ ἐκδοθέντι ὑπ' αὐτοῦ ἀνιονύμως ἐν Παρίσις μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς συνθήκης ταύτης καὶ φέροντι τὸν τίτλον « Τὸ ἐνεστὼς καὶ τὸ μέλλον τῆς Τουρκίας ».

Οὐδεὶς βεβαίως κάλλιον τοῦ Μιθχάτ πασσᾶ

ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἀκριβεστέρας γνώσεις περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν χωρῶν τούτων ἅς ἐπὶ τσαῦτα ἔτη μετὰ τσαύτης ἐπιτυχίας διόκητε.

Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ Μιθχάτ πασσᾶ πλεῖστα διαμερίσματα ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ περιέχουσι 60 ἢ 80 ἐπὶ τοῖς 400 κατοικοὺς χριστιανούς· ὑπάρχουσιν ὁμῶς καὶ ἕτερα διαμερίσματα ἀνατολικώτερον ὡς τὸ τοῦ Ρουχτσουκίου, τῆς Ρανγράδης, τοῦ Ὁσμάν-Παζάρ, τῆς Σούμλας, τοῦ Τοτρκάν, τῆς Σιλιστρίας, τῆς Τούλτσας, τῆς Βάρνης κτλ. ὧν οἱ κάτοικοι εἰπὶ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὀθωμανοῦ τούτου πολιτικοῦ κατὰ 70 0]0 μουσουλμάνοι. Οἱ δὲ βούλγαροι ἀποτελοῦσι στοιχεῖον ὅλως ἀσήμενον ἐν τῷ ἀναμεικτῷ τῶν χωρῶν τούτων πληθυσμῷ.

Μεταξὺ τῶν ὑπαρχουσῶν διαφόρων πηγῶν στατιστικῶν εὐμενεστέρων διὰ τοῦ Βουλγάρου ὁ ἐν νῦν θεωρηθῇ κατὰ φυσικὸν λόγον ἡ ὑπὸ τοῦ ρώσου Τεπλώφ συνταγεῖσα· ἐν τούτοις καὶ ἐν αὐτῇ ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι ἡ νέα Βουλγαρία περιλαμβάνει διαμερίσματα τινὰ ἐν οἷς οὐδόλως ὑπερτερεῖ ὁ βουλγαρικὸς πληθυσμός. Ἡ Βουλγαρία τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου περιλαμβάνει 48 διαμερίσματα, ἥτοι τὸ τοῦ Ρουχτσουκίου, Βιδύνης, Τυρνόβου, Τούλτσας καὶ Βάρνης πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἰμου· Νύσσης, Σοφίας, Σκοπίων, Ἰζλινίτσας, Φιλιππουπόλεως, Ἀδριανουπόλεως, Μοναστηρίου, Κοριτζᾶς, Θεσσαλονίκης, Σερρών, Δράμης, Καλλιπόλεως καὶ Ραιδεστού πρὸς νότον τοῦ Αἰμου.

Ὁ ρώσος γεωγράφος ὑπολογίζει τὸν πληθυσμὸν τῶν 48 τούτων διαμερισμάτων εἰς 2 ἑκατομμύρια καὶ 380 χιλ. βουλγάρους καὶ 3 ἑκατομ. καὶ 900 χιλ. μὴ βουλγάρους· ἥτοι οἱ ἑλληνες, μουσουλμάνοι καὶ λοιποὶ τῆς νέας Βουλγαρίας κάτοικοι ὑπερτεροῦσιν ἀριθμητικῶς τοὺς βουλγάρους κατὰ 1,300,000 ψυχάς.

Κατὰ τὸν Τεπλώφ οἱ βούλγαροι ἔχουσι τὴν πλειονοψηφίαν ἐν δυσὶ διαμερίσμασι βορείως τοῦ Αἰμου· ἐν τοῖς τοῦ Τυρνόβου καὶ Βιδυνίου, καὶ ἐν δυσὶν ἑτέροις νοτίως τοῦ Αἰμου· ἐν τοῖς τῆς Σοφίας καὶ Νύσσης. Ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς διαμερίσμασιν ὁ πληθυσμὸς ἔχει ὡς ἑξῆς:

Διαμέρισμα	Ὀλικὸς πληθυσμὸς	Βούλγαροι
Ρουχτρουκίου	550,000	200,000
Βάρνης	440,000	86,000
Τούλτσης	130,000	40,000
Φιλιππουπόλεως	900,000	300,000
Ἀδριανουπόλεως	450,000	120,000

Ἐν τοῖς λοιποῖς διαμερίσμασιν ἡ μειονότης τῶν Βουλγάρων ἐστὶ μᾶλλον ἐπαιθητή.

Ἡ στατιστικὴ αὕτη ἐπιβεβαιουῖται κατὰ μέρος ὑπὸ τοῦ ἐθνογραφικοῦ χάρτου τοῦ ἐκδοθέντος ὑπὸ τῆς Γεωγραφικῆς Ἀκαδημίας τῆς Βιέννης καὶ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ κ. Καρόλου Σάξ, προξένου τῆς Αὐστρίας ἐν Ἀδριανουπόλει. Δὲν θεωροῦμεν δὲ περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ κ. Σάξ, οὐ μόνον προέβη εἰς ἐπιτοπίους πρὸς σύνταξιν αὐτοῦ ἐρεῦνας, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐμελέτησε συντόνως ἀπάσας τὰς προξενικὰς ἐκθέσεις αἵτινες ἐγγράφησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀφ' οὗ τοῦ ζήτημα τοῦτο τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης ἐθνικότητος τοῦ Αἴμου ἐπεπλάτατο τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐν Τουρκίᾳ οὐδὲν ὑπάρχει μέσον δι' οὗ νὰ δύνανται τις νὰ προβῇ εἰς τὴν σύνταξιν ἀκριβοῦς στατιστικῆς· γνωστὸν δὲ ὅτι βιβλία θρησκευτικῆς ἢ πολιτικῆς τῶν κατοίκων καταγραφῆς ἐλλείπουσι σχεδὸν ὁλοτελῶς· διὸ οἱ ἐπιδοθέντες εἰς τὴν σύνταξιν γενικῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας ταύτης στατιστικῆς ἐπιρρεάσθησαν ἐν ταῖς ἐρεῦναις αὐτῶν ὑπὸ τῶν πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐθνικότητα ἀτομικῶν αὐτῶν συμπαιθεῶν· οὕτω δὲ ἡ ἀμεροληψία αὐτῶν ἐστὶ λίαν ἀμφίβολος.

Ἐν τούτοις ἂν οἱ ῥῶσοι διπλωμάται προετίθεντο ἵνα σεβασθῶσι πράγματι τὴν ἀρχὴν τῶν ἐθνικοτήτων ἔδει ὅπως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπιστήσωσιν ἅπασαν αὐτῶν τὴν προσοχὴν καὶ στηριχθῶσιν ἐπὶ αὐθεντικῶν δεδομένων ἐν τῇ ἀπαριθμῇ τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης τοῦ Αἴμου ἐθνικότητος ὅπως μὴ θυσιάσωσι τὰ δίκαια τῆς μιᾶς παρέχοντες αὐτονομίας καὶ προνόμια εἰς τὰς ἑτέρας.

Πλὴν ἡ τήρησις τῆς στοιχειώσεως ταύτης ἀρχῆς ἀντέκειτο προφανῶς πρὸς τὴν ῥωσικὴν φιλοδοξίαν. Ὁ στρατηγὸς Ἰγνатиὲφ καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ ἐγνώριζον ὅτι οἱ Βούλγαροι παρυσιάζουσιν ἅπαντα τὰ ἀπαιτούμενα συστατικά ὅπως καταστῶσι τέλεια αὐτῶν νευρόσπαστα οὐδεμίαν δὲ ἔχοντες συναίσθησιν πολιτικῆς ἀνθυπαξίας ἤθελον ἐγκαταλείψει ἑαυτοὺς καὶ τὴν χώραν αὐτῶν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἀπελευθερωτοῦ αὐτῶν. Οὕτω παρέχουσα αὐτοῖς διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου καὶ ἀποσπῶσα δι' ἰδίον αὐτῆς λογαριασμὸν παρὰ τῶν Τούρκων τὸν λιμένα τοῦ Βατούμ ἡ Ῥωσσία μετέβαλε τὴν Εὐξείνου εἰς ῥωσικὴν θάλασσαν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ χορηγοῦσα τοῖς Βουλγάροις τὴν Καβάλλαν, παρέσχεν εἰς τὸ ῥωσικὸν ναυτικὸν λαμπρὸν ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου λιμένα.

*
*

Μετὰ τὸν οἰκτρὸν τοῦτον ἀκρωτηριασμὸν ὃν οἱ Ῥῶσοι διπλωμάται διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου ἐπέφερον τῇ Τουρκίᾳ ὅπως σχηματίσωσι τὸ ἐξαμβλωματικὸν τοῦτο ἐπὶ τοῦ Αἴμου κρατίδιον τί ὑπελείπετο τῇ Τουρκίᾳ ἐν Εὐρώπῃ; Ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς πρὸς ἀνατολὰς, ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος πρὸς νότον, ἡ Θεσσαλία, ἡ Πείρος καὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἐκ τῆς Ἀλβανίας νοτιανατολικῶς καὶ ἐπὶ τέλους ἡ Βοσνία καὶ Ἑρζεγοβίνη πρὸς βορρᾶν. Σημειωτέον ὅτι ἡ ῥωσικὴ διπλωματία ἔσχε

τὴν ἀξιοθαύμαστον προβλεπτικότητα νὰ διαχαράξῃ τὰ ὅρια τῆς Βουλγαρίας διὰ τρόπον τοιούτου ὥστε τὰ ὑπολειπόμενα ταῦτα τῇ Τουρκίᾳ τέσσαρα τεμάχια οὐδεμίαν νὰ ἔχῃ πρὸς ἄλληλα συγκοινωνίαν. Οὕτω ἡ μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία διεκόπτετο, ὡς εἶπομεν ἄνωτέρω, ἐν Λουλέ-Βουργάζ, ὁποῦθεν ἤρχοντο τὰ ὅρια τῆς νέας ἡγεμονίας. Ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐκ τοῦ πρώτου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τεμαχίου μέχρι τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου καὶ ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης δευτέρου τεμαχίου μέχρι Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου μόνον διὰ θαλάσσης ὑπῆρχε συγκοινωνία. Τὸ δὲ τελευταῖον τοῦτο τεμάχιον δὲν συνεκoinώνει μετὰ τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης εἰμὴ διὰ λωρίδος γῆς οὕτως στενῆς ὥστε μεταξὺ Βίσεγραδ καὶ Νόβι-Βαρός ὑπάρχει ἀπόστασις ὀκτὼ μόνον χιλιομέτρων. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ συνθήκη ἐξασφαλίζει τῇ Πύλῃ στρατιωτικὴν ὁδὸν διὰ τῆς Βουλγαρίας, μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη ἤθελε διατελῇ ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν τῆς ἡγεμονίας ἥτις ἠδύνατο ὡς ἂν ἐξουσίατο ἢ μᾶλλον ὡς ἂν ἀπῆτουν τοῦτο τὰ συμφέροντα τοῦ πάτρωνος αὐτῆς νὰ ἀποκλείῃ αὐτήν.

Ἐν τοῖς οἰκονομολογικοῖς ὅροις τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου ἀποκαλύπτεται ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ γυμνότητι ἡ ρωσικὴ ἀπληστία. Οὐ μόνον οἱ ὅροι αὐτῆς εἰσὶν ὅλως αὐθαίρετοι, ἀλλὰ παραβλάπτουσι καὶ τὰ συμφέροντα ἀπάσης τῆς Εὐρώπης.

Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Τουρκίας, καθ' ὅσον ἀποβαίνει δυνατόν νὰ προσεγγίσῃ τις εἰς τὴν ἀλήθειαν, δύναται νὰ συνοψισθῇ ἐν τοῖς ἑπομένοις:

Χρέος κυμαινόμενον.	Φρ.	4,500,000,000
Χρέος Πάγιον.	»	5,000,000,000
Τὸ ὅλον.	»	6,500,000,000

Κατὰ τινὰ ἀρχὴν τοῦ διεθνoῦς δικαίου ὁ νικητῆς ἀποσπῶν παρὰ τοῦ ἡττηθέντος χώραν τινα ὀφείλει νὰ ἀναλάβῃ καὶ τὰς ὑποχρεώσεις καὶ χρεὴ ἀτινα ἐπέβαρυνον μέχρι τοῦδε τὴν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ προσαρτωμένην χώραν. Αὕτῃ ἡ Ρωσσία ἀπέδωκεν πάντοτε μέγιστον εἰς τὴν ἀρ-

γὴν ταύτην σεβασμόν. Οὕτω τὸ 1808 ἀποσπῶσα τὴν Φιλανδοίαν παρὰ τῆς Σουηδίας ἀνέλαθεν ὡσαύτως καὶ ἀπάσας τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς μέχρι σήμερον δὲ ἡ ρωσικὴ τῆς ἐπαρχίας ταύτης διοίκησις ἐπεδείκνυε μεγίστην ἀκρίβειαν εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν τόκων τῶν δανείων ἅτινα εἰς τὴν πληρωμὴν αὐτῶν τὴν χώραν ταύτην προηγουμένως ἡ σουηδικὴ κυβέρνησις καὶ ἅτινα ἀνέγνωρiscen κατὰ τὴν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ προσάρτησιν αὐτῆς ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος ὁ Α'.

Εἶτα κατὰ τὸ 1815 τὸ δουκάτον τῆς Βαρσοβίας μετεσχηματισθὲν εἰς βασιλείον τῆς Πολωνίας παρεχωρήθη τῇ Ρωσσίᾳ διὰ τῆς συνθήκης τῆς Βιέννης. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἀνέλαθεν ἐπίσης ἀπάσας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς προκατόχου κυβερνήσεως τοῦ δουκάτου. Κατὰ δὲ τὴν διάλυσιν τοῦ βασιλείου τῆς Πολωνίας τὰς ὑποχρεώσεις ταύτας ἀνέλαθεν ἡ κεντρικὴ τῆς Πατρoυπόλεως κυβέρνησις.

Ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ προσαρτῶν εἰς τὸ Παριζιανόν τὴν Πάρμαν, Τοσκάνην, τὴν Νεάπολιν, τὴν Σικελίαν καὶ ἐπὶ τέλους τὴν Ρώμην ἀνεγνώρισε, παρεδῆξατο καὶ ἱκανοποίησε ἅπαντας τοὺς πιστωτὰς τῶν κρατιδίων τούτων. Πάντα δὲ τὰ χρεὴ τῶν χωρῶν τούτων ἐπιβαρύνουσι σήμερον τὴν Ἰταλικὴν κυβέρνησιν.

Ἐν τούτοις τὴν ἀρχὴν ταύτην τοῦ διεθνoῦς δικαίου ἠθέλησε νὰ καταπατήσῃ ἡ Ρωσσία ἐν τῇ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου συνθήκῃ, ἐν ᾗ οὐδόλως γίνεται μνηεὶα τῶν χρηματικῶν ὑποχρεώσεων ἅτινας ἤθελον ἀναλάβει τὰ χειραφετούμενα κράτη ἐκ τοῦ ὀλλικοῦ χρέους τοῦ ἐπιβαρύνοντος τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἀνῆκον.

Μαθυσθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀπληστίας αὐτῆς ἡ ρωσικὴ διπλωματία δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς ληστὴν νομίσαντα ὅτι εὐρίσκεται μόνος ἐν τῇ γαίᾳ ἐνδὸς ὁδoῦς καὶ ριπτόμενον ἀπροφυλάκτως ἐπὶ τοῦ θύματος αὐτοῦ. Λαϊσμονή ὅτι ὑπάρχει Εὐρώπη ἥτις ἐστὶ πιστωτὴς τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους διὰ τὸ στρογγυλὸν ποσὸν τῶν πέντε δισεκατομμυρίων φράγκων καὶ δι' ἀφελείας πράγματι ἀχαρακτηρίστου καταπατῇ τὰ δίκαια τῶν πιστωτῶν τούτων ὅπως ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς.

Οὕτω ὁ στρατηγὸς Ἰγνατιέφ καὶ οἱ πολυμή-
χανοι αὐτοῦ συνάδελφοι ἀποσπῶσιν ἐκ τοῦ Ὀ-
θωμανικοῦ κράτους σύμπασαν τὴν Βουλγαρίαν
καὶ μέρος τῆς Ἀρμενίας, τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς
Ἑρζεγοβίνης. Αἱ χῶραι αὗται παρέσχον τῇ
Τουρκίᾳ ἐτήσιον πρόσδοτον 140,000,000 φράγ.
ἐκ τῶν 340 ἑκατομ. τοῦ ὅλου αὐτῆς προϋπολο-
γισμοῦ· ἀπογυμνοῦντες δὲ τὴν Πύλην ἐκ τοῦ
τρίτου τῶν ἐτησίως αὐτῆς προσόδων, οὐδόλως
φροντίζουσιν ὅπως ἐλαττώσωσι τὸ ὑπέρογκον αὐ-
τῆς χρέος· ζητοῦσι δὲ παρ' αὐτῆς ὅπως πληρώσῃ
τοὺς τόκους χρέους ὑπερβαίνοντος τὰ πέντε
δισεκατομμύρια φράγκα, τουθ' ὅπερ ἀποβαίνει
ὕλικῳ ἀδύνατον· οὕτω, ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου
Στεφάνου καταδικάζει τὴν Τουρκίαν εἰς διαρκῆ
χρεωκοπίαν, οἱ δὲ Εὐρωπαῖοι πιστωταὶ ἀπώλυ-
σι καὶ τὰς ὑστάτας αὐτῶν ἐλπίδας· ἡ Ρωσσία
ἐξαφανίζει ταύτας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς φιλο-
δοξίας τῆς.

(ἀκολουθεῖ).

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΟΥ

« Tannhauser ».

—ο—

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

ὑπὸ Θ. Μ.

(Ἰδε τεῦχος ΙΑ'.)

V

Κατὰ Βάγνερ καὶ τὴν Σκανδιναυϊκὴν μυθολο-
γίαν, οἱ Θεοὶ τοῦ Βορρᾶ στερηθέντες τῆς ἐπὶ τῆς
ὕψηλίου ἐγδοῆς αὐτῶν βασιλείας, ἄμα τῇ γεν-
νήσει τοῦ ταπεινοῦ ἀλλ' ἰσχυροῦ τῆς Βηθλεὲμ
ἥρωος, κατέφυγον εἰς ὄρη ἀπόκεντρα καὶ μεμα-
κρυσμένα, εἰς ἄντρα ἄδυτα ἀνθρωπίνους ποσίν,
ἐνθα ἔζων ἄδοξοι καὶ ἀφανεῖς, ἀλλ' ἐν λαμπρό-
τητι μοναρχίας ἐκθρονισθείσης, ἐν μέσῳ τῶν Χα-
ρίτων, νυμφῶν καὶ νηρηίδων τῶν.

Τοιοῦτο σπήλαιον παρέστη ἡμῖν τὸ πρῶτον
ἀνοιγομένης τῆς θεσπεσίου αὐλαίας, τὸ σπήλαιον
τῆς ἐρασμίας τῶν Γότθων Ἀφροδίτης ἐπὶ τοῦ παρὰ

τὸ Βαρτβούργον τῆς Τουρίγκης, ὁμωνύμου, τῇ
Θεᾷ ταύτῃ ὄρους. (Venus berg).

Χεῖμαρρος κρυστάλλου διαυγέστερος ἀπὸ ρα-
γάδων πηγάζων χαρίεντος βράχου ῥίπτει τὰ
διαυγῇ αὐτοῦ νάματα ἐν χαριέσσει λίμνῃ, ἐνθα
πλέουσιν ἡμίγυμνοι νηρηίδες καὶ κύκνοι. Ἐρωτες
χρυσίπτεροι σύμβολα τῆς ἐρασμίας Θεᾶς ἵπταν-
ται ἐν τῷ μυροδόλῳ τοῦ σπηλαίου αἰθέρι. Σει-
ρῆνες κιθάρας κρούουσαι διὰ τῶν ἄβρων αὐτῶν
δακτύλων καλοῦσι τοὺς παρέκει ὑπνώττοντας
θνητοὺς, θύματα τοῦ κάλλους αὐτῶν, πρὸς χορόν·
ἕτεραι ἀναδύουσαι τοῦ ἄφρου ὀρχοῦνται, ἐν ᾧ ὁ
Βαγνέριος ἥρωας, ὁ ὠραῖος ἱππότης Τανχάϋζερ ἐν
τῷ μέσῳ τοῦ ἄντρου ἐκείνου ἐπὶ τῶν γονάτων
τῆς Ἀφροδίτης νωχελῶς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐ-
ρείδων, ἀδιαφόρως δέχεται τὰς ἐρωτομανεῖς τῆς
θεᾶς αὐτοῦ θωπείας, καὶ ἀπαθῶς ὁρᾷ τὸ μαγευ-
τικὸν θέαμα τῶν θνητῶν ἐκείνων ἐν μέθῃ τέλος
κλινόντων τὴν κεφαλὴν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῶν
προμερῶν Σειρήνων. . . .

Ὁ Τανχάϋζερ ἦν Γερμανὸς ἱππότης καὶ τρου-
βαδοῦρος ἐκ Βαρτβούργου, εὐδοκίμως παίζων παρὰ
τὴν λύραν αὐτοῦ καὶ τὸ ξίφος, ὠραῖος νέος καὶ
εὐγενὴς κατακτῆσας διὰ τῶν ὁμμάτων καὶ τοῦ
ἔσματος αὐτοῦ τὴν καρδίαν τῆς πολυθελγήτρου
Ἑλισάβετ ἀνεψιάς τοῦ Λάνδγραβ (*) τοῦ Βαρτ-
βούργου Ἑρμάννου. — Ἐξελθὼν ἡμέραν τινα πρὸς
θήραν καὶ τέρψιν ἐν τῇ φύσει μελαγχολικῇ αὐ-
τοῦ καταστάσει, ἐπὶ τοῦ Βένουστβεργ, συλλαμβά-
νεται ὑπὸ τῆς γοήσεως Θεᾶς, καὶ καθείργεται
ἐν τῷ παραδεισεῖῳ ἐκείνῳ ἄντρει, ὑπέκων εἰς
ἀπαξάπασας τῶν πόθων αὐτῆς τὰς πανσθενεῖς
βουλήσεις.

Ἀλλὰ φεῦ! . . . τί τὸ διαρκὲς ἐν τῇ καρδίᾳ
θνητοῦ; Ὁ κόρος ἀείποτε ἐστὶ τὰ ἐπικάρπια τῶν
ἡδονῶν ἐν τῇ γῇ, ὡς ἀπαρχαὶ ὁ ἔρως καὶ οἱ πό-
θοι. Ὁ Τανχάϋζερ βαρύνεται τέλος τὸν ἔρωτα ἐ-
κεῖνον, τὸν ζηλευτὸν καὶ τοῖς Θεοῖς αὐτοῖς ἔ-
ρωτα τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ἀθυμεῖ. Ἐν-

(*) Landgrave λέξις γερμανικὴ σύνθετος ἐκ τοῦ
Land= γῆ, καὶ graff= κόμης. Σημαίνει δὲ κυρίως
κληρονομικὸν κυριάρχην κρατιδίου τινος ἢ ἐπαρχίας
ἐν Γερμανίᾳ. (Landgraviat).

τεῦθεν δ' ἄρχεται ὡς ἐν ἐπεισοδίῳ ἡ δραματουργία.

Μάτην ἡ χαριτόδρυτος Θεά, ὡς ἄλλη Καλυψώ παραινεῖ, καθικετεύει τὸν ἀρειμάνιον αὐτῆς Ὀδυσσεά, τὸν Τανχάυζερ ἵνα διασκεδάζων ἐν τῷ περισπουδάστῳ ἔρωτι τὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκιάζοντα στιγμηδὸν νέφη, παύσῃ βρεμβάζων καὶ ἀθυμῶν. . . . Μάτην προτάσσει αὐτῷ γόητρα, μάτην θωπείας. . . . Γρανίτου σκληρότερος ἀποκρούει τὰ θακρύνοντα ἐκεῖνα θεϊκὰ βλέμματα, καὶ τὰς βαρυτίμους θωπείας.

« Μῆνες καὶ ἔτη παρέρχονται ἐν τῷ σκότει τούτῳ — ψιθυρίζει ὁ μεγάλθυμος τρουθαδοῦρος. — Οὐδεὶς ἥλιος ἐν τῷ ἄντρει αὐτῷ σελαυγίζει. . . . Οὐδὲν ἄστρον μαρμαίρει, τὴν νύκτα. . . . Μάτην ζητῶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ ἔαρος, τὰ ἄνθη. . . . Μάτην ζητῶ τὴν ἀηδόνα, τοῦ ἔαρος τὴν ἀοιδόν. . . . Οἴμοι! τὰ πάντα γνοφερά καὶ μονήρη. . . . »

« Τρουθαδοῦρε! — ἀπαντᾷ ἡ Ἀφροδίτη — τὴν λύραν σου λάβε, καὶ τόνισον τὸ ἄσμα τοῦ ἔρωτος, οὗ ἡ γλυκεῖα δύναμις σοῦ μὲ κατίστησε δούλην. . . . Ψάλλε τὸν ἔρωτα οὗ τὴν ἀνάσταν ἔχεις γονυκλιτῇ πρὸ τῶν ποδῶν σου. . . . »

« Βασίλισσα τοῦ ἔρωτος — ψάλλει ὁ Τανχάυζερ. — Πρὸς Σὲ καὶ μόνην τὸ παράφορον ἄσμά μου. . . . Σὺ μόνη ὑποδουλοῖς τὸ σύμπαν. . . . Ἀξιωθεὶς δ' ἐγὼ τοῦ ἔρωτός σου. . . . ὀλβίου οἴου οὐδεὶς πώποτε τῶν θνητῶν ἠξιώθη, κατέστην ἀληθῶς ἐφάμιλλος ἀθανάτων. . . . ἀλλὰ καὶ οὕτως, θνητῶν κέκτημαι τὰς ἐλλείψεις. . . . Πνῦσον τοῦ πρὸς με ἔρωτός σου. . . . παῦσον τῶν θωπευμάτων σου. Μόνοι οἱ Θεοὶ ἐρῶνται διαρκῶς, οἱ δὲ βροτοὶ αἰέποτε εἰσὶν ἀσταθεῖς. Ἡ καρδία μου καὶ ἐν τῷ ὀλβῳ αὐτῆς προβλέπει τὴν δυστυχίαν. . . . ὦ! πρέπει ἐκ τοῦ κράτους σου νὰ φύγω. . . . »

Ἡ ἀφροδίτη ἀγανακτεῖ, ἀσχάλλει καὶ μυριοτρόπως πειρᾶται ἵνα τὸν Ταχάυζερ παρ' αὐτῇ κρατήσῃ, καὶ ἐν τῇ μέθῃ αὐτῆς μύρια ἐφευρίσκει τεχνάσματα, μύρια ὅσα γόητρα, καὶ εἰς ἐπίμετρον ἐν ἐνὶ νεύματι παρουσιάζει μυστηριώδεις τι ἄντρον ἐν τῷ βάθει τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ σπηλαίου, ἵνα ἰδὼν ὁ Τανχάυζερ μεθυσθῇ.

« Ἐλθέ — κράζει — ἰδὲ τὸ ἄσυλον τοῦτο μου,

ἰδὲ τὰ εὐώδη ῥόδα . . . ἀναπαύθητι αὐτόθι. . . . Θεοὶ σὲ ζηλεύουσι φίλε! Ἀναπαυθῶμεν ἐν τῇ πνοῇ τοῦ ἔρωτος. . . . Ἡ ὁρότος τοῦ Ζεφύρου ἄς ζωπυρίσῃ τὴν φλόγα τῆς καρδίας σου. . . . Ἀκουστον τῶν αἰθερίων ἀσμάτων. Ἐλθέ νὰ σὲ περιπτύξωσι αἱ ἀγκάλαι μου. . . . Πῆς τὸ νέκταρ τῶν ἐμῶν χειλέων. . . . ὦ σὺ ὁ ἐραστής μου! . . . Ζητεῖς λοιπὸν νὰ μὲ φύγῃς; »

« Ὁραία μου Θεά! — λέγει ὁ Τανχάυζερ — τοῦ ἔρωτος τούτου τὰ θεῖον πῦρ καὶ νῦν ἔτι φλέγει τὰς αἰσθήσεις μου. Πανταχοῦ τὰ ἄσπρατά μου ἄττουσι τὸν ἔρωτά σου. . . . Καὶ ὅμως . . . ὀφείλω ἐπανιδεῖν τὴν γῆν. . . . Εἶμαι δούλος φεῦ! ἐγγὺς σοὶ ποθεῖ ἀλευθερίας. . . . Ἐλευθερία! ἀπόδος μοι τὴν ζωὴν! ὦ! ἐπιθυμῶ νὰ τριῶ εἰς μάχας, νὰ περιπρονίσω τὸν θάνατον. . . . Ὁραία Θεά μου, ἄφες με νὰ φύγω. . . . »

Λυσίκομος καὶ ἀπειλπὶς ἡ Ἀφροδίτη ἐγείρεται ὡς παράφρων, καὶ

« Ἐρρε ὦ ἄπιστε — κράζει. — Ἐρρε ὀόλιε, κακοῦργε!! Ὑπαγε νὰ εὕρῃς καὶ αὐθις τοὺς ψυχροὺς θνητοὺς, ὧν ἡ παραρροσύνη κατ' ἐθέσafen ἐν ταῖς τρώγλαις ταύταις τοσοῦτων χαριέντων Θεῶν τοὺς βωμούς. Ὑπαγε γαῦρε! . . . ζήτησον τὴν εἰρήνην, εἴθε μὴ εὕρῃς αὐτὴν οὐδαμοῦ. . . . Ἡ ἀλαζονεία σου θαυμασθήσεται ἡμέραν καὶ πῆσαι, σὺ δὲ ἐπανακάμψεις κλαίων καὶ θρηνηδῶν πρὸς με, ζητῶν χάριν ἐν ταῖς ἀγκάλαις μου. . . . »

Τότε ἐν ἐξάψει τῆς ὀργῆς αὐτοῦ ὁ Τανχάυζερ καταρᾶται τὴν Ἀφροδίτην, καὶ μετὰ θακρύνων προφέρων τὸ ὄνομα τῆς παρηγόρου τοῦ Χριστοῦ μητρὸς Μαρίας τῆς «μόνης αὐτῷ ἐλπίδος» ἐπικαλεῖται ἔλεος καὶ ἀρωγὴν.

Ὁ Γολγοθᾶς ἐξαφανίζει τὸ Βένουστβεργ, ἡ Παναγία ἐκδικεῖται τὴν Ἀφροδίτην. . . .

Εἰς τὸ σεπτὸν ὄνομα τῆς ταπεινῆς ἐκείνης Παναγίας τελεῖται θαῦμα ἐπὶ σκηνῆς ἀνκπολοῦν ἡμῖν τὰς παραδόσεις τῶν πρώτων αἰώνων. Ἀντρον καὶ σπήλαιον, νόμφαι καὶ ἔρωτες, ἐξαφανίζονται στιγμηδὸν ἐν πυριπλεγέσι νεφέλαις, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἐπιφαίνεται ἐπὶ σκηνῆς βαθύσκιον ὄσος καὶ ἐν τῷ βάθει κοιλάς, φωτιζόμενα ὑπὸ τῶν πρώτων ἀκτίνων ἑαρινῆς πρωΐας.

Ἡ μουσικὴ ἀλλάσσει παραυτίκα χροιάν. Ἡ ταραχὴ ἐκείνη καὶ ὁ πάταγος τῆς ἀμοιβαίας τῶν ἐραστῶν πάλης τρέπονται εἰς γελόεν καὶ νήνεμον ψιθυρισμὸν Μαίτιδος ζεφύρου ἐπὶ τῶν πυκνῶν φυλλωμάτων τοῦ δάσους. Ποιμὴν ἐπὶ λοφίσκου ἱστάμενος ᾄδει διὰ τοῦ αὐλοῦ αὐτοῦ ὕμνον τῷ ἔαρι τῇ φύσει, καὶ τῷ Μαίῳ ἐν ᾧ οἱ κωδωνίσκοι ἀγγέλλουσι τὴν μακρόθι νομὴν τοῦ ποιμνίου. Νομίζει δέ τις ὅτι ἡ σκηνὴ ἐστὶν ἀληθῆς δραματοποίησις βουκολικοῦ τινος τοῦ Θεοκρίτου ἢ Βιργιλίου. Ὁ Τανχάϋζερ ἐπὶ γλότης ἀπλέτου κοιμώμενος ἐξυπνᾷ τοῦ βαθέως αὐτοῦ ληθάργου, καὶ ἔνθους χαιρετᾷ τὰ πρῶτα ἄσματα τῆς ἀηδόνος καὶ τοῦ ζεφύρου.

Τότε τάγμα ἀσκητῶν ἢ μετανοούντων διερχόμενον τὴν σκηνὴν ᾄδει ἐν νύξει. . . . «Οἶμοι! ἡ καρδία μου τεθλιμμένη δὲν ἔχει πλέον δύναμιν καὶ ἐλπίδα. . . . φύγωμεν τὸν κόσμον, καὶ ριφθῶμεν εἰς διηνεκὴ μετάνοιαν. . . . Ὡς ἡμέρα πανηγύρεως, ἡμέρα τῆς ἐπαγγελίας! ἡμέρα καθ' ἣν συγχωρηθῇσονται τὰ ἀνομήματα ἡμῶν! Εὐλογημένος εἴη ὁ πιστεύων τῷ Θεῷ! Ὁ Θεὸς ὁφείλει αὐτὸν, συγχωρήσει αὐτῷ. . . . Σῶτερ! Πρόσερχομαί σοι. . . . Σὺ ἡ ἐλπίς τῶν ἁμαρτωλῶν! Πάναγνε Μαρία! Σὺ ὁδηγός μου γενοῦ καὶ ἀντιλήπτωρ. . . . »

Τὸ ἄσμα παύει. . . . Οἱ κώδωνες τοῦ μοναστηρίου μακρόθεν, σθένουνται ἐν τῇ ἀπεράντῳ κοιλάδι. Ὁ Τανχάϋζερ ἐν νύξει τὰ πέριξ ὄρων, καὶ ἐν ἐνθουσιασμῷ ἀκροώμενος τοῦ μελαγχολικοῦ ἐκείνου τῶν ἀσκητῶν ἄσματος εὐλογεῖ καὶ αὐτὸς τὸ ὄνομα τοῦ πανσέπτου Σωτῆρος. . . . Τότε ὁ Λάνδγραβ ἐν κρότῳ καὶ σάλπιγξι, μετὰ τάγματος ὅλου κύνηγῶν, αὐτόθι που κατὰ τύχην θηρεύων, διελαύνει τὴν σκηνὴν, καὶ ἐν ἀπλέτῳ χαρᾷ χαιρετῶν τὴν αἰφνηδίαν τοῦ Τανχάϋζερ ἐμφάνισιν ἐν τῷ κόσμῳ, ρίπτεται παράφορος εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ καὶ τὸν ἀσπάζεται. Ἀλλ' ὁ Τανχάϋζερ περιφρονῶν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀκολούθους του σιωπᾷ. . . . Οὔτε φιλία, οὔτε ἀναμνήσεις κατορθοῦσι νὰ ἀποσπάσωσι αὐτόν τῆς ἐρημίας ἐκείνης καὶ φέρωσιν ἐν τῇ πόλει πρὸς χάράν τοῦ λατρεύοντος αὐτόν λαοῦ, ἐν τῷ ἀνακτόρῳ πρὸς χάράν τῆς ἀπαρηγορήτου ἐπὶ τῇ ἀπουσίας του Ἑλισάβετ.

Τότε Βόλφραμ εἰς τῶν ἱπποτῶν ὁ καὶ ἀντίζηλος τρουβαδοῦρος θίγων τῆς εὐαισθητοτέρας χορδῆς τῆς καρδίας τοῦ ἀκάμπτου Τανχάϋζερ, λέγει.

« Ἐπάλαιες ἄλλοτε μεθ' ἡμῶν ἐν τῷ ἄσματι Τανχάϋζερ! Καὶ εἰ μὲν ἐνίκας ἐπληροῦσο τιμῶν καὶ δόξης. Ἀλλ' ὅταν ἡ μοῖρα οὐδαμῶς σοὶ προσμεριδίᾳ, τότε ἕτερον ἔδρεπες ἄθλον. . . . Διὰ τινος ἄρά γε μυστηριώδους δυνάμεως κατέκτα τὸ ἄσμα σου τὴν καρδίαν τῆς Ἑλισάβετ; . . . Ἀπέπτῃς ὑπερήφανος ψυχὴ μακράν σας, καὶ εὐθύς οἶμοι! ἡ καρδία ἐκείνη ἐκλείσθη εἰς τὰ ἄσματά μας. . . . Τὸ μέτωπον αὐτῆς ἐμαράνθη παραχρῆμα. . . . ἡ Ἑλισάβετ ἀπεμακρύνθη ἡμῶν. . . . Ἐπάνελθε Τανχάϋζερ καὶ μὴ ἔσο σκληρός. Ἡ φωνή σου ἐνωθήσεται τῇ φωνῇ ἡμῶν, ὁ δὲ ἐξόριστος ἐκεῖνος ἄγγελος διαυγέστερος ὑπὲρ ποτε ἐμφανισθήσεται ἐν τῷ ἡμετέρῳ στερεώματι. . . . »

Εἰς τοὺς γλυκεῖς τούτους τοῦ Βόλφραμ λόγους ὁ Τανχάϋζερ συγκινεῖται. . . . Τὸ ὄνομα τῆς Ἑλισάβετ καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἔρωτος αὐτῆς, ἤρκεσαν ἵνα δαμάσωσι τὴν ἀγρίαν αὐτοῦ ψυχὴν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐν παραφορᾷ ἐγειρόμενος πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν φίλων αὐτοῦ ψιθυρίζων αὐτοῖς « ὁδηγήσατέ με πρὸς ἐκείνην ὁδηγήσατέ με. . . . »

Αἱ σάλπιγγες ἀντηχοῦσιν ἐκ νέου ἐν τῷ δάσει, τὸ τάγμα κινεῖ ἐν χαρᾷ καλπάζον, ἡ δὲ αὐλαία κατέρχεται τὸ πρῶτον κρύπτουσα ἄφ' ἡμῶν τὴν ὡραίαν ἐκείνην φαντασμαγορίαν, καὶ ἀφίνουσα ἡμᾶς νὰ συνέλθωμεν ἐκ τῆς ταραχῆς ἣν ἐνεποίησεν ἡμῖν ὡς εἰκὸς ἡ πρώτη ἀκρόασις τῆς Βαγνερίου μουσουργίας.

VI.

Ἦδη ἡ αὐλαία ἀπέκρυπτε τῶν ὀμμάτων ἡμῶν τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο θέαμα, ἡ μουσικὴ, ὡς λέων κατόπιν ὀργῆς, ἐκάθευδεν ἡρέμα, οἱ θεαταὶ διηύθυνον τῆς κακείσε τὰ δίοπτρα αὐτῶν, τὸ δὲ πρόγραμμα ὑπισχνεῖτο ἡμῖν ἐκτάκτως ἡμίωρον ἀνάπαυλαν, ὅτε κἀγὼ ὥσει ἀπὸ βαθείας ἐκστάσεως συνελθὼν, περιστρέψα τὸ βλέμμα μου ἀσκόπως ἐν τῇ τετάρτῃ στοᾷ, καὶ καθερῶ τὴν ὡραίαν μοι γείτονα ἣν ἐν τῷ ταραχῶ ἐκείνῳ τῆς

μουσικῆς καὶ τοῦ δράματος εἶχον σχεδὸν λησμονήσει. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ Γερμανικωτάτῃ ἀπαθείᾳ ἐκίνει διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ ριπίδιον, καὶ διὰ τῆς ἐτέρας ἀνασκάπτων τὴν ἐριβώλκα οὕτως εἰπεῖν νότταν της, προετοιμαζομένη διὰ τὴν δευτέραν πρᾶξιν. Μόνῃ ἡ ὄψις αὐτῆς ἦν ἐρυθρότερα πῶς καὶ χαριεσττέρα, ἀποτέλεσμα προδήλως τοῦ ἐνθουσιασμοῦ της. Ἐπειράθην νὰ λαλήσω αὐτῇ, ἀλλ' ἡ γλῶσσα μου μάτην ἠρεῦναι ιδέας καὶ καταλλήλους λέξεις. . . . αἱ ἀδιάκοποι ὁμῶς τοῦ φίλου παροτρύνσεις τοσοῦτον ὥθησάν με εἰς τὸ ἀπονενοημένον ἐκεῖνο βῆμα, ὥστε *coute qui coute* ἀνοίξας καὶ γὰρ τὸ στόμα ἐφιθύρισα τῷ ὥτ' ἡ κόρη τὴν ἐρώτησιν τὴν δε. . . .

« Εἰσθε Γερμανίς, δεσποσύνη ; »

— « Κατ' εὐτυχίαν. . . . » μοὶ ἀπαντᾷ λακωνικώτατα κατόπιν δευτερολέπτου καὶ ὥσεί ὁφρημένῃ.

— « Λοιπὸν — θαρραλειώτερον ἀπίνθησα ἀγορμὴν λαβὼν τὴν ἀπάντησίν της. — Λοιπὸν καὶ ὑμᾶς εἰπὶ δυστυχεῖς οἱ ἀνήκοντες εἰς ἕτερα ἔθνη. »

Δι' ἐνὸς χαρίεντος μορφασμοῦ ὑπέδειξέ μοι δυσαρέσκειαν. . . ὁ λόγος μου ἦν ἀγροίκος καὶ μετεμελήθην. . . .

— « Εἰσθε Ἰταλός ; » με ἐρωτᾷ ὑφ' ὧσιν πρῶτον τὸ ὄμμα καὶ καταμετροῦσα με ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν.

— « Κατ' εὐτυχίαν ὄχι. . . ἀπίνθησα καὶ γὰρ μειδιῶν — καίπερ ἀνέγκω εἰς ἔλασσον. . . . εἰς μικροσκοπικὸν ἔθνος. . . . εἶμαι Ἑλλήν δεσποινίς. . . . »

— « Ἑλλήν ! » — ψιθυρίζει, καὶ δι' ἐνὸς χαρίεντος βλέμματος ἐδειξέ μοι γωνίαν τινὰ τῆς αὐλαίας. . . . παριστάνουσιν τὸν Ὅμηρον κρατοῦντα ἐκατέρωθεν ἐκ τῆς χειρὸς δύο κόρας. . . . τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν.

Συνεκινήθην. . . .

« Καὶ ὁμῶς — προσέθηκε — τῷ μικροσκοπικῷ τούτῳ ἔθνει ὀφείλομεν πανθ' ὅσα ἤδη ὥσεί διὰ τηλεσκοπίου πανταχοῦ ὁρῶμεν. »

Ἐδάκρυσεν. . . . Ἡ ἐθνικὴ φιλαυτία μου ἀνεπτερώθη, ἀκρωμένον ἐν τῇ τετάρτῃ στοᾷ τοῦ Βιενναίου θεάτρου ἀπὸ στόματος Γερμανίδος τοιούτους λόγους. . . . Ἡ κόρη ἐρριψε καὶ αὖθις

τὰ ὄμματα ἐπὶ τοῦ προσφιλοῦς αὐτῇ Τανχάρνερ, καὶ ἤρξατο τῆς μελέτης, ὅτε τὸν Βάγνερ λαβὼν ἀφετηρίαν ἠνέωξα καὶ δεύτερον τὸ στόμα, ἵνα οἰκειώτερον μετ' αὐτῆς σχετισθῶ, καὶ μάθω τίς εἶναι. —

« Πολὺ συγκεκινημένην σὰς βλέπω, ὦ δεσποσύνη — λέγω καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς οὗτος σὰς καταδεικνύει ἄχρι τίνος βαθμοῦ ἐννεεῖτε τὴν τραχεῖαν ταύτην τοῦ Βάγνερ μουσικὴν. . . . Ἐγὼ τοῦλάχιστον ἀδυνατῶ νὰ ἐννοήσω οὐ μόνον τὴν μουσικὴν ταύτην, ἀλλὰ καὶ ὅποια τινα δύνανται κρυφθῆναι γόητρα ὑπὸ τὸν ἀμείλικτον τοῦτον τῶν ὀργάνων πάταγον, ἔστω καὶ τοῖς κατὰ βάθος μελετήσασιν τὴν καθόλου μουσικὴν. Εἰπέτε μοι, παρακαλῶ δεσποσύνη, τί αἰσθάνεσθε ἐν τῇ ἀκροάσει τῶν δυσπέπτων τούτων φθόγων, καὶ διὰ τίνος μυστηριώδους δυνάμεως κατ' ὥρῳσαν οὗτοι, νὰ φλέξωσιν ὑμᾶς καθὰ ἐκ τῆς μορφῆς συμπεραίνω, ἐν ᾗ ἡ ἐμὴ καρδία — πιστεύσατέ με θὰ ἐπάγωνεν ἴσως, ἐὰν δὲν εἶχον παρακειμένην τὴν ζωογόγον φλόγα (Μειδίαιμα) ἣτις καὶ ἐκράτησέ με — οὕτως εἰπεῖν — ἐν μετρία θερμοκρασίᾳ. . . Ἐξηγήσατε παρακαλῶ — ἂν οὐχὶ τὴν μουσικὴν (διότι εἶμαι ἄμουσος πάντῃ) ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα, ἴσως καὶ γὰρ προσέλθω ἡμέραν τινα τῷ τάγματι ἡμῶν τῶν Βαγνεριστῶν, προσήλυτος. . . »

« Εἰσθε μελομανὴς ἄγαν — μοὶ ἀπαντᾷ μειδιῶσα — καὶ κατὰ πρῶτον ἴσως ἐκρούμενος τοῦ ἀλαλαγμοῦ τούτου, ἐν μεθ' ὑπερηφανείας ἀποκαλοῦμεν οἱ Γερμανοὶ μουσικὴν, δικαιοῦσθε ἀποροῦντες οὐ μόνον ἐπὶ τῷ ποιῶ τῆς μουτικῆς ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ τῆς καρδίας ἡμῶν ἣτις ἀπαθὴς ἱσταμένη πρὸ τοῦ χαριτοδρότου Ἰταλο-γαλλικοῦ μέλους, νύγεται πρὸ τοῦ χαλυβδίνου τούτου — καὶ ὑμᾶς — πατάγου. . . . ὥστε οὐχὶ πάντῃ ἄπορον ἂν καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν νομίζετε ἀπάθειαν καὶ χάλυβα. . . . »

« Συγχωρεῖτε, δεσποσύνη — ἀπίνθησα ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ μου ἀγροίκως διακόπτων τὴν κόρην — τίς εἶπεν ὅτι ἔχετε τὴν καρδίαν ἐκ χάλυβος; τὸ αὐτὸ ὡς εἰ ἀπεκάλει τις μάρμαρον, κόρην τινα θαυμάζουσαν μαρμαρίνον ἀγαλμα τοῦ Κανόβα. Ἀλλῶς τε ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ποίησις τὰ εὐώδη ταῦτα ἀνθῇ, ἅπερ ἐν ἀφθονίᾳ τηλικαύτῃ ἐστὶν

λουσιν ἐν ταῖς χώραις ὑμῶν, ἀπόδειξις ἄχρι τίνος λεπτότητος ἔχετε ἐν ὑμῖν εὐαίσθητον τὴν καρδίαν. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ἄμα πατήσας τὰ Γερμ. σύνορα εὐρέθην ἐν χώρᾳ οἰοῦναι μυθικῇ. Οἱ ἄνδρες ἐφάνη σάν μοι κελαρύζοντες ρύακες, αἱ δὲ κόραι αὐτόχρημα ἡδύφθογγοι Φιλομήλαι. Περιῆλθον τὰς κωμοπόλεις ὑμῶν, τὰς ἐξοχὰς, τοὺς λειμῶνας, πανταχοῦ εἶδον τὴν ἁρμονίαν, πανταχοῦ τὸ μέλος... Τὰ ὅσα ὑμῶν ἀποπνεύουσιν εὐωδίας, αἱ κοιλᾶδες εἰσὶν ἕνεκα τοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ κάλλους, αὐτόχρημα μελωδίαι, τὰ ρόδα αὐτὰ, ὑπὸ τοὺς ἄθροους ὑμῶν δακτύλους λαμβάνουσι διάφορον, τῆς ἀρχηγόνου αὐτῶν, μορφὴν, τὰ πάντα — ἐν λόγῳ — κατὰφανῇ ποιοῦσι τὴν ἁρμονίαν τῆς ὑμετέρας καρδίας. Ὁ λόγος περὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Βάγνερ. Ἐννοῶ τὸν Βετχόβεν σας(1). Ἐὰν ἡ Γερμανία καυχᾶται ἐπὶ τῇ γεννήσει τῆς ἀθανάτου ταύτης μεγαλονόιας, ἡ γῆ σύμπασα ἐναδρύνεται, ὦ Δεσποσύνη! διότι τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἐστὶ πατρίς ἡ γῆ ἀπαξάπασα... Ἐννοῶ λέγω τὸν Βετχόβεν σας, διότι οὐδέποτε τὸ ἄνθρωπινον οὐς ἤκουσε θεσπεσιωτέρου φθόγγου τῶν ὑψηλῶν συμφωνιῶν τῆς ἀηδονοῦς ταύτης, ὅπου ὑπερεκχειλίζει ἀληθῶς ἡ ἁρμονία καὶ τὸ μέλος. Ἐν τῇ ἀκροάσει τῶν συμφωνιῶν τούτων αἰσθάνεται τις καὶ ἄκων ἑαυτὸν ἀνυφούμενον ἐν μέσῳ κόσμῳ ὑπερέτερων καὶ ἀγνώστων. Καὶ τοῦτο καλεῖται μουσική. Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ! ὁ πάταγος οὗτος ὁ παραλύων τὰ νεῦρα καὶ ἐμπνέων ἡμῖν φρίκην ἀντὶ συγκινήσεως; (2) εἶναι μουσική; ἄπορον φαίνεται μοι. Δεσποσύνη, πῶς καρδία οἷα ἡ ὑμετέρα ἀδρά καὶ ἐρωτύλη, νύγεται ἐνώπιον ταύτης, χωρὶς — οὕτως εἰπεῖν — νὰ διαρραγῇ... ὡς ἄπορον φαί-

νεται μοι ἐπίσης ἡ Βαγνερία Ἀφροδίτη μετὰ δακρύων ἐξαίτου μὲν ἡ τὸν ἔρωτα ἐνὸς θνητοῦ, τοῦ Τανχάϋζερ, ἐν ᾧ παρ' ἡμῖν ἀντιστρόφως εἰκονίζονται αἱ Ἀφροδίται, δεχόμεναι δηλονότι τὰ θυμιάματα τοῦ ἔρωτος, καὶ οὐχὶ θύουσαι. . . . »

Ἐμακρηγόρησα ἀνοικείως τῇ κόρῃ ἐκείνῃ, καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ διέκοψα αὐτήν. . . . Ἡ παραβολὴ τῶν δύο ἀφροδιτῶν ἐκίνησεν αὐτήν εἰς γέλωτα, καὶ ἐτοιμάζετο πρὸς ἐπίθεσιν, ὅτε ἀνεφγείσθη, τὸ δεύτερον, τῆς αὐλαίας ἐπέταξέ μοι χαριέντως διὰ τοῦ δακτύλου σιγὴν, ἀφεῖσα βεβαίως τὸν περὶ Βάγνερ λόγον τῆς ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀναπαύλας (Entract).

Η ΓΑΛΑΘΕΙΑ ZEBRINA ΤΗΣ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑΣ.

Τὸ ὠραῖον τοῦτον φυτὸν Γαλάθεια Ζεβρίνα, ὅπερ παριστᾷ ἡ παρακειμένη εἰκὼν, ἐστὶ χρήσιμον πρὸς στολισμὸν καὶ κόσμον τῶν κήπων καὶ τῶν μεγάρων. Σπανιώτατα ὅμως εὐρίσκεται ἐν ταῖς συλλογαῖς τῶν ἀνθοκόμων. Κατ' ἀρχὰς ἀνεκαλύφθη περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀμαζόνος ποταμοῦ πρὸς δυσμὰς τῆς Βενεζουέλας, ἀκοφίως δὲ καὶ εἰς τὰ ἐνδοτέρα τῆς Βραζιλίας.

Ἡ Γαλάθεια Ζεβρίνα (τοῦ *Solid-lei*) ἔχει μεγάλα φύλλα· ἀνθίζει μόνον κατὰ Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον, τὰ δὲ ἄνθη αὐτῆς ἔχουσι μῆκος περίπου 25 ἑκατοστομέτρων.

Τὸ φυτὸν τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Καννασσέ, ἣτις διακρίνεται ὡς ἐκ τοῦ διαφόρου σχήματος τῶν φύλλων αὐτῆς. Τὰ ἄνθη τοῦ φυτοῦ τούτου εἰσὶν ἐρμαφρόδιτα.

Καλλιεργεῖται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὸ θέρος ἐν ὑπαίθρῳ καὶ εἰς τὰ μάλιστα θερμὰ κλίματα.

(1) Δουδοβίχος Βετχόβεν, Ludwig van Beethoven) διάσημος μουσικοσυνθέτης Γερμανὸς γεννηθεὶς ἐν Βόννῃ τῷ 1770, ἀποθανὼν τῷ 1827. Συνέθετο διάφορους συμφωνίους ἀπαραμύλλους ἐν τῷ εἶδει αὐτῶν, ἐπὶ δὲ μελοδράματα ὧν τὸ ἐξοχώτερον ὁ "Fidelio".

(2) Ταῦτα βεβαίως ἔλεγον τότε κατὰ πρῶτον ἀκούων τῆς Βαγνερίας μουσικῆς, καὶ προσποιούμενος μάλιστα τὸν ἀντιβαγνεριστὴν ἵνα ἀπὸ στόματος Βαγνερομανοῦς περὶ Βάγνερ ἀκούσω, ἄλλως δὲ — ὡς πρόσφην οὐδεμίαν περὶ τῆς Μουσικῆς ταύτης ἐκτυλίσσω,

πανταχοῦ τῆς διατριβῆς, ἰδεῖν, ἅτε μηδεμίαν γνῶσιν περὶ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ μεγέθους καὶ ὕψους αὐτῆς ἔχων — δὲν δύναμαι ὅμως — εἰρήσθω ἐν παρέδῳ — ἀποκρῶμαι καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ συγκίνησίν μου, οὐς καὶ ἄκων συνησθανόμην καθ' ὅλας τὰς τῶν ἀριστευγνημάτων τοῦ Βάγνερ παραστάσεις.

(Γαλάτεια Ζεβρίνα τῆς Βαναζουέλας).

Τὸ φυτὸν τοῦτο πρὸς ταχεῖαν καὶ τελεῖαν ἀ-
νάπτυξιν δεῖται ἀφθόγου ὕδατος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος προφυλάτ-

τουσι τὰς ρίζας αὐτοῦ ἐκ τοῦ φύχου καὶ τῆς
ὕγρασίας θέτοντες αὐτὰς ἐντὸς ξηρῶν θηκῶν.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ.

—ο—

Η Α. ΕΞΟΧΟΤΗΣ

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΒΕΔΔΙΝ ΠΑΣΣΑΣ.

(Πρωτότυπος Σκιαγραφία).

Δημοσιεύσαντες ἐν προηγουμένοις τεύχεσι τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ τὰς βιογραφίας διαφόρων ὀθωμανῶν πολιτικῶν, θεωροῦμεν καθήκον ἡμῶν ὅπως τὸ «Παγκόσμιον Λεύκωμα» τοῦ παρόντος τεύχους τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» ἀφιερῶσωμεν εἰς τὸν διακεκριμένον ἐκεῖνον ὀθωμανὸν λειτουργὸν ὅστις οὕτως ἐνεργὸν λαμβάνει σήμερον ἐν τῇ ἐξωτερικῇ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας πολιτικῇ μέρος, εἰς τὸν πολιτικὸν ἐκεῖνον ὅστις φαίνεται πεποικισμένος δι' ἀπάντων τῶν ἀπαιτούμενων συστατικῶν ὅπως τὸ ὄνομα αὐτοῦ καταλάβῃ σπουδαῖον χῶρον ἐν τῇ συγχρόνῳ ἱστορίᾳ τῆς ὀθωμανικῆς διπλωματίας, εἰς τὴν Α. Ε. τὸν νῦν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργῶν ΑΒΕΔΔΙΝ ΠΑΣΣΑΝ.

Φυσικὴ καὶ ἑκτακτὸς νοημοσύνη, μεγίστη ἀποφασιστικότης καὶ ἐξαιρετικὴ τρόπων εὐγένεια εἰσὶ τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τὰ διακρίνοντα τὸν ἀνώτερον τοῦτον λειτουργὸν, οὗτινος ἀποπειρόμεθα νὰ ποιήσωμεν ἀτελῇ σκιαγραφίαν.

Ἄν ἐπιθυμῇ τις νὰ μάθῃ τὸ τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὀρθῇ καὶ συνετῇ κρίσει καλλιεργηθεῖσα ὑπὸ μακρᾶς καὶ βαθείας σπουδῆς καὶ ἐμψυχουμένη ὑπὸ λογικῆς καὶ οὐχὶ ἐξημμένης φιλοδοξίας δὲν ἔχει ἢ νὰ μελετήσῃ ἐπισταμένως τὸν μέχρι τοῦδε βίον τοῦ ΑΒΕΔΔΙΝ ΠΑΣΣΑ ὅπως πεισθῇ ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται μεγαλεῖον καταγωγῆς, δὲν ἀπαιτοῦνται ἰσχυραὶ προστασίαι οὔτε ἑκτακτοὶ καὶ ἐξαιρετικαὶ περιστάσεις ὅπως ἀνέλθῃ τις καὶ καταλάβῃ τὰ ὕψιστα τῆς Αὐτοκρατορίας ἀξιώματα, ἀλλ' ἀπαιτοῦνται ἀπλῶς ἐπιμονὴ καὶ ἀποφασιστικότης συμβαδίζουσα μετὰ πιστῆς καὶ ἀνελλειπούς πάντοτε τοῦ καθήκοντος ἐκπληρώσεως.

Ὁ Ἀβεδδὶν πασσᾶς κατὰγεται ἐκ τῆς Ἀλθα-

νίας, ἐγεννήθη ὅμως ἐν Ἡπείρῳ, ἐν Κονισπόλει, κωμοπόλει κειμένη εἰς δεκάλεπτον ἀπὸ τῆς θαλάσσης — Σαγιάδας — ἀπόστασιν καὶ εἰς τὴν διοίκησιν Φιλιατῶν ὑπαγομένης. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀχμέτ Ντῆνος ὀνόματι μετόκησεν εἰς Ἡπειρον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Τεπελενλῆ Ἀλῆ πασσᾶ, ἦτο δὲ εἰς τῶν ἰσχυροτέρων εὐπατριδῶν τῆς Ἡπείρου, λαθὼν πάντοτε τὸ ἐνεργώτερον μέρος ἐν τοῖς ἀφορῶσι τὴν ἐν λόγῳ ἐπαρχίαν.

Ὁ Ἀχμέτ Ντῆνος οἶονεὶ προαισθανόμενος τὸ εὐρὺ στάδιον ὅπερ ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, δὲν ἡμέλησε νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν ὅπως παράσχῃ τῷ νεαρῷ Ἀβεδδὶν λίαν ἐπιμελετημένην ἀγωγὴν καὶ χορηγήσῃ αὐτῷ ἀφ' ἑτέρου τὰ μέσα ὅπως τελειοποιησθῇ ὅσον ἐνεστι ἐντελέστερον τὰς σπουδὰς αὐτοῦ. Ὁ Ἀβεδδὶν βέης ἐδιδάχθη ἐν Πρεβέζῃ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἀρχαίων διδασκάλων καὶ νῦν προέδρου τοῦ Ἐμποροδικείου Πρεβέζης κ. Περικλῆ Μαρίνου.

Ἐκ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας ὁ Ἀβεδδὶν βέης ἐπεδείξατο πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀγάπην βαίνουσαν μέχρις ἀληθοῦς ἐνθουσιασμοῦ· διὰ δὲ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἀγχινοίας καὶ ἐκτάκτου τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἀντιληπτικότητος δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκμάθῃ ἐντελῶς τὴν γλῶσσαν ταύτην καὶ τελειοποιήσῃ τὰς ἐπὶ ταύτης σπουδὰς του. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπιθυμῶν ὅπως ἡ ἀγωγή αὐτοῦ ἦ ὅσον ἐνεστιν ἐντελεστέρα προσέλαβε τακτικὸν δι' αὐτὸν διδάσκαλον τῆς γαλλικῆς, παρ' οὗ ὁ Ἀβεδδὶν διήκουσε τὰ πρῶτα μαθήματα ἐπὶ τῆς διλέκτου ταύτης ἐφ' ἧς συνεπλήρωσε βραδύτερον τὰς σπουδὰς αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονὴν του.

Οὕτως ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ εὐφυοῦς βέη ἐχώρει θαυμασίως, τὰ πάντα δὲ προανήγγειλον ὅτι σπουδαῖον ἦθελε διαδραματίσει μέρος ἐν οἰφδῆποτε καὶ ἂν ἐπεδίδετο σταδίῳ· αἱ δὲ περιστάσεις δὲν ἐβράδυναν νὰ προπαρασκευάσωσι τὸ ἐνδοξον τοῦ πολυμαθοῦς Ἀλθανοῦ μέλλον.

Ὁ Σουλτάν Ἀβδούλ Ἀζίζ ἀπεφάσισεν ὅπως σχηματίσῃ ἰδιαιτέρον σῶμα ὑπασπιστῶν ἀποτελούμενον ἐκ τῶν νέων τῶν ἀνγκόντων εἰς τὰς εὐγενεστέρας τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους αὐτοῦ οἰ-

κογενειῶν. Οὕτως οἱ νομάρχαι τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν διετάχθησαν ὅπως ἀποστείλωσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοὺς νέους οὓς ἔκρινον ὡς παρουσιάζοντας τὰ ἀπαιτούμενα συστατικὰ ὅπως ἐκπληρώσωσι τὸ ἔργον δι' ὃ προωρίζοντο ὑπὸ τῆς Α. Μ. Ἐκ τῆς Ἡπείρου δὲ ἀπεστάλη τότε εἰς Κ]πολιν ὁ νεαρὸς Ἀθεοδὸν βέης ὅστις καὶ διορίσθη ὑπασπιστὴς τῆς Α. Μ.

Οὕτως ὁ Ἀλθανὸς βέης εἰσῆρχετο εἰς ἐνεργὸν στάδιον· δὲν ἀπαιτεῖτο δὲ νὰ ᾔ τις πεπρωκισμὸς δι' ἐκτάκτου προορατικότητος ὅπως προβλέψῃ τὸ ὑψηλὸν μέλλον ὅπερ ἐπεφυλάσσετο μίαν ἡμέραν εἰς τὸν νεαρὸν τοῦ Σουλτὰν Ἀζίζ ὑπασπιστήν.

Ἐν τούτοις ἡ πρόοδος τοῦ Ἀθεοδὸν βέη δὲν ἐπετελέσθη ἀκαριαίως, καλπαστικῶς· τὸν κεντρίον μάλιστα δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἐπετελέσθη λίαν βραδέως καὶ διὰ τρόπου ὁμαλοῦ ἄμα καὶ φυσικοῦ.

Ἐκτιμηθέντων ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως τῶν φυτικῶν καὶ ἐπικτήτων αὐτοῦ προϋπόντων ὁ Ἀθεοδὸν βέης διορίσθη κατὰ πρότερον πρόεδρος τοῦ Πρωτοδικείου Σμύρνης, ἐνθα ἐτεπλήρωσε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ πρὸς μεγίστην τῶν κατοίκων τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης εὐχαρίστησιν. Ἡ τότε δὲ νομαρχία Σμύρνης ἐκτιμήσθη τὴν πολύτιμον αὐτοῦ ἱκανότητα ἐφωδίασε τὸν Ἀθεοδὸν βέην κατὰ τὴν ἐκείθεν ἀναχώρησίν του διὰ θερμῶν πρὸς τὴν κεντρικὴν κυβέρνησιν συστατικῶν δι' ὧν συνίστα αὐτῇ ὅπως μὴ ἀφήσῃ ἀνεκμετάλλευστα τὰ ὄντως πολύτιμα τοῦ ὑπαλλήλου τούτου συστατικὰ. Ἐκτοτε ὁ Ἀθεοδὸν βέης κατέλαβεν ἀλληλοδιαδόχως διαφόρους διοικητικὰς θέσεις, χρηματίσας διοικητὴς Τραπεζίας, Ραιδεστού, Ἀρτης, Πρεβέζης, Σόφρας (1) καὶ Βάρνης.

* *

Ἐν ᾧ πατι ταῖς πόλεσι ταύταις ἐν αἷς ἐγγρημάτισε διοικητὴς ὁ Ἀθεοδὸν βέης κατώρθωσε διὰ τοῦ σωμαθοῦς αὐτοῦ χαρακτῆρος νὰ προσελκύ-

σῃ τὴν ἀγάπην ἀπάντων τῶν κατοίκων αὐτῶν, οἵτινες καὶ ἀπερίγραπτον ἡσθάνοντο λύπην ὅσακις λόγοι ὑπέρτεροι προῦκάλουν τὴν μετάθεσιν τῆς Α. Ε. Ἡ δημοτικότης τοῦ Ἀθεοδὸν βέη ἐν Ραιδεστῷ ἰδίᾳ ἦτον ἐξαιρετικὴ· οἱ δὲ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης οὐδέποτε, ὁτονόποτε καὶ ἂν παρέλθῃ χρονικὸν διάστημα, δύνανται νὰ λησμονήσωσι τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ διοίκησιν καὶ τὴν ἐκτακτον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ εὐγένειαν.

Ἐκ τῆς διοικήσεως Βάρνης ὁ Ἀθεοδὸν βέης προσεκλήθη εἰς Κων]πολιν ὅπως ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ τοῦ Γαλατᾶ. Κατόπιν ἀπεστάλη ἐπὶ ἐκτάκτῳ ἀποστολῇ εἰς Ἡπειρον καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελέγη ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ὅπως παρακαθήσῃ ὡς δεύτερος πληρεξούσιος τῆς Ὑψ. Πύλης ἐν τῇ ἐν Πρεβέζῃ συνερχομένη πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ ζητήματος ἐπιτροπῇ· πλὴν ἡ ἐντολὴ αὕτη ἀνετίθη βραχύτερον εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Πατσᾶν.

Ἐν τούτοις τὸ ἱερυθμον τῆς καταστάσεως ἐν ᾗ διατέλει ἡ Ἀρμενία ἀπῆται ὅπως ἀποσταλῇ εἰς τὴν χώραν ταύτην ἀνὴρ κάτοχος μεγίστης δραστηριότητος ὅπως δυνήθῃ νὰ κατασταλῇ τὰς βλαβερὰς τῶν ὤμων Κούρδων, τῆς τρομερᾶς τῆς ἀτυχοῦς ταύτης τῆς χώρας μάστιγος, οἵτινες κατέστησαν ὁ τρόμος τῶν φιλειρηνικῶν αὐτῆς κατοίκων. Τὸ δυσχερὲς καὶ ἐπίπονον τοῦτο ἔργον ἡ Αὐτοκρ. Κυβέρνησις ἀπεράσισεν ὅπως ἀναθέσῃ εἰς τὸν Ἀθεοδὸν βέην, (1) ἐπανελθόντα τότε ἐξ Ἡπείρου.

Ἀπρτεῖτο πράγματι μεγίστη πόλην ὅπως ἀντεπεξέλθῃ τις καὶ λάβῃ ἐνεργὰ μέτρα ἐναντίον τῆς ἡμισαγρίου ταύτης φυλῆς ἣτις ἐπωφελομένη ἐκ διαρκoῦς ἀτιμωρησίας, καθίστατο ὁσημέραι θρασυτέρα διασπείρουσα τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν καταστροφὴν εἰς τὰς εὐφόρους καὶ γονίμους ἀρμενικὰς χώρας. Τὸ ἔργον τοῦτο ἤθελεν ἴσως ἀποδειλιάσαι πάντα ἕτερον ὅστις ὑπὸ τὰς κρίσιμους περιστάσεις ὅς διέρχονται αἱ γῶραι αὗται τῆς Αὐτοκρατορίας θὰ προσεκαλεῖτο νὰ ἐκπληρώσῃ

(1) Ἐπὶ τῆς Βεζιρείας τοῦ Μιχμέθ Νεὴμ πατσᾶ ἡ Α. Ε. διορίσθη διοικητὴς Σόφρας, πλὴν δὲν μετέβη εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἀνατιθέμενος εἰς τὸν διορισμὸν αὐτοῦ.

(1) Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ Α. Ε. προσέλαβε τὸν τίτλον τοῦ Πατσᾶ.

τὴν ὄντως ἀκανθώδη ταύτην ἐντολήν. Πλὴν ὁ Ἀβεδὸν Πασσᾶς ἐστὶν εἰς τῶν σιδηρῶν ἐκείνων χαρακτῆρων οἵτινες ἐννοοῦν νὰ καταπατοῦν πᾶν πρόσκομμα ὅπερ παρεμβάλλεται ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῶν. Οὕτω μεταβὰς ὡς πρῶτος αὐτοκρατορικός ἐπίτροπος εἰς Διαρθεκίρην, ἐπεδόθη ἀμέσως μετὰ ἐξαιρετικοῦ ζήλου καὶ σπανίας ἀποφασιστικότητος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς σπουδαίας αὐτοῦ ἀποστολῆς· τοῦ μεταρρυθμιστικοῦ αὐτοῦ ἔργου κατήρξατο διὰ τῆς συλλήψεως καὶ φυλακίσεως ἀπάντων τῶν κακούργων Κούρδων ἀρχηγῶν, οἵτινες ἐθεώρουν μέχρι τοῦδε ἑαυτοὺς ὡς κατέχοντας εἰδικὰ προνόμια ἐντελοῦς ἀτιμωρησίας καὶ δυνάμενοι κατὰ συνέπειαν ἀκινδύνως νὰ παραδίδωνται εἰς τὸ προσφιλές αὐτῶν ἔργον τῆς διαρπαγῆς καὶ λεηλασίας. Τὰ δρακόντεια ταῦτα τοῦ Ἀβεδὸν Πασσᾶ μέτρα ἐνεποίησαν μεγίστην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς πληθυσμοὺς τῆς χώρας ταύτης, οἵτινες κατελήφθησαν ὑπ' ἀληθοῦς πρὸς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ φιλοπρόοδον τοῦτον λειτουργὸν ἐνθουσιασμοῦ.

Οἱ ἐν Ἀρμενίᾳ εὐρωπαῖοι πρόξενοι μετὰ πολλῶν ἐπαίνων ἐν ταῖς πρὸς ταῖς κυβερνήσεσιν αὐτῶν ἐκθέσεσιν αὐτῶν ἐποιοῦντο μνείαν τῶν πολυτίμων τούτων τοῦ Ἀβεδὸν Πασσᾶ ἐνεργειῶν πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν χωρῶν τούτων, ὧν ἡ κατάστασις θὰ ἦτο πολὺ βελτίαι τῆς σημερινῆς ἂν ἠτύχουν ὅπως διαμένῃ ἐπὶ πλέον ἐν αὐτοῖς ὁ ἐνεργητικὸς αὐτὸς λειτουργός.

Ἡ Αὐτοκρ. Κυβέρνησις εἰς ἀμειβὴν τοῦ ἐκτάκτου ζήλου μεθ' οὗ ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ ὁ Ἀβεδὸν Πασσᾶς διώρισεν αὐτὸν νομάρχην Σεβαστείας.

* *

Ἐν τούτοις ὑπῆρχεν ἑτέρα νομαρχία τοῦ κράτους ἣν διάφοροι ἐπίβουλοι ξενικαὶ ἐνέργειαι περιήγαγον εἰς κρίσιμον θέσιν, ἀφ' ἧς εἶχε ἀνάγκην δραστηρίου καὶ συνετῆς διοικήσεως ὅπως ἀπκλαγῇ· ἡ νομαρχία αὕτη ἦτον ἡ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ αἰχμαλωσία τοῦ ἄγγλου συνταγματάρχου Σίνγκ κατέδειξεν ὅτι οὐδεμία ἐν αὐτῇ ὑπῆρχεν ἀσφάλεια· ἡ δὲ κεντρικὴ κυβέρνησις κατενόησεν ὅτι πᾶσα βραδύτης ἐπερχομένη ἐν τῇ λήψει τῶν ἀναγκαίων πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκ-

τρᾶς καταστάσεως τῆς χώρας ταύτης μέτρων ἦτο πράγματι καταστρεπτικὴ. Διὸ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης νομαρχίας ἀπεφάσισε νὰ προκαλέσῃ τὸν νομάρχην ἐκεῖνον ὅστις ἐσχάτως ἐτι εἶχε παράσχει τρανὰ δείγματα τῆς δικηρινούσης αὐτὸν διοικητικῆς ἱκανότητος καὶ ἐκτάκτου μεταρρυθμιστικοῦ πνεύματος, τὴν Α. Ε. τὸν νομάρχην Σεβαστείας Ἀβεδὸν Πασσᾶν. (1)

Μεθ' ὅλον δὲ τὸ βραχὺ χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ διέμενεν ὡς νομάρχης Θεσσαλονίκης ὁ Ἀβεδὸν Πασσᾶς ἠδυνήθη ἐν τούτοις πλεῖστα ὅσα νὰ ἐπιτελέσῃ. Αἱ καταμαστιζουσαι τὴν χώραν ληστρικαὶ συμμορίαι κατεδιώχθησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ τελεσφόρως καὶ ἀποτελεσματικῶς· πλεῖστοι διοικηταὶ ἐξελεγχθέντες ἀνίκανοι καὶ ἀδρανεῖς ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν καθηκόντων των ἀντεκατεστάθησαν· πλεῖστα δὲ δίκαια τῶν κατοίκων παράπονα ἱκανοποιήθησαν. Οἱ δὲ δυστυχεῖς τῆς Μακεδονίας κάτοικοι ἡσθάνθησαν μεγίστην ἀνακούφισιν συναισθανόμενοι ὅτι τῆς ἀνωτάτης τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν διοικήσεως προϊστάμενος ἀνὴρ κατανοῶν τὰς ἀνάγκας αὐτῶν καὶ κατέχων ἅπασαν τὴν πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτῶν ἀπαιτουμένην ἀγαθὴν θέλησιν.

Πλὴν ἡ Τύχη ἄλλως ἀπεφάσισεν. Τοῦ ὑπουργείου Σαῖτ-Σάδβα ἀπολέσαντος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Σουλτάνου, ἡ Α. Μ. ἀπεφάσισε νὰ ἀναθέσῃ τὴν μὲν πρωθυπουργίαν εἰς τὸν τέως ὑπουργὸν τοῦ Ἐμπορίου καὶ τῆς Γεωργίας Καδρῆ Πασσᾶν, τὴν δὲ διεύθυνσιν τῆς Ἐξωτερικῆς τοῦ Κράτους πολιτικῆς εἰς τὸν νοήμονα ἐκεῖνον λειτουργὸν ὅστις καίτοι τὸ πρῶτον ἤδη προσεκαλεῖτο εἰς τὴν ἐνεργὸν διπλωματίαν, ἐν τούτοις διὰ τῆς ἐξόχου αὐτοῦ νοημοσύνης καὶ πολυτίμου αὐτοῦ ἱκανότητος ἠδύνατο νὰ ἀποδώσῃ μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὸ Κράτος κατὰ τὰς κρίσιμους ταύτας καθ' ἃς διέρχεται περιστάσεις, εἰς τὴν Α. Ε. τὸν ΑΒΕΔΔΙΝ ΠΑΣΣΑΝ.

Ἡ μεγίστη εὐνοία καὶ εὐλικρινὴς ἐκτίμησις

(1) Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὡς νομάρχου Θεσσαλονίκης ἡ Α. Ε. προσέλαβε τὸν τίτλον Βεζίρου.

ἤν πρὸς τὸ ἄτομον τοῦ Ἀβεδδὶν Πασσᾶ τρέφει ἡ Α. Μ. καταδείκνυσιν ἐνχρηγέστατα ὅτι ὁ Σουλτάνος ἐπιδοκιμάζει πληρέστατα τὴν ἐξωτερικὴν τῆς Α. Ε. πολιτικὴν.

Ἀνεξαρτήτως δὲ τῶν περὶ πολιτικῶν συζητήσεων οἱ ἐνταῦθα πρεσβευταὶ τῶν δυνάμεων ἐκτιμῶσι μεγάλως τὴν ἐξαιρετικὴν τοῦ Ἀβεδδὶν Πασσᾶ νοημοσύνην καὶ τὰς εἰλικρινεῖς προσπάθειας ὅς δὲν παύει οὗτος καταβάλλων ὅπως ἐπιλύσῃ τὰ ἐκκρεμῇ πολιτικὰ ζητήματα.

Οὐδὲν εὐκολώτερον ἢ τὸ ἐπικρίνειν τὰς πράξεις καὶ τὴν πολιτικὴν ἐν γένει τῶν ἀνωτέρων ἐνὸς κράτους λειτουργῶν· οἱ ἐπικριταὶ οὗτοι οὐδέποτε ἐννοοῦν νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν τὰ ἑκτάκτα προσκόμματα ἅτινα αἱ περιστάσεις, παρεμβάλλουσιν εἰς τὸ ἔργον τῶν ἀνδρῶν τούτων. Προκειμένου περὶ τοῦ νῦν ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι οὐδεὶς πλέον αὐτοῦ ἐπιθυμεῖ νὰ διεξομαλύνῃ τὰς τὸ Κράτος ἐπιβαρυνούσας περιπλοκάς· αἱ δὲ ἐνέργειαι καὶ προσπάθειαι ὅς ἡ Α. Ε. πρὸς τοῦτο καταβάλλει εἰσὶ πράγματι ἐξαιρετικά· οἱ εὐτυχήσαντες νὰ ἐκτιμήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ πολύτιμα τοῦ Ἀβεδδὶν Πασσᾶ προσόντα κατανοοῦν ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τὸ ἐνεστὼς ὀθωμανικὸν ὑπουργεῖον ἀριθμεῖ ἐν τῶν φιλοπροοδωτέρων καὶ ἐνεργητικωτέρων μελῶν.

* *

Ὁ Ἀβεδδὶν Πασσᾶς εἶναι μόλις τριάκοντα πενταετής, ἔχει ἱλαρὰν, ἱλαρωτάτην φυσιογνωμίαν(1), ἐν τοῖς τρόποις δὲ αὐτοῦ ἐνυπάρχει εὐγένεια καὶ ἀδροφροσύνη ἥτις εἰς πολὺ ὀλίγους τῶν ἀνωτέρων λειτουργῶν ἀπαντᾶται. Καὶ ὑπὲρ τῆς μεγαλειότητος δὲ ἂν διατελῇ τις ἐναντίον τοῦ Ἀβεδδὶν Πασσᾶ προκαταλήψεως, ἀρκεῖ νὰ συνομιλήσῃ ἅπαξ μετ' αὐτοῦ ὅπως καταληφθῇ οὐχὶ πλέον ὑπὸ συμπαθείας ἀλλὰ ὑπὸ ἀληθοῦς δι' αὐτὸν ἐνθουσιασμοῦ.

(1) Μαγίστην αἰσθανόμεθα λύπην ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν ἐν τῷ περιοδικῷ ἡμῶν τὴν εἰκόνα τῆς Α. Ε. Ἐν τούτοις βασιζόμενοι ἐπὶ ρητῆς τοῦ Ἀβεδδὶν Πασσᾶ πρὸς ἡμᾶς ὑποσχέσεως ἐλπίζομεν ὅτι προσεχῶς θέλομεν δυνήθῃ νὰ παραθέσωμεν αὐτὴν ἐν τῷ "Γραφικῷ κόσμῳ."

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἔχει τι τὸ ἀρμονικὸν δυνάμει τοῦ ὁποῖου κυριεύει ἐξ ἐφόδου τὰς συμπαθείας τοῦ μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγομένου. Οὐδέποτε ὑποκρίνεται· πλὴν ἐκφράζει πάντοτε μεθ' ὑπερτάτης εἰλικρινείας τὰς σκέψεις του, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ᾖ τοῦτο σκληρὸν διὰ τὸν ἀπέναντί του.

Ὁμιλεῖ ἀπταιστώως τὴν ἐλληνικὴν. Γνωστὴ δὲ ἡ συμπαθὴς ἐκείνη φράσις ἥτις ἀποδίδεται αὐτῷ: « Διψῶ ἐλληνικῆς γλώσσης ». Ὅσακις ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ τούτῳ αἱ ἀσχολίαι του παραδίδεται εἰς τὴν ἐλληνικὴν ποιήσιν· δύο ποιήματα ἅτινα ἀνέγνωμεν τῆς Α. Ε. προδίδουσι μεγίστην λεπτότητα αἰσθημάτων(4).

Ἡ Α. Ε. εἶναι κάτοχος ἐπίσης καὶ τῆς γαλλικῆς ἣν ὀμιλεῖ μετ' ἐκτάκτου εὐχερείας.

Τοιοῦτος λοιπὸν ὁ συμπαθὴς οὗτος πολιτικὸς ὁ διευθύνων σήμερον τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους πολιτικὴν, τοιοῦτος τέλος ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ ΑΒΕΔΔΙΝ ΠΑΣΣΑΣ.

ΦΩΣ ΑΖΑΠΗ. Κατ' ἐπιστολὰς νεωτέρας ἐκ Παρισίων γράφει ἡ « Ἐφημερίς » τὴν ἐσπέραν τῆς 30 παρελθόντος ἐγένετο νέον πείραμα ἐν τῷ ἐργοστασίῳ Ducretet μὲ 50 ζεύγη· τὸ φῶς ἦτο θαυμάσιον, ἰσοδυνάμει πρὸς 15, ἵνα μὴ εἰπώμεν πρὸς 20 ράμφη φωταερίου. Τοιαύτην δὲ φωτιστικὴν δύναμιν εἶχεν, ὥστε διὰ φακοῦ ἡδύνατο, κατὰ τὰς ἐπιστημονικὰς παρατηρήσεις τοῦ ἐργοστασιάρχου, νὰ φωτίσῃ εἰς ἀπόστασιν 6 μιλίων. Παρῆσαν εἰς τὸ πείραμα οἱ γνωστοὶ τῇ κοινωνίᾳ κ. κ. Τιμ. Ἀργυρόπουλος, Σκληθαιώτης Στροῦμπος (ἐκ Πατρῶν), Ἀντωνακόπουλος καὶ Ἀντ. Βλάχος μετὰ τῆς κυρίας του. Τὴν δευτέραν ἐπρόκειτο νὰ δημοσιευθῇ ὑπὸ τῆς ἀκαδημίας τὸ ἐξαγόμενον τῶν παρατηρήσεων τῆς ἐπὶ τῆς στήλης, ὅπερ ἀνυπομένως περιμένομεν.

(1) Τὸ ἐν τῶν ποιημάτων τούτων ἔγγραψεν ἐπὶ τῇ κατὰ τὸ 1872 συμβάσει καταστροφῇ τοῦ ἐν Σμύρῃ θεάτρου "Ἡ Κιβωτός."

Τὸ δὲ ἕτερον τῶν ποιημάτων τούτων ἔγγραψεν ἰσχυράτως ὑπὸ τῆς Α.Ε. ἐμπνευσθέντος πρὸς τούτῳ ὑπὸ ἑτέρου ποιήματος τοῦ κ. Ἀχιλλέως Παράσχου φέροντος τὸν τίτλον "Ὅλα Προσέχονται" καὶ δημοσιευθέντος ἐν τῷ "Νεολόγῳ."

Ο ΣΚΟΡΦΟΣ ΤΟΥ ΚΟΖΑΚΟΥ

(Συνέχ. ἴδε ἀριθ. 342 Τεῦχος ΙΑ΄.)

— Πῶς εἶπατε. Ἐάν θὰ ἀποσταλῇ ἡ εὐ....
οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἐναντίου.

— Ἴσως, ἀλλ' ὅμως ἐγὼ, Κυρία δὲν εἶμαι εἰς
θέτιν νὰ σᾶς ἐπιβεβαιώσω τοῦτο.

Ἡ βαρωνὶς μετὰ ταῦτα ἀπεχαιρέτισεν ὑπο-
μειδιῶσα τὸν δῆμαρχον καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ
δημαρχείου βεβαία οὕσα περὶ τῆς μὴ ἀποστο-
λῆς τοῦ μονογενοῦς τῆς υἱοῦ εἰς τὸν πόλεμον.

Οὕτω λοιπὸν πεποιθυῖα ὅτι ὁ υἱὸς τις οὐδόλως
ἠπειλεῖτο ὑπὸ τοῦ νόμου, ἤρχισε νὰ σκέπτηται
περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων
χειρονακτῶν, οἵτινες δεινῶς ἠπειλοῦντο ὑπὸ τῆς

Ἡ Κυρία Μοντριέ ραπίζουσα τὸν Κοζάκον.

σκληρᾶς μάστιγος τοῦ πολέμου, ὅστις πολλοὺς
ἐξ αὐτῶν εἰς ἀπαραμύθητον ἐμελλε νὰ ἐμβάλῃ
λύπην πρὸς κόρον τῶν ὀρέξεων ἑνὸς μονάρχου.
Ἐπῆλθε δ' αὐτῇ κατὰ νοῦν, ἀναλογιζομένη τὴν
τύχην τῶν δυστυχῶν τούτων πλασμάτων, ὅπως
παραμυθῇ ὅσους καθ' ὁδὸν ἀπῆντα ἐξ ἐκείνων,

οἵτινες διέτρεχον τὸν κίνδυνον τοῦτον.

Δυστυχεῖς μητέρες, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν, αἰτι-
νες μέλλετε ἐντὸς δέκα ἢ δέκα πέντε τὸ πολὺ ἡ-
μερῶν νὰ ἀσπασθῇτε διὰ τελευταίαν φορὰν τὰ
τέκνα σας καὶ νὰ ἀπευθύνητε αὐτοῖς τὸ τελει-
οῦν χαῖρε!

Θὰ ἡδύνατο δὲ κάλλιστα ἡ Κυρία Μοντριέ νὰ εὕρῃ λέξεις καταλλήλους πρὸς παρηγορίαν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων μητέρων ἐὰν ἐγνώριζεν αὐτάς. Ἀλλ' ὅμως δυστυχῶς οὐδένα ἐγνώριζε, οὐδεὶς ἐγνώριζεν αὐτήν.

Καθ' ὁδὸν ἅπαντες παρετήρουν αὐτὴν μετὰ ψυχρότητος χωρὶς καὶ οὐδ' ἀπλοῦν χαιρετισμὸν ν' ἀπευθύνωσι πρὸς αὐτήν. Τὸ τοιοῦτον ἐφάνη λίαν σκληρὸν τῇ κυρίᾳ Μοντριέ. Μητέρα ἔχουσα πλεῖσθ' ὅσα πλεονεκτήματα, ὡς ἡ Κυρία Μοντριέ, ἦτο μισητὴ εἰς πάσας τὰς δυστυχεῖς μητέρας, αἵτινες ὡς ἐκ τῆς ταπεινῆς θέσεώς των ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπέκειντο μετὰ σκληρότητος εἰς πάσας τὰς προσβολὰς τῶν νόμων.

Ἐν τούτοις ὅτε ἐπλησίαζε πρὸς τὸ μέγαρον τῆς Βιθιέρης καὶ διήρχετο πρὸ τῆς τελευταίας οἰκίας τοῦ χωρίου τῆς Σαμμεβεόλης ἤκουσεν αἰφνης μακρόθεν φωνὴν γυναικὸς, ἣτις ἀνέκραζε αὐτήν:

— Καλὴν σας ἡμέραν! Κυρία.

Ἡ Κυρία Μοντριέ ἐστρεψεν ἀμέσως τὰ βλέμματα τῆς πρὸς τὰ ὀπισθεν καὶ παρετήρησε τὴν γυναῖκα, ἣτις ἐχαιρέτιζεν αὐτήν. Πλησιάσασα δὲ πρὸς αὐτὴν τῇ εἶπε:

— Μήπως εἶσαι ἡ Παλόττα;

— Μάλιστα! εἶμαι ἐκείνη, Κυρία.

— Εἶσαι πάντοτε εὐθυμὸς καὶ χαρίεσσα. . . . Καθὼς καὶ ἄλλοτε;

— Ὅτε ἔφερον καθ' ἐκάστην πρωΐαν τὸ γάλα εἰς τὸ μέγαρόν σας πρὶν ὁ Κύριος. . . .

Ἀμ' ὡς προῦφερε τὴν τελευταίαν ταύτην λέξιν, διέκοψεν βιαίως τὴν ὁμιλίαν τῆς μὴ θελήσασα νὰ διεγείρῃ ἐν τῷ νῷ τῆς Κυρίας Μοντριέ φρικώδεις ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος· ἀμέσως δ' ἐξηκολούθησε λέγουσα:

— Πάντοτε εὐθυμὸς. . . . δόξα τῷ Θεῷ.

— Δὲν ἔχεις κανένα υἱόν;

— Μάλιστα Κυρία. . . . Καὶ ἓνα ὥραϊον παλληκαράκι εἴκοσι περίπου ἐτῶν.

— Εἴκοσι ἐτῶν; . . . Καὶ δὲν θὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸν πόλεμον;

— Ἀλλ' εἶναι ἀνάπηρος.

— Δυστυχὲς τέκνον!

— Ἀ! Κυρία μου, εἶναι μικρὸν κακόν. . . .

Ἀλλωστε γνωρίζεται, νομίζω, καλῶς τὴν παροιμίαν, ἡ ὁποία λέγει: Οὐδὲν κακὸν ἄνευ καλοῦ. . . . εἶναι σιδηρουργὸς. . . . τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ σφυρίον τῷ ἀρήρετε τὸν μεγάλον δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρὸς. . . . ἔγινε τώρα καλὰ. . . ἐργάζεται καλῶς. . . . ἀλλὰ στρατιώτης! . . . χωρὶς τὸν δάκτυλον τοῦτον!

Ἵπομειδιῶσα δὲ ἐδείκνυε τὸν λιχνὸν δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρὸς τῆς.

— Δὲν εἶναι ἀρκετὸν ἐπιχειρήμα τοῦτο; ἐπὶ νέλαβε. Καὶ ἐὰν τὸν εἶχε καθὼς εἶμαι καὶ γῆρα, δὲν θὰ ἦμην καθόλου ἥτυχος.

— Πῶς;

— Ἀλλὰ. . . . ὁ νόμος;

— Ὁ νόμος, ὅσον καὶ ἂν θέλετε. . . . Δὲν θὰ ἦμην ἥτυχος. . . . Καταγράφουσιν ὅλους. . . . ἐκτὸς ἐκείνων, οἵτινες. . . .

Καὶ ἐνῷ ἔλεγε ταῦτα ἡ Παλόττα ἔρχισεν καὶ πάλιν νὰ γελᾷ ὑψόνουσα τὴν χεῖρα τῆς καὶ δεικνύουσα τὸν δάκτυλόν τῆς.

Ἡ Κυρία Μοντριέ ἐπὶ τούτοις ἀποχαιρετίσασα αὐτὴν ἔλαβε τὴν πρὸς τὰ ἴδια ἄγουσαν. Καθ' ὁδὸν δὲ ἐσκέπτετο καὶ διαφοροτρόπως ἐσχολίαζε τοὺς λόγους τῆς Παλόττας, οἵτινες ἐφάνιντο αὐτῇ λίαν ἀπειλητικοὶ διὰ τὸν υἱόν τῆς. Οὕτω ἀπώλεσε τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν, ἣν εἶχεν ἀναχωροῦσα ἐκ τοῦ δημαρχείου περὶ τῆς μὴ ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου ἐπὶ τοῦ υἱοῦ τῆς· νέος δὲ φόβος ἐκυρίευσεν αὐτὴς αὐτήν.

Διὰ νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν δυσάρεστον συνέπειαν ἀπεφάσισεν ἐν πρώτῃ σκέψει νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Γαλλίας. Ἀλλ' ὅμως πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ πωλήσῃ τὸ μέγαρον τῆς Βιθιέρης ἅπαντας τοὺς ἀγρούς καὶ τὰς γαῖας. . . . Ὅπόσοι χρόνος θὰ παρήρχετο εἰς μάτην! . . . Καὶ ὅμως δὲν ἡδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως καθότι ἅπαντα ἡ περιουσία αὐτῆς συνίστατο εἰς τὰ κτήματα ταῦτα!

Δὲν ἦτο ὅθεν προτιμότερον νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δίκαιά τῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐὰν ἡπειλοῦντο;

Ὁ Νομάρχης καὶ τὸ συμβούλιον θὰ ἀποφασίσουν ἐὰν ὁ υἱὸς σας θὰ ἀποσταλῇ ἢ οὐ, εἰς τὸν πόλεμον. Εἶχεν εἰπεῖ αὐτῇ ὁ δήμαρχος. Τὴν αὐτὴν λοιπὴν ἡμέραν ὑπῆγεν εἰς τὴν Σαλὼν, ὅπου ἦτο ἡ ἐδρα τοῦ Νομάρχου.

Ὁ τότε Νομάρχης ἦτο ἀνὴρ σπουδαῖος μεγίστην κεκτημένος πείραν ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόντων του, ἐγνώριζε δὲ συνάμα καλῶς τὴν κατάστασιν πάντων τῶν οἰκογενειῶν τῆς ἀνωτέρας τάξεως τοῦ νομοῦ του.

Ὁ Νομάρχης πληροφορηθεὶς τὴν ἔλευσιν τῆς Κυρίας Μοντριέ ἐσπευσεν ἀμέσως εἰς προὔπαντησίν της. Ἀφοῦ δὲ προηγουμένως περιεποίησεν αὐτῇ πάσας τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις καὶ τιμὰς εἰς τὰς τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς γυναικάς. Κυρία ἠρώτησεν αὐτήν:

— Πρὸς τί δύναμαι νὰ σᾶς φανῶ χρήσιμος, Κυρία;

— Κύριε, ἔχω υἱόν. . . .

— Εἵκοσι περίπου ἐτῶν, Κυρία· δὲν ἔχει οὕτω; Γνωρίζω αὐτὸν καλῶς.

— Πρόκειται δὲ ὡς ἐπληροφορήθην παρὰ τοῦ δημάρχου τῆς κωμοπόλεώς μας νὰ ἀποσταλῇ κατὰ τὸν περὶ στρατολογίας νόμον εἰς τὸν πόλεμον, ὃν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ Γερουσία ἐκύρηξαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, εὐρισκόμενου ἤδη περὶ τὰ σύνορα.

Ὁ Νομάρχης εἰς τοὺς λόγους τούτους τῆς Κυρίας Μοντριέ ἐκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπιθεβαιῶν οὕτως αὐτούς.

— Ἀλλ' ὅμως, Κύριε, ἐπαναλαμβάνει, εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται νὰ ἐξομαλύνῃται καὶ πῶς τὴν δυσχερῇ ταύτῃ θέσιν μας.

— Ὡς πρὸς τί, Κυρία;

— Κρίνω περιττὸν νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι ὁ υἱός μου δὲν εἶναι στρατεύσιμος.

— Διὰ ποίαν αἰτίαν, Κυρία;

Ἀφοῦ μετὰ δυσκολίας ἡ Κ. βαρωνίς ἠδυνήθη νὰ καταπνίξῃ τὴν ὀργὴν της, ἥτις ἐκυρίευσεν αἰφνης αὐτήν ὡς ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης ἐρωτήσεως τοῦ δημάρχου, ἀπεκρίθη ἀκολουθῶς:

— Εἶναι, Κύριε, μονογενὴς υἱὸς χήρας γυναικὸς ἥτις οὐδὲν ἄλλο στήριγμα ἔχει, οὐδεμίαν ἄλλην παρηγορίαν εἰμὴ μόνον αὐτόν!

— Σᾶς ἀφῆρσε λοιπὸν ὁ θάνατος; τὸν Κ. βαρῶνον; Ἠρώτησε τότε ὁ νομάρχης ἐπιδεικνύων συμπάθειαν πρὸς αὐτήν.

— Δι' ἐμὲ ἀπέθανε πρὸ δέκα τεσσάρων περίπου ἐτῶν! ἀνεφώνησεν ἡ Κυρία Μοντριέ ἐγερθεῖσα βιαίως ἐκ τῆς ἐδρας αὐτῆς.

Ὁ Νομάρχης παρατηρήσας τὴν ταραχὴν αὐτῆς λαμβάνει αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ παρακαλέσας αὐτήν νὰ καταπραϋνθῇ καὶ καθήσῃ· εἶπεν αὐτῇ:

— Ἀκούσατέ μου, Κυρία. Ἐννοῶ κάλλιστα εἰς ὁποῖαν δεινὴν θέσιν εὐρίσκεσθε καὶ συμμερίζομαι τὴν λύπην σας, ἣν προξενεῖ εἰς ὑμᾶς ἡ ἰδέα μόνῃ τοῦ ἀποχωρισμοῦ. . . . Ἀλλ' οἶμοι! οὐδὲν ἐπιχείρημα ἔχω ὅπως ὑποστηρίξω τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ υἱοῦ σας ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου. Καίτοι ὁ Κ. βαρῶνος τοῦ Μοντριέ εὐρίσκεται ἐν καταστάσει παραφροσύνης, δι' ὑμᾶς δὲ εἶναι ἀπλῶς βάρος, ἡ ὑψηλὴ ὅμως περιωπὴ ὑμῶν δὲν μοι ἐπιτρέπει νὰ συγκαταριθμήσω τὸν υἱόν σας εἰς τὴν τάξιν ἐκείνων, οἵτινες εἰσὶ τὸ μόνον στήριγμα τῶν οἰκογενειῶν των. Ζῶμεν ἐν καιροῖς χαλεποῖς. . . . Πλεῖστ' ὅσοι κίνδυνοι ἐπαπειλοῦσι τὴν χώραν μας. . . . Πάντες δεόμεν νὰ φέρωμεν τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ προασπιζόμενοι γενναίως τὴν ἀπειλουμένην πατρίδα ἡμῶν. Γνωρίζετε ἄλλωστε καλῶς τὸ αἶσθημα τοῦ πατριώτου καθότι εἶσθαι σύζυγος ἀνδρὸς πολλὰ μοχθήσαντος καὶ τέλος τὴν ζωὴν αὐτοῦ θυσιάσαντος ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

— Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶμαι σύζυγος στρατιώτου διὰ τοῦτο δὲν θέλω, μὲ ἐννοεῖτε, δὲν θέλω νὰ γίνω καὶ μήτηρ στρατιώτου.

Ὡς δὲ πρὸ τοῦ δημάρχου ἐν Σαμβεβόλῃ, οὕτω καὶ ἐνώπιον τοῦ νομάρχου ἐγερθεῖσα ὠμίλει πρὸς αὐτὸν μὲ ἥθος ἀπειλητικὸν λέγουσα!

— Θέλετε νὰ μοὶ ἀρπάσῃτε τὸ υἱόν μου; Δὲν εἶναι τὸ στήριγμα τῆς οἰκογενείας του. . . ἄλλ' ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ τί μοὶ μένει πλέον... πρὸς τί μοὶ χρησιμεύει ἡ ζωὴ. . . Μοὶ ὁμιλεῖτε περὶ χρημάτων καὶ περιουσίας! Θέλετε τὴν περιουσίαν μου; Σᾶς τὴν χαρίζω. Ἀλλὰ θὰ φυλάξω τὸν υἱόν μου! . . . Νομίζω οὕτω, ὅτι εἶμαι πολὺ συγκαταβατικὴ! Μήπως σᾶς ζητῶ καμμίαν χάριν. . . Ἀπαιτῶ τὰ δίκαιά μου! Θὰ ὑπάγω, ἐὰν γίνῃ ἀνάγκη μέχρι τοῦ Αὐτοκράτορος!

— Νομίζω, ἀπαντᾷ ὁ Νομάρχης, ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης δὲν εἶναι διατεθειμένη, κυρία, νὰ δεχθῇ κατὰ τὰς κοισίμους ταύτας στιγμὰς διὰ τὴν Γαλλίαν τοιαύτας αἰτήσεις. Ἐχομεν ἐλλείψιν ἀνθρώπων.

— Δύνασθε νὰ ζητήσητε . . . νὰ εὑρητε . . . Μήπως σφάλλω ἐγώ, διότι ὁ μονάρχης σας ἐπιθυμεῖ νὰ διατρέχῃ ἅπασαν τὴν ὑφήλιον καὶ νὰ συνάπτῃ καθ' ἐκάστην μάχας; Μήπως εἶναι ἰδιὸν μου σφάλμα, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ σας χρειάζεται περισσοτέρους στρατιώτας κατὰ μῆνα παρ' ὅσα ἀθύρματα μικρὸν παιδίον ἐπὶ εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη; . . . Ὁ υἱός μου, λοιπὸν, ἐγεννήθη διὰ νὰ ὑπηρετῇ τὸν αὐτοκράτορά σας;

— Ἡ Γαλλία, ἡ πατρίς ἡμῶν αὕτη, εἶναι, Κυρία, πολλῶ ἀνωτέρα τῆς Α. Μεγαλειότητος· ὑπέλαβεν ὁ Νομάρχης. Αὕτη ζητεῖ σήμερον παρ' ἡμῶν τὴν χάριν ταύτην.

— Ὅλίγον φροντίζω . . . Καὶ ἐγὼ διὰ τοῦτο μισῶ τὴν Γαλλίαν! Ἰδοὺ! Καὶ ἐπειδὴ τὰ τέκνα αὐτῆς γεννῶνται καὶ ἡλικιοῦνται οὐχὶ δι' ἄλλον σκοπὸν ἀλλ' ἵνα ἀποθνήσκωσι μαχόμενα ὑπὲρ αὐτῆς, καταρῶμαι τὴν Γαλλίαν καὶ θὰ ἐγκαταλείψω αὐτὴν διὰ παντός! . . . Δὲν θὰ δυνήθητε οὕτω νὰ μοὶ ἀφαιρέσητε τὸ τέκνον μου . . . τὴν ζωὴν μου . . . ἀκούεται; Θὰ ὑπάγω νὰ καταστῶ μετ' αὐτοῦ μακρὰν, μακρὰν τῆς Γαλλίας, ὅπου ὁ κρότος τῶν ἐκπληκτικῶν τηλεβόλων σας δὲν θὰ δύνηται νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν ὠτων μᾶς.

— Ἀλλ' ὅμως, Κυρία, γνωρίζετε τὰς συνεπειάς τοιαύτης πράξεως;

— Μάλιστα! κύριε.

— Σκεφθῆτε καλῶς μήπως ἡμέραν τινὰ αὐτὸς ὁ υἱός σας τιμωρήσῃ ὑμᾶς διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἀδυναμίαν σας ταύτην! Σκεφθῆτε καλῶς μήπως ἡμέραν τινὰ σᾶς ζητήσῃ λόγον τῆς τιμῆς σας καὶ τῆς τιμῆς αὐτοῦ, ἐάν ποτε γνωρίσῃ τί ἐστὶ πατρίς!

— Ἡ τιμὴ μου; Ἡ πατρίς μου; Εἶναι αὐτὸς καὶ μόνος! Ἡ πατρίς του καὶ ἡ τιμὴ του, εἶμαι ἐγώ!

Ἡ κ. Μοντριέ ἔλεγε ταῦτα ἱσταμένη ἐπὶ ποδὸς καὶ χέουσα θερμὰ δάκρυα· ὁ δὲ νομάρχης μετὰ μεγίστης λύπης παρετήρει αὐτήν.

— Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ σᾶς διαφυλάττῃ, κυρία! Λέγει πρὸς αὐτὴν τότε ὁ Νομάρχης.

— Τὸν υἱόν μου δὲ διαφυλάττω ἐγώ! Ἐπιπροστίθησιν ἡ κ. Μοντριέ, καὶ ἐξῆλθε πάραυτα τῆς αἰθούσης τοῦ Νομάρχου. Ἦτο δὲ σχεδὸν πα-

ράφρων ὡς ἐκ τῆς συνδιαλέξεως ταύτης· καθ' ὃν δὲ ἀνέτρεπεν πᾶν τὸ προστυχόν.

Τὸ ἀπὸ τῆς Σαλώνης μέχρι τῆς Σοιμεδέσλης διάστημα, ὅπερ ἦτο περὶ τὰς δέκα περίπου λεύγας, ἐφάνη εἰς τὴν κυρίαν Μοντριέ ἀτελεύτητον.

Πρὶν ἢ ἡ ἄμαξα αὐτῆς πλησιάσῃ εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ μεγάρου ἡ βαρωνὶς ὤρμητεν ἐξ αὐτῆς καὶ ἔσπευσε δρομαίως εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ρενέου.

Διέταξε τὸν Βενουά νὰ προσαγάγῃ πρὸς αὐτὴν πάραυτα πάντα τὰ κιβώτια, ἅτινα εἶχεν ἐναποθηκεύσει πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῇ ἀποθήκῃ τοῦ μεγάρου καὶ ἅτινα ἦσαν ἐρριμμένα ἐν αὐτῇ ἀπεριποίητα, σηπόμενα ὑπὸ τῆς κονιορτοῦ καὶ τῆς ὑγρασίας. Ἦρξατο τότε πληροῦσα αὐτὰ διὰ διαφόρων ὑφασμάτων, ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων καὶ βιβλίων φύρδην μίγδην μετὰ μεγίστης ταχύτητος. Εἰς μάτην συνεβούλευεν αὐτὴν ὁ Βενουά προσπαθῶν νὰ καταστείλῃ τὴν ὀργὴν αὐτῆς καὶ ἀποτρέψῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ μελετωμένου σχεδίου της. Ἡ κυρία Μοντριέ μετὰ πλείονος ἐπισπουδῆς ἐξηκολούθει συναθροίζουσα καὶ τοποθετοῦσα ἐν τοῖς κιβωτίοις πάντα τὰ ἀναγκαζόμενα αὐτῇ σκεύη, ἀφίνουσα δὲ κατὰ μέρος πᾶν ὅτι ἐφαίνετο αὐτῇ ἄχρηστον καὶ παρεμβάλλον συνάμα δυσχερείας εἰς τὴν μετακόμισιν.

— Σπεῦσον! Βενουά, ἔλεγεν αὐτῇ ἡ βαρωνὶς, λάβε τὸ κιβώτιον τοῦτο . . . τὰ ἐνδύματά μου . . . τὰ ὑφάσματα ταῦτα . . . θέσον αὐτὰ ἐντὸς αὐτοῦ . . . ἀναχωροῦμεν . . . ἐσὺ θὰ μείνῃς; . . . χρήματα δὲ . . . Ἄ! εἶναι ἀληθές! . . . θὰ μοὶ πέμπῃς τακτικῶς!

Ὁ Ρενέος, ὅστις ἴστατο ἔξωθεν τῆς αἰθούσης καὶ παρετήρει κρυφίως ὅτι συνέβαιναν ἐν αὐτῇ, εἶπε πρὸς τὴν μητέρα του, ἐξελθόντος τοῦ Βενουά:

— Ποῦ δὲ σκοπεύετε νὰ ὑπάγητε, μήτερ;

— Ὅπου θέλεις! . . . ἐκτὸς τῆς Γαλλίας.

— Καὶ νομίζετε ὅτι θὰ συμπαραλάβητε καὶ ἐμὲ μεθ' ὑμῶν;

— Βεβαίως!

— Μάθετε, μήτερ, ὅτι δὲν θὰ δυνήθῃ νὰ σᾶς ἀκολουθήσω.

Ἡ Κυρία Μοντριέ, ἥτις γενουκλινὴς ἐπλήρου κιβωτίον τι, ἡγέρθη βιαίως, ἔρριψε χαμαὶ τὰ ἐπὶ

τῶν χειρῶν αὐτῆς ἀντικείμενα καὶ ἠτένιζε τὸν υἱὸν τῆς μετὰ βλέμματος ἐμπνέοντος φρίκης. Οὐδέποτε μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶδε τὸν Ρενέον λαμβάνοντα τοιοῦτον ἦθος ἀπέναντι αὐτῆς, οὐδέποτε ἤκουσεν αὐτοῦ ὁμιλοῦντος μετὰ τοσούτου θάρρους.

— Καὶ διατί; ὑπέλαβεν ἡ κυρία Μοντριέ.

— Διότι αὔριον θὰ γίνη ἡ κλήρωσις ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἀποσταλῶσιν ὅπως πολεμήσωσι καὶ ὑπερασπίσωσι τὴν πατρίδα κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς.

— Τίς σοὶ τὸ εἶπεν;

— Σὰς εἶναι ἀδιάφορον! . . . τὸ γνωρίζω.

— Ἄ! λοιπὸν τὸ . . . γνωρίζεις.

Ἀφοῦ δὲ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, ἡ Κυρία Μοντριέ μετ' ἐκπλήξεως παρετήρει τὸν υἱὸν τῆς ἐξηκολούθησεν εἰτα λέγουσα:

— Τὸ γνωρίζεις . . . τότε λοιπὸν βλέπεις ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἀναπόφευκτος νὰ ἀναχωρήσωμεν.

— Ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ σὰς ἀκολουθήσω! Ὁ νόμος μοὶ ἐπιβάλλει νὰ μείνω ἐν τῇ πατρίδι! Ὁ νόμος ἐφαρμόζεται ἐπὶ παντὸς ἀνθρώπου ἀνεξαιρέτως.

— Ὁ νόμος . . . ὁ νόμος . . . Ὀλίγον φροντίζω περὶ τοῦ νόμου . . . μὴν ὁμιλῆς περὶ πράγματος τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖς.

— Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν ἔχω εὐρείας γνώσεις! . . .

Χάρις ὑμῶν μητέρα! Οὐχ ἤττον ὅμως εἶμαι εἰς θέσιν διὰ τῶν περιορισμένων γνώσεων, τὰς ὁποίας ἠὲδοκῆσατε νὰ μοὶ διδάξητε, νὰ γνωρίζω καὶ νὰ ἐκπληρῶ τὰ πρὸς τὴν πατρίδα μου καθήκοντα. Γνωρίζω δὲ πρὸς τούτοις ὅτι πάντες οἱ δυστυχεῖς πτωχοὶ οἰκογενειάρχαι τῆς κωμοπόλεως μέλλουσι νὰ ἀναχωρήτωσι κατ' αὐτὰς καὶ νὰ φονευθῶσι μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτῶν καὶ τοῦ νόμου, ὃν ὑμεῖς περιφρονεῖτε!

— Μήπως νομίζεις, υἱέ μου, ὅτι θὰ σώσης τοὺς δυστυχεῖς τούτους, φονευόμενος καὶ σὺ μετ' αὐτῶν; . . . οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν θὰ μείνῃ εὐχарιστημένος.

— Τούλάχιστον οὐδεὶς θὰ ἔχῃ μετέπειτα τὸ δικαίωμα νὰ μὲ φέγῃ ὡς καταπατοῦντα τοὺς νόμους τῆς πατρίδος.

— Λοιπὸν, ἀπεφάσισας! . . . Θὰ ἀναχωρήσης διὰ τὸν πόλεμον!

— Μάλιστα.

— Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ σὲ ἀκολουθήσω, τέκνον μου, ἀγαπητόν! εἶπε τότε ἡ Κυρία Μοντριέ χέουσα δάκρυα θερμὰ ἐπὶ τῇ σταθερᾷ ταύτῃ ἀποφάσει τοῦ υἱοῦ τῆς.

Οἱ λόγοι τοῦ Ρενέου εἰς μεγίστην ἐνέβαλον αὐτὴν θλίψιν, ἥτις μετὰ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἔπεσε χαμαὶ λειπόθυμος καὶ σχεδὸν ἀναίσθητος!

Οἱ λόγοι τοῦ Ρενέου εἰς μεγίστην ἐνέβαλον αὐτὴν θλίψιν, ἥτις μετὰ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἔπεσε χαμαὶ λειπόθυμος καὶ σχεδὸν ἀναίσθητος!

Ὁ Ρενέος ἰδὼν τὴν μητέρα του εἰς τοιαύτην περιελθοῦσαν κατάστασιν ρίπτεται παραχρῆμα εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς. Ἀφ' οὗ δὲ προτεπάρθησεν ἐπὶ πολὺ ὅπως ἐπαναφέρει αὐτὴν εἰς τὰς αἰσθήσεις τῆς ἐπὶ τέλους εἶπεν αὐτῇ:

— Σύγγνωθί μοι, μητέρα, δὲν ἐσκέφθην καλῶς . . . εὐρισκόμην ἐν παραφροσύνῃ. Ἄς φύγωμεν.

Ἐπὶ τούτοις ἔμεινεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀκίνητος, τὴν κεφαλὴν ἔχων ἐστηριγμένην ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ σκεπτόμενος ἐὰν καλῶς ἐπρητάτο ὑποχωρήσας, ἀπέναντι τοῦ σπαραξικαρδίου ἐκείνου θεάματος. Ἀκολουθῶς δὲ εἶπεν:

— Ἀλλ' ὅμως τὸ ἀπαιτεῖ . . . μοὶ τὸ ἐπιβάλλει ὁ νόμος!

— Ὑψιστε Θεέ! Ὑψιστε Θεέ! ἀνεφώνησεν ἡ βαρωνὶς τὰς χεῖρας τείνουσα πρὸς τὸν οὐρανόν. Ὁ υἱός μου εἶναι παράφρων! Μετὰ ταῦτα παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ καθήσῃ πλησίον τῆς. Ἐλυσσε δὲ τὴν ξανθὴν αὐτοῦ κόμην καὶ μετ' ἀπληστίας ἐνητένιζεν αὐτήν. Ἐναγκαλιζομένη δὲ καὶ θωπεύουσα αὐτὸν τῷ ἔλεγε χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὡς εἰ ὠμίλει πρὸς δεκκετὲς παιδίον:

— Λοιπὸν, Ρενέ . . . δὲν δύνασαι νὰ μὲ ἐγκαταλείψῃς! Πῶς θὰ ζήσης ἄνευ ἐμοῦ; . . . Ἐὰν, ὃ μοὶ γένοιτο ἀσθενήσης, τίς θὰ σὲ περιποιηθῇ; Τίς θὰ σὲ παραμυθῇ ἐὰν ποτὲ περιέλθῃς εἰς δεινὴν καὶ θλιβεράν θέσιν; Ἡ ἰδέα αὕτη, ἡ ἰδέα αὕτη δὲν σοὶ ἐπῆλθε ποτὲ κατὰ νοῦν; . . . Τίς ὁ μοχθηρὸς καὶ κακεντρεχὴς ἐκείνος, ὅστις;

σοι ἐνέπνευσε τὰς σφαλερὰς καὶ ἀλόγους ταύτας ἰδέας; . . . Ἀποσχοράκισον ταύτας, υἱέ μου! . . . Ὁ νόμος, τὸν ὅποιον μοὶ ἀναφέρεις, καθιερώθη δι' ἡμᾶς, μάλιστα! . . . Ἡ κυβέρνησις ὅμως θὰ κατεχρᾶτο αὐτοῦ προσπαθοῦσα νὰ σὲ ἀποσπάσῃ ἐκ τῶν χειρῶν μου! . . . Δὲν εἶσαι εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσῃς ταῦτα! Ἐγὼ ὅμως τὰ γνωρίζω . . . τοῦτο ἀρκεῖ . . . Οἱ ἄλλοι; . . . Οἱ ἄλλοι δύνανται νὰ φρονεωθῶσιν! οὐδόλως τοῦτο ἀρρεῖ ἡμᾶς. . . . Τί ὀφείλομεν εἰς αὐτούς; οὐδέν. Τί ζητοῦμεν παρ' αὐτῶν; οὐδέν. . . . εἰμὴ νὰ μᾶς ἀφήσωσιν ἡσύχους . . . πάντοτε . . . ἐμὲ πλησίον σου . . . Ὑπάρχει δι' ἡμᾶς ἑτέρα εὐτυχία εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἀνωτέρα αὐτῆς. Εἶσαι εὐτυχῆς, μοὶ τὸ εἶπες . . . διὰ τί λοιπὸν θέλεις νὰ διαταράξῃς τὴν εὐτυχίαν σου; . . . Καὶ πρῶτον γνωρίζεις καλῶς ὅτι δὲν δύνασαι, δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα! . . . Ἄλλωστε θὰ περιπέσῃς εἰς ἔγκλημα ἀχαριστίας, σκληρότητος. . . . Τί δὲ θὰ ἀπογίνω ὅταν παύσω πλέον νὰ ἀκούω καθ' ἑκάστην πρωΐαν τὴν γλυκεῖαν σου φωνὴν νῆ μοὶ λέγῃ: «Καλὴν ἡμέραν, Μῆτερ!» Ἡ ζωὴ μου ἀπασα ἐξαρτᾶται ἀπὸ σοῦ τέκνον μου . . . τὴν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἣν θὰ παύσω πλέον ἀκούωσα τὰς λέξεις σου ταύτας. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν οἱ ὀρθαλμοί σου οὗτοι θὰ παύσωσιν ἀτενίζοντάς με, εἴξευρε, ὅτι θὰ ἀποθάνω ἐκ τῆς λύπης μου! . . . νομίζω δὲ, καὶ ἔχω πλήρη πεποιθήσιν, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ ἀποθάνω! δὲν ἔχει αὐτῶ;

(ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος, ἴδε τεύχος Γ' Α.)

Ἄλλ' ἰδοὺ τρίτη ἄλλη τάξις πρὸς συνδιαλλαγὴν τῶν οὕτω κεχωρισμένων, καὶ τοσοῦτον ἀπεχρυσῶν δύο μερίδων, παρίστατο μεσάζουσα, ἵνα λύσῃ τὸ μεσότοιχον καὶ ἀπεκαταλλάξῃ ἀμφοτέρους. Καὶ οὗτοι δὲν παρουσιάζονται μὲ ἀπλοὺς λόγους ἕξεις καὶ ἀρεσκείας, οὐδὲ ἀσυζητητὰ ἐθνικὰ ἀπορρίπτουσιν, ὡς καὶ οἱ πρωτοῦργοι τῆς τρίτης τάξεως τοῦ παραβολικοῦ ἐκείνου κήπου, οἵτινες ἀφ' ἐνὸς παραδεχόμενοι ὅσα εἰσέτι σώζονται ἐν τῷ κήπῳ λείψανα τῶν ἀρχαίων, ἀφ'

ἑτέρου προτείνουν ὅτι πρέπει νὰ ληφθῶσι τεχνίται καὶ κηπουροὶ ξένοι οἵτινες ἀρχὴν θέμενοι τὴν ἐκ τῆς καλλιεργείας τῶν ἄλλων κήπων πολυπειρίαν ἐπαναφέρωσι τὸν κήπον εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ καλλονήν, ὥστε ἀποδεικνύουσιν ἑαυτοὺς ὅτι εἶναι ἐκ τῶν τεχνικωτέρων καὶ ἐνθερμοτέρων προασιπτῶν τῆς πρώτης τάξεως, ἀλλ' ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ προκείμενον. Οἱ τῆς τρίτης τάξεως λοιπὸν οὗτοι ὁπαδοὶ ἀφοῦ δὲν ἀπορρίπτουσιν ἀσυζητητὰ τὰ ἐθνικὰ θωπεύουσι μᾶλλον ταῦτα, καὶ ἀποδεχόμενοι εἰς πρῶτην μάλιστα ἀρετηρίαν, οὐδὲν οὐδαμοῦ ἀποβαίνονται κατὰ τῆς Ἑθνικῆς μουσικῆς. Ἰσχυρίζονται δὲ μόνον ὅτι ἐκ τῆς πολυετοῦς βαρβαρότητος ἐξηρανίσθη πᾶσα ἡ ἀρχαία αὐτῆς καλλονή, ἐκ δὲ τῆς μετὰ τῶν Τούρκων ἀναμίξεως, εἰσῆχθησαν ἐν αὐτῇ τοσαῦτα ξένα καὶ ἀλλόφυλα μέλη, ὥστε μετέβαλον σὺν τῇ μορφῇ καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς. Καὶ περὶ μὲν τῆς Ἐξωτερικῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς οὐδὲ λόγος κἄν γίνεται παρ' αὐτοῖς· τὰ δημοτικὰ ᾄσματα ἀφίνονται εἰς τὸν ὄχλον καὶ εἰς τοὺς χωρικοὺς. Τὰ δὲ ἡρωϊκὰ ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα οἱ πατέρες ἡμῶν ἐνθουσιῶντες, ἔστησαν καὶ παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς φαινήν· κρηπίδα ἐλευθερίας τὰ κατέταξαν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλολογίας καὶ εἰς τὸ Μῦσεϊον τῶν ἀρχαιοτήτων. Ἐρχόμενοι δὲ εἰς τὴν μουσικὴν τῶν ἐν ταῖς Ἱεραῖς Ἀκολουθίαις ᾠμάτων, δὲν παρουσιάζονται μὲ τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐτοιμότητα τῶν τῆς πρώτης κατηγορίας, ἀλλ' εὐλαβεῖα φερόμενοι (βεβαίως ἀνυποκρίτως) διστάζουσι ν' ἀποφανθῶσι διαρρήδην ὑπὲρ τῆς ἄρδην ἀποσχορακίσεως τῆς οἰασθῆποτε μουσικῆς ἐκείνης, ὑπὸ τὸ μέλος τῆς ὁποίας νηπιόθεν ἤκουον ὑμνολογούμενον τὸ θεῖον, καθὼ δὲ ἐπιστήμονες διδάσκουσιν ὅτι πρέπει μὲν νὰ διατηρηθῶσιν τὰ Ἐκκλησιαστικὰ μέλη εἰς ἀρχαῖα καὶ σεβαστὰ, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ κανονισθῶσι κανὼν δὲ καὶ τύπος ἡ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ ἀφοῦ δὲ ἀποσχορακισθῶσιν τὰ ἔρρινα καὶ πᾶν ὅ,τι ξένον Τουρκικὸν ἐν αὐτοῖς εἰσέφρυσε, καὶ πᾶν τὸ ἀντικείμενον εἰς τὴν κατὰ τοὺς ἐπιστημονικοὺς κανόνας ἔρρυθμὸν μελωδίαν νὰ τελειοποιηθῇ διὰ τῆς συνῳδίας καὶ ἄλλων φωνῶν· τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐν ᾧ τηροῦμεν τὴν βάσιν κατὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ἔχομεν καὶ τὴν τελειοποίησιν διὰ τῆς τετραφωνίας εἰς ὅλως διαφορετικὴν εὐρισκόμεθα πρὸς τοὺς διαλλάκτας ταύτης, ἐπειδὴ ἐνῷ ἀσπάζονται καὶ προεξάρχουσι μεταξὺ τῶν πρώτων, θέλουσι νὰ φαίνωνται μεταξὺ τῶν δευτέρων, πρέπει ὅμως νὰ γίνῃ διάκρισις ᾠματικῇ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς χορείας ταύτης πολλοὶ τῶν ἐπιθυμούντων τὴν βελτίωσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς εἰλικρινῶς νομίζουσιν ὅτι ἐπιτυχ-

γίνεται τοῦτο διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, ἀλλ' οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ἐνθερμοὶ καταλλάτται οὐχὶ ἐν πεποιθήσει λέγουσιν ὅσα δὴ καὶ λέγουσιν, ἀλλ' ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς βελτιώσεως προσπαθοῦσι λεληθότως νὰ εἰσαγάγῃσι τὰ ὅλως ξένα καὶ ἀλλότρια. Ἀδιάφορον δὲ εἶναι τὰ ξένα προέρχονται ἐκ τῆς Παππιστικῆς Ἰταλίας, ἢ τῆς ὀρθοδόξου Ρωσσίας, ἢ τῆς διαμαρτυρομένης Γερμανίας. Τούτων λοιπὸν τοὺς μὲν εἰλικρινεῖς θέλομεν ἀπαλλάξει ἐκ τῆς πλάνης εἰς ἣν ἐν καλῇ τῇ πίστει ὑπέπεσαν, ὅτι μενούσης ἀθίκτου τῆς βάσεως, δύναται νὰ παρεισαχθῇ ἡ τετραφωνία, καὶ νὰ βελτιωθῇ οὕτως ἡ ἐθνικὴ μουσικὴ, τῶν δὲ ἐν γνώσει ὑποκρινομένων θέλομεν ἀποκαλύψει τὴν μὴ εἰλικρινῆ ὁμολογίαν, καὶ ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς βελτιώσεως σκοπὸν προέβητο νὰ εἰσαγάγῃσι λεληθότως ξένην μουσικὴν, διὸ καὶ χεῖρονες εἰσὶ τῶν πρώτων· καὶ θέλομεν τοὺς διαφωτίσει ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ εἶναι γνησία θυγάτηρ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς. Θέλομεν δὲ φθάσει εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο, ἐξετάζοντες ἐν συντόμῳ τὰ ἐξῆς ζητήματα. α. Ὅποια τὰ στοιχεῖα ἢ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Ἐπτά μέρη τῆς μουσικῆς ἀριθμεῖ ὁ Εὐκλείδης. 1) Περὶ φθόγγων, 2) περὶ διαστημάτων 3) περὶ γενῶν 4) περὶ συστημάτων 5) περὶ τόνων 6) περὶ μεταβολῆς καὶ 7) περὶ μελοποιίας. Καὶ φθόγγος μὲν λέγεται φωνῆς πῶσις ἐμμελῆς ἐπὶ μίαν τάσιν. Διάστημα τὸ μεταξὺ δύο φθόγγων ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι. Γένος δὲ τεττάρων φθόγγων διαίρεσις. Σύστημα τὸ ἐκ πλειόνων ἢ ἐνὸς διαστημάτων συγκεῖμενον καὶ μάλιστα ἡ στροφή τῆς περὶ συστημάτων. Κυρίως εἰδικώτερον εἰς τὸ διὰ τεσσάρων, καὶ εἰς τὸ ἐκ τούτου γενόμενον δι' ἀπασῶν. Τόνος δὲ τόπος τις τῆς φωνῆς ἀπλάτης δεκτικὸς συστήματος. Μεταβολὴ ὁμοίου τινὸς εἰς ἀνόμοιον τύπον μεταθεσις. Καὶ τέλος μελοποιία, χρῆσις τοῦ ὑποκειμένου τῇ ἀρμονικῇ πραγματείᾳ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐκάστης ὑποθέσεως. Ἰδοὺ λοιπὸν ἀπεδείξαμεν ἐν συντόμῳ τὰ στοιχεῖα ἢ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς, μετὰ τῶν ὁρισμῶν αὐτῶν, τὰ ὅποια ἀπαράλλακτα καὶ ἀπαραμειώτα εὐρίσκονται καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ. Ὅκτῳ ἤχους εἶχον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τοὺς ὁποίους ὠνόμαζον, Δώριον, Λυδίον, Φρόγιον, Ἀξολύδιον, Ὑποδώριον, Ὑπολύδιον, Ὑποφρύγιον, Ὑπομιξολύδιον, ὅκτῳ ἤχους ἔχει καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τοὺς ὁποίους ὁ θεῖος Δαμασκηνὸς ὠνόμασε, Πρωτον, Δεύτερον, Τρίτον, Τέταρτον, Πλάγιον τοῦ πρώτου. Πλάγιον τοῦ δευτέρου. Πλάγιον τοῦ τρί-

του, ἢ βαρὺν, καὶ πλάγιον τοῦ τετάρτου, μεταχειρισθεῖς ἀντὶ τῆς ὑπὸ προθέσεως, τὴν λέξιν πλάγιος ἢ ὁποῖα εἶναι ταύτοσημαντος. Μικροὺς μερισμοὺς τῶν τόνων οἷον τριτημόρια, τεταρτημόρια εἶχεν ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ μουσικὴ, τὰ αὐτά, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν ὑπάρχουσι, καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ. Ἀρμονία δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Ἀρμονία δὲν ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ. Μελωδία ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, μελωδία ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ. Συστατικὰ τῆς μελωδίας δύο ὑπῆρχον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιόν, τὰ αὐτά ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ὥστε ἐκ τούτων πάντων ἀποδεικνύεται ἡλίου δίκην φαινότερον ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ὑπάρχει καὶ ὁμολογεῖται γνησία θυγάτηρ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἀποδείξαντες διὰ βραχέων τὸ ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις πάντῃ ὁμοίον τῆς ἀρχαίας μετὰ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, φέρε ἰδῶμεν καὶ τὰς βάσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, ὥστε ἀντιπαραβάλλοντες ἀφ' ἐνὸς τὴν ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν Ἑλληνικὴν, μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀποδείξωμεν ἂν εἶναι δυνατόν αὐτοὶ αἱ δύο νὰ γίνωσι κράμα. Ἡ βᾶσις τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς εἶναι ὅλως διάφορος τῆς τε ἀρχαίας καὶ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς, ἐπειδὴ ἀρχὴν τῆς γεννήσεως τῶν φθόγγων, ἔχει οὐχὶ τετράχορδον εἰς ἡμετέρας ἀλλὰ ὀκτάχορδον, ἐν ᾧ κατὰ τὸν Εὐκλείδην, ἡ περὶ συστημάτων θεωρία, ἐστρέφετο εἰς τὸ διὰ τεσσάρων, καὶ εἰς τὸ ἐκ τούτου γενόμενον διὰ πασῶν· τὸ σύστημα τοῦτο λέγεται παρ' αὐτοῖς Κλίμαξ καὶ ὡς συγγενεῦον μὲ τὸ παρ' ἡμῖν διὰ πασῶν, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἡμετέρους, νὰ ὀνομάζωσι κλίμακα, καὶ τὸ παρ' ἡμῖν σύστημα τοῦ διὰ πασῶν, ἀλλ' ἡ φύσις καὶ ἡ γέννησις τῆς Εὐρωπαϊκῆς κλίμακος, εἶναι ὅλως διάφορος, καὶ στηρίζεται εἰς ἀρχὰς καὶ νόμους ἰδιαιτέρους. Ὁ τόπος ἐκάστου φθόγγου, οἱ τόνοι δηλαδὴ τῆς κλίμακος εἶναι ἀπλούστατοι, διότι ἐπειδὴ ἐλλείπει ἀπὸ τῆς αὐτοῦ κλίμακος τὰ τρία τέταρτα τοῦ τόνου, ἦτοι ὁ παρ' ἡμῖν ἐλλάσσω, διαιροῦσιν αὐτὴν εἰς πέντε τόνους, καὶ δύο ἡμίτονα ὥστε 3 ἐπὶ 12 ἴσον 60, καὶ 2 ἐπὶ 6 ἴσον 12, τὸ ὅλον 72, διὰ τοῦτο καὶ ὁ κ. Εὐστράτιος Παππαδόπουλος Ἱεροψάλτης τῆς ἐν Πέρᾳ Ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων, ἀπεφάνθη διὰ τοῦ Νεολόγου, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐλλάσσω τόνος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ, ἐν ᾧ δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ ὥστε νὰ ἀντικαταστήσῃ ἐν τῇ θεῇ λατρείᾳ τὴν ἄνευ τοῦ ἐλλάσσονος τόνου τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, τὴν δὲ ἡμετέραν Ἐκκλησιαστικὴν νὰ ἐξαλείψῃ ἐκ βίβλου ζώντων, ἀλλὰ αὐτὴν Πύλας ἁδοῦ κατισχύ-

σουσιν αὐτῆς» οἱ τόνοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς κλίμακος, στηρίζονται εἰς τὴν εὐρεσιν διαστημάτων, ἔχοντων πρὸς ἀλλήλα λόγον ἀπλοῦν, ἵνα ὡς συμφωνοῦν πρὸς ἀλλήλα. Ἀπ' ἀρχῆς λοιπὸν τῆς συστάσεως αὐτῆς κατεσκευάσθη ἡ Εὐρωπαϊκὴ κλίμαξ, ἵνα οἱ τόνοι αὐτῆς γίνωνται χρήσιμοι εἰς τὰς συμφωνίας. Καὶ ἰδοὺ ἡ μεγάλη καὶ οὐσιώδης διαφορὰ τῶν τονιαίων διαστημάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς κλίμακος πρὸς τὴν ἡμετέραν. Ὁ φιλόσοφος καὶ λίαν βαθύς ἐπιστήμων τῆς μουσικῆς Ρουσσώ, ἐπισφραγίζει τὸ περὶ τετραχόρδου ἄρθρον μὲ τὸ ἐξῆς συμπέρασμα. Ἡ τοιαύτη διαιρέσις τοῦ συστήματος τῆς Ἑλλ. μουσικῆς κατὰ τετράχορδα, ὅμοια, ὡς διαιρεῖται ἡ Εὐρωπαϊκὴ κατὰ ὀκτάχορδα ὁμοίως διηρημένα, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο δὲν παρήχθη ἐξ οὐδενὸς συστήματος ἀρμονικοῦ, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι οὐδεμίαν ἀναλογία ὑπάρχει τοῦ συστήματος ἐκείνου πρὸς τὸ ἡμέτερον. Καὶ τῶντι τὸ τετράχορδον παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἦτο σύστημα πλήρες, ὡς παρ' ἡμῖν τὸ ὀκτάχορδον. Ἐν τέλει αἱ διαιρέσεις, ἦσαν ἀκριβεῖς ὅμοιαι εἰς ἕκαστον γένος, καὶ ἐμελῶδεῖτο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅπερ ἀντίκειται εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς κανόνας τῆς ἀρμονίας. Παρὰ ταῦτα ἡ Εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ ἔν καὶ μόνον γένος τὸ διατονικόν, ἂν δὲ καὶ λέγωσιν οἱ Εὐρωπαῖοι ἡ μουσικὴ ὅτι ἔχει καὶ χρωματικόν, καὶ ἐναρμόνιον, εἶναι τίτλοι ἀπλοῖ, καὶ λέξεις κεναὶ γραμμέναι ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἂν δὲ μεταχειρίζεται καὶ ἡμιτόνιον, καὶ ὕψισιν καὶ ὀφείσιν, διὰ τῶν ὁποίων νομίζει ὅτι ἀποδεικνύει τὸ χρωματικὸν γένος, ἡ χρῆσις εἶναι οὐχὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς κλίμακος, ἀλλὰ τυχαία, πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν συμφωνιῶν. Μίαν δὲ καὶ μόνην κλίμακον ἔχει τὴν μεγάλην, ἐπειδὴ ἡ λεγομένη μικρὰ δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἡ αὐτὴ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς μεγάλης, καὶ ἐν τῇ μελωδίᾳ μόνον γίνεται διάφορος τῆς συνήθους κατὰληξις. Ἦχους δὲ δύναται νὰ παράξῃ σκιωδῶς πῶς μόνον δύο ἐκ μὲν τῆς μεγάλης κλίμακος τὸν παρ' ἡμῖν Πλάγιον τοῦ τετάρτου, ἐκ δὲ τῆς ἀπορρέουσας ἐκ τῆς μεγάλης μικρᾶς κλίμακος, τὸν παρ' ἡμῖν Τρίτον. Ἡ ποιότης δὲ δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς διδάσκειται παρὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν μουσικοδιδασκάλων διὰ ζώσης φωνῆς καὶ μάλιστα καταβάλλεται πᾶσα προσπάθεια εἰς τοῦτο τὸ εἶδος, διδάσκειται δὲ διὰ τῆς αὐξομειώσεως τῶν χειλέων καὶ τοῦ στόματος ὥστε ἐξερχόμενος ὁ ἄνθρωπος μὲν ὀλίγος, ὅτε δὲ πολὺς, ἐκβάλλει τὴν φωνὴν ὅτε μὲν ζωηράν, ὅτε δὲ ἀδύνατον, πάντοτε ὁμοῦς ἐκ τοῦ λάρυγγος, διὰ τοῦτο οἱ ἔχοντες σκληροὺς καὶ τραχεῖς λάρυγγας μουσικοί, καὶ μάλιστα οἱ βαρυτόνοι λεγόμενοι, εἶναι οἱ εὐποληπτότεροι καὶ

ἐπιστημότεροι, καὶ ἐπειδὴ οἱ Εὐρωπαῖοι μουσικοὶ ἐκβάλλουσι τὴν φωνὴν πάντοτε ἐκ τοῦ λάρυγγος διὰ τοῦτο κατηγοροῦσιν ἡμᾶς ὅτι ἐκβάλλωμεν τὴν φωνὴν ἐκ τῆς ρινός καὶ ἀποκαλοῦσιν τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ἔρρινον, λέγομεν ὁμοῦς καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτοὺς ὅτι κάθε ἔθνος ἔχει ἰδιαιτέραν ἀπαγγελίαν καὶ ἰδιαιτέρον ὕψος, ὑπὸ φυσικὴν ἐποψιν, οὐχὶ μόνον ἐν τῇ ψάλλειν, ἢ τραγουδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συνδιαλέγεσθαι, προφορικῶς ἢ φωνητικῶς. Καὶ πρῶτον ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ ἐγνωρίσθη ὁ Ἰακώβ ὅτι ὑπῆγεν ἵνα λάβῃ τὴν εὐλογίαν καὶ μὲν χεῖρες, χεῖρες Ἡσαΐ, ἡ δὲ φωνὴ φωνὴ Ἰακώβ ἐκ τῆς λαλιάς τοῦ ἐγνωρίσθη ὁ Πέτρος εἰς τὸ Πραιτώριον ἐκ τῆς παιδίσκης, ἀλλὰ γὰρ ἡ λαλιά σου ὁμολογῶν σε ποιῇ. Δεύτερον ἡ Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἔχουσα πολλὰς ποικιλίας καὶ λεπτότητας, ἔχει ἀνάγκην ἵνα ἐξέρχεται καὶ ὀλίγον ἡ φωνὴ τῆς ρινός ἵνα σχηματίζει τὰς λεπτότητας ἢ μήπως καὶ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους μουσικοὺς δὲν ἐξέρχεται ὀλίγον ὡς ἐκ τῆς ρινός, κλειστάτωσαν διὰ τῆς ρινός τοὺς ρώθωνας αὐτῶν, καὶ ἂς ἴδωμεν ἂν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ διάκρισις τοῦ ψαλλομένου μέλους, ἢ μήπως δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἀνθρώπῳ καὶ δὲν γεννῶνται μετὰ τοῦ ἀνθρώπου δύο κλίμακες μία ἡ ὀξυτέρα καὶ μία ἡ βαρυτέρα· ὥστε ἡ μὲν βαρυτέρα σχηματίζεται διὰ τοῦ λάρυγγος ἡ δὲ ὀξυτέρα διὰ τῆς ρινός, καὶ τρίτον οἱ εὐλύγιστοι καὶ εὐστροφὸι λάρυγγες οἱ εὐρισκόμενοι ἐν τε Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἀνατολῇ καὶ δυσκόλως ἀπαντῶνται ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ, ἢ ἐν τοῖς ὑπερβορείοις ἐκαίνοις λαοῖς τῆς Ὀρθοδόξου Ρωσσίας. Ἄς ἐκλέξωμεν λοιπὸν τοὺς καταλληλοτέρους μουσικοδιδασκάλους, ἂς προμηθευθῶμεν καλλιπῶνους καὶ ἐμπείρους φάλτας εἰς τὰς Ἐκκλησίας (δὲν ὁμιλῶ τώρα ὡς ἱεροφάτης Ἀπαγε· ἀλλ' ὡς Ἕλληνα καὶ χριστιανόν) ἔχοντας τοὐλάχιστον εἰς τὰς ἐπιστημώτερας τῶν Ἐκκλησιῶν τοὺς ἀρμοδίους βοηθούς· τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ τῶν πατρίων τὴν διατήρησιν καὶ βελτίωσιν ἐπιθυμοῦντες θέλουσιν εὐαρεστηθῇ, καὶ οἱ ξένοι οἱ πρῶτον ταύτην ἀκούοντες ἢ εὐαρεστώνται, διὰ τε τὴν ἔρρυθμον μελωδίαν ἐπὶ ἀγνώστων καὶ νέων αὐτοῖς τόνων. Οὕτω δὲ τῶν μὲν καταγινομένων εἰς τὴν τήρησιν τῶν καθεστῶτων τῶν δὲ ἀγωνιζομένων πρὸς ἀνεύρεσιν νέων δυνάμεων καὶ νέων μηχανῶν διὰ τὴν εἰς τὰ πρόσω πορείαν, θέλωμεν ἀναβῇ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ οὐχὶ ξένου ἀλλὰ πατρώου καὶ ὁμοῦ τοῦ ὁμοῦ τοῦ Ἑλικωνος, τῆς ἐστίας τῶν οὐρανίων καὶ προγονικῶν Μουσῶν.

Ὁ Χάνης τῆς Χίβας Σαΐτ Μωχαμέτ.

ΓΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΑ

(Διήγημα Ἀλεξάνδρου Δουμά).

(Συνέχεια, ἴδε σελ. 354 τεύχος ΙΑ΄.)

Καὶ τὸ αἷμά του καταπραύνεται ἤδη, τὸ μεί-
διασμα ἐπανθεῖ εἰς τὰ χεῖλη του· ὁ νοῦς του ὑπο-
λογίζει, ἐξετάζει, διατάσσει τὰ σχέδιά του· ἡ
καρδιά του ὑπολέγει ὕμνον εὐγνωμοσύνης. Ἡ
Ἰωάννα ἐσώθη.

Ἀλλ' ὄχι, πάρωρος ἡ ἱασις. Ἡ Κ. Μαιλλάν

ἠκολούθησεν ὥραν πρὸς ὥραν, κρυφίως, τὴν πρόο-
δον τῆς νόσου, ἥτις τὸ δεύτερον ἤδη κατέλαβε
τὸν Γάστωνα. Εἶδε τοὺς ἀγῶνάς του καὶ τὴν ἀ-
πόγνωσίν του. Τὸ πᾶν τετέλεσται. Εἶναι ὁ κακὸς
δαίμων τῆς εἰμαρμένης αὐτοῦ. Ἐνόσω θὰ ζῇ,
θὰ ὑποφέρῃ αὐτός· ἀλλ' ἀποθανούσης, τοῦναντίον,
τὸ μέλλον θέλει μειδιάσει ἀκόμη πρὸς τὸν Γά-
στωνα . . . Τὴν ἀγαπᾷ βεβαίως, ἀλλ' εἶναι νέος,
θὰ παρηγορηθῇ· ὁ μαρκίων θέλει τὸν δεχθῇ πλη-
σίον του, ὁ ἄσωτος υἱός, ἐπιστρέφων, εὐρίσκει
πάντοτε ἀναικτὰς τοῦ πατρὸς τὰς ἀγκάλας, τὰ
χεῖλη αὐτοῦ πάντοτε ἔτοιμα νὰ συγχωρήσωσι.
Θέλει ἐπανακτήσει ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας τὴν

ἀπωλεσθεῖσαν θέσιν του, ὑποκείμενον ὅλων τῶν σκληρῶν ἀλγηδόνων του. Κάλλιον ἦτο δι' αὐτὴν βεβαίως ν' ἀποθάνῃ, ἀλλ' ὁ Γάστων δὲν τὸ ἠθέλησεν. Ἀλλ' εἶναι ἀκόμη καιρὸς. Ὁ πόντος εἶναι εὐρύχωρος καὶ βαθύς· δὲν προδίδει τὰ μυστικά, ὅσα εἰς αὐτὸν ἐμπιστεύεται τις. Ἡ Ἰωάννα θέλει ἀπέλθῃ μετὰ τῆς Μάρθας εἰς ἀκτὰς ἀπωτέρας· μόνη θέλει ἐκτελέσει τὸ ὀλέθριον σχέδιόν της καὶ οὐδεὶς γινώσεται τὸ αἷτιον τοῦ θανάτου της. Ἀμαρτίαν καὶ ἔγκλημα ἴσως πράξει, ἀλλ' ὁ Πανάγαθος, ὁ ἐτάζων τὰς ὁδούς της ψυχῆς, συγχωρήσει αὐτῇ τὴν ἀμαρτίαν. Καὶ ἡ ἐξέφης τῆς ἀφοσιώσεως ἐκπλέγει τὴν φαντασίαν της. Καὶ αὐτὴ μελετᾷ, μελετᾷ ἐπίσης ἐπὶ μακρὰς ἡμέρας τὴν ὑστάτην ἀπόφασίν της. Ἦδη τὰ πάντα εἶναι ἀποφασισμένα. Τὴν αὐριον ἀπέρχεται.

Ὅταν ὁ Γάστων ἐπανῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἡ Κ. Μαιλλάν ἐκάθητο παρὰ τὴν ἐστίαν, γαληνιαία καὶ σύννους. Ἦτο φύχος, ἡ χιών ἤρχιτο νὰ πίπτῃ, ἡ νύξ ἐπῆλθεν. Ἡ Ἰωάννα ἔριπτε τελευταῖον βλέμμα εἰς τὰ μέρη αὐτὰ, ὅπου ὑπῆρξε τοσοῦτον εὐτυχίας· ἔλεγεν αὐτοῖς αἰώνιον χαῖρε. Ὁ Γάστων τείνει εἰς αὐτὴν τὴν χεῖρα, ἡ χαρὰ ἐκλάμπει ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ἔχει ἀπόρητόν τι, ὅπερ θέλει τῆς ἐκμυστηρευθῇ βραδύτερον, ἀλλ' ἡ εὐτυχία των εἶναι διὰ παντὸς ἡσφαλισμένη. Καὶ ὁμιλεῖ μετὰ ζέσεως, μετὰ πεποιθήσεως. Ἡ Ἰωάννα ἀκούει ἐκπληττομένη καὶ ἐλπίζουσα. Ἐκλαύσθη, θέλει ὑποχωρήσει ἐκ νῆου καὶ περιμεῖναι. Ἀλλὰ πρὸς τί ἡ νέα αὐτῇ ἀναβολή; παρελθόν, ὅσον νεκρὰ εἰσέτι ἡ μνήμη, τῇ συγχωρεῖ ν' ἀρεθῇ ἐπὶ τὴν ἀπάτην; Ἐν τάχει πάλιν πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἀπόφασίν της, καὶ τότε δὲν θέλει ἀβραγε ἐκλείψει ἡ γενναιοῦτης; Σήμερον, ἡ ἀπόφασίς τις, εἶναι σταθερά, εἶναι ἀμετάκλητος. Καὶ, μετ' ἀφάτου γλυκύτητος, ὁμιλεῖ τοῦ Γάστωνος περὶ τοῦ μέλλοντός του, τὸν συμβουλεύει, ἐν τῇ θρησκευτικῇ ἐκείνῃ συγκινήσει, εἰς τὴν ὑπέχει ἡ λέξις παντὸς αἰσθανομένου ἐγγίζοντα τὸν θάνατον. Ὁ Γάστων μόλις τὴν ἀκούει, κατεχόμενος ὅλος ὑπὸ τῶν λογισμῶν του καὶ ἀπέχων πολὺ τοῦ νὰ προῖδῃ τὸ μέλλον αὐτοῦ δυστύχημα. Ἡ ἐσπέρα προβαίνει. Ἡ Κ. Μαιλλάν δὲν ἀπορασιζει, δὲν δύναται ν' ἀποσυρθῇ. Κρατεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενεῖς ἐπὶ τοῦ Γάστωνος· δὲν ὁμιλεῖ πλέον, οἱ λυγροὶ ἤθελον πνίξει τὴν φωνὴν της. Ὁ! ὅταν μέλλῃς νὰ χωρισθῇς πῶς ἡ καρδία σου συντρίβεται πῶς τὸ μέτωπόν σου καταπίπτει ἐν ἀπελπισίᾳ! πῶς τὸ βλέμμα σου θέλει νὰ πλησθῇ ἐκ τῆς θεᾶς τοῦ φιλετάτου ὄντος, ἵνα χαράξῃς τὴν προσφιλεῖ μορφήν του εἰς τὴν μνήμην! Μεθυσκασαι θεώμενος τὸ πρόσωπον τοῦτο, ὅπερ δὲν ἐθαύμασας ἱκανῶς, τὴν κόμην αὐτὴν, τὴν ὁποίαν εἰ-

κοσάκις ἠσπάσθης καὶ τὰ καθέκαστα ἐκεῖνη, ἃ περ μόλις μεχρὶ τοῦδε παρετήρησας. Ἀκούεις τὴν φωνὴν ἐκείνην, ἣν ἤκουες κατὰ πᾶσαν ὥραν, καὶ τῆς ὁποίας κάλλιον ἦδη αἰσθάνεσαι τὸ θέλγητρον ὅλον. Ὡ! δὲν ἦτο κάλλιον νὰ μὴν γνωρίζωμεθα, νὰ μὴν ἀγαπώμεθα ποτὲ, ἀφοῦ πρέπει μίαν ἡμέραν νὰ χωρισθῶμεν!

Τέλος, ἡ Ἰωάννα ἐγείρεται. Πλησιάζει τὸν Γάστων, αὐτὸς μὲν τὴν ἀσπάζεται ἐλαφρῶς εἰς τὸ μέτωπον, αὐτὴ δὲ τὸν ἐναγκαλίζεται ἐν σπασμωδικῷ ἐναγκαλίσματι.

— Πάσχεις, Ἰωάννα; τί ἔχεις;

— Ὅχι, ἀποκρίνεται ἡ Ἰωάννα, ἀλλ' ὁ καιρὸς αὐτὸς καὶ ἡ χιών αὐτῇ, ὅπου βλέπομεν κατὰ πρῶτον, μὲ ἐνοχλεῖ. Αὐριον δὲν θέλω πάσχει πλέον.

— Θάρρει, ἀπάντησεν ὁ Γάστων, θάρρει Ἰωάννα μᾶς ἀναμένει εὐτυχία!

Καὶ ἡ Κ. Μαιλλάν ἀποσπᾶται νενεκρωμένη ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ ἀνδρός της καὶ μακρύνεται.

Ἐπαυσε νὰ πίπτῃ χιών, ἡ νύξ εἶναι ζοφερά σιωπὴ βαθυτάτῃ βασιλεῖ εἰς Ὀνελιάν. Ἡ Ἰωάννα ἀγρυπνεῖ παρὰ τὴν ἐστίαν, ὠχρὰ ἐρυθροῦς ἐχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ τῆς ἀσπνίας, ὠραία δι' ὅλης τῆς ὠραιότητός της, ὠραία ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς καλλονῆς ἣν τῇ ἀφῆρεσεν ἡ λύπη. Αἱ ἐτοιμασίαι τῆς ἀναχωρήσεως ἐγένοντο κατὰ τὴν ἡμέραν. Ἡ Μάρθα εἰδοποιήθη. Τὸ περιώμιον καὶ ὁ πέτασος τῆς Κ. Μαιλλάν καίνται πλησίον της· βλέπει τὴν ὥραν. Τῇ φαίνεται ὅτι ὁ χρόνος σπεύδει τὴν πορείαν του. Ἐνίοτε ἡ κεφαλὴ της κλίνει, καὶ βαθύς ὕπνος βαρύνει τὰ βλέματά της. Βλέπει εἰς τὰ ὄνειρά της τὸν Γάστων κατῆμενον πλησίον της τὴν ἀγαπᾷ εἶναι εὐτυχεῖ. Ἀλλ' ἐξυπνᾷ αἰφνιδίως καὶ ἀναπηδῶσα τὴν κατέλαβε τὸ φύχος, τὸ φύχος ἐκεῖνο ἐξ οὗ παγώνει ἡ ψυχὴ, ἐτοίμη νὰ ἐκλείψῃ. Τρομερὰ νύξ καθ' ἣν ἡ Ἰωάννα ὑπέστη μακρὰν ἀγωνίαν!

Σημαίνει ἡ τετάρτη ὥρα· ἡ Κ. Μαιλλάν βλέπει πρὸς τὴν πεδιάδα παντῆχοῦ σκότος. Ἐξέρχεται βραδέως καὶ ἀθουρόως τοῦ θαλάμου της, σταματᾷ ἐμπροσθεν τοῦ κοιτῶνος τοῦ Γάστωνος, γονυπετεῖ καὶ προσεύχεται. Ἀποτείνει πρὸς τὸν ἀγαπώμενον σύζυγον, δι' ὃν ὑπάγει νὰ προσφέρῃ εἰς ὀλοκαύτωμα τὴν ζωὴν της, τὸν πανύστατον ἀσπασμόν. Κατεχόμενη, ἐρίστησι τὸ βῆμα εἰς ἐκάστην βαθμίδα, τὰ γόνατά της δὲν τὴν κρατοῦν, στηρίζεται ἐπὶ τοῦ δρυφορέτου, θλίβει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας της, διὰ νὰ καταστείλῃ τοὺς παλμούς της. Ὑπερβαίνει τὸν οὐδὲν τῆς οἰκίας, ἄμαξα περιμένει αὐτὴν εἰς τὴν ὁδόν. Ἀναβαίνει μετὰ τῆς Μάρθας καὶ ἀπειρηκυῖα ἐκ τῆς πάλης ἐκείνης, πίπτει καταβεβλημένη, χωρὶς νὰ

προφέρει λέξιν, χωρίς νὰ χύσῃ ἐν δάκρυ.

Ἦτο καιρὸς θλιβερός χειμῶνος, σπάνιος εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Τὰ δένδρα κεκαλυμμένα ὑπὸ χιόνος, εἰσὶν ὡς λευγαίμονα φάσματα εἰς ἃ ἡ κίνησις τῆς ἀμάξης εἶδε ζωὴν. Ἡ γῆ, σκληρυνθεῖσα ὑπὸ τοῦ παγετοῦ, ἐκρόται ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἵππων. Πολλάκις κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ὁ ἥλιος διέσχισε τὰ νέφη, τὰ καλύπτοντα τὸν ὀρίζοντα, ἀλλ' ἡ ἀκτὶς αὕτη δὲν εἰσέδου εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἰωάννας.

Ἡ πορεία διήρκεσεν ἄρα ἓνα αἰῶνα, ἡ μίαν ὥραν. Ἡ Κ. Μαλλάν ἠγνόει Ἀλλὰ τὸ ἐσπέρας δέκα λεύγας μακρὰν τῆς Γενούας ἐσταμάτησεν, ὅχι εἰς ξενοδοχεῖον, ἀλλ' εἰς πτωχὴν τινα καλύβην ἀπέχουσαν τῆς ὁδοῦ. Ἀπέπεμψε τὸ ὄχημα καὶ τὸν ἀμαξία ἐπιστρέφοντα εἰς Ἰταλίαν, καὶ αὐτοῦ διέταξε τὰ δέοντα εἰς τὴν Μάρθαν, ἐμπαρύνθη μόνῃ, μόλας τὰς ἱεσίας τῆς γραίας τροφου, εἰδοποιούσα ὅτι θὰ ἐπιστρέφει μετὰ μίαν μόνον ὥραν.

Ἡ Ἰωάννα ἔλαβε τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν, οἱ κύνες ὑλάκτουν εἰς τὰς παρακειμένας ἀγροικίας καὶ ἄνεμος ὁξὺς καὶ παγετώδης ἔπνεεν ἐπὶ τῆς κόμης τῆς.

Ἀνερριχύθη μετὰ κόπου εἰς βράχον τινὰ ἐφ' οὗ ἐγείροντο ἐρείπια. Ἡ τεταραγμένη θάλασσα συνετρίβετο εἰς τοὺς πόδας τῆς, βρέχουσα αὐτοὺς διὰ τῶν ἀφρώων τῆς. Ἡ Κ. Μαλλάν πολλὰς ὥρας ἀφέθη νανουρίζομένη ὑπὸ τῆς οἰμωγῆς τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου ἄλγους, ὅπερ ἐδόκει ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν ἰδίαν θλίψιν. Ἐθεώρει ἀπτόητος τὰ κύματα ἐκεῖνα ἅτινα ἔμελλον ἐντὸς ὀλίγου νὰ τὴν πιάσιν. Φωναὶ μυστηριώδεις προσεκάλουν αὐτὴν νὰ ριφθῇ εἰς τὴν ἄβυσσον. Ὁ θόρυβος τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κύματων ἐπλήθυνον αὐτὴν ἀγρίας τινὸς μίθης. Ἡ σελήνη ἐκρύβη ὀπισθεν τῶν νεφῶν· λεπτὸς τις ὄμβρος διεπέρα αὐτὴν μέχρις ὅστων καὶ ἐπάγωνε τὰ νενεκρωμένα μέλη τῆς. Ἀδιάφορος, ἀναίσθητος εἰς πάντα σωματικὸν πόνον, ἀνεπόλει τὸ παρελθόν, τὴν νεότητα καὶ ἐνεθυμεῖτο τὴν μητέρα τῆς, τὸν γηραιὸν πατέρα τῆς, πεσόντα ἀνδρείως εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, διελογίζετο περὶ τοῦ Γάστωνος περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ.

— Δὲν ἔχω πλέον τί νὰ πράξω ἐπὶ τῆς γῆς, εἶπε τέλος, πρέπει ν' ἀναχωρήσω.

Ἐπεσε γονικλῆς ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς πέτρας, καὶ ἐκεῖ, ἐνώπιον τῆς ἀπεράντου ἐκείνης θαλάσσης ἥτις μετ' ὀλίγον θὰ τὴν καταπῇ ὡς ὁ κατωδικασμένος εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἱκρίωματος τοῦ θανάτου, εἶπε τὴν τελευταίαν τῆς προευχὴν.

Καὶ ὅταν ἐτελείωσεν, ἠγέρθη, ἐσταύρωσε τὰς

χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς τῆς, καὶ ἐκραύγασε·

— Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου!

Ὁ Γάστων ἐξανέστη, περιχαρὴς καὶ εὐδιάθετος ἐκ τοῦ ὕπνου, ὅστις κατηύνασεν εὐεργετικῶς τοῦ πνεύματός τοῦ τὸν σάλον. Κατῆλθεν εἰς τὸ παράλιον, καὶ περιεπάτησεν ἐπὶ τῆς ἡτόνος καὶ τὰ ὄμματά τοῦ ἐβύθισεν εἰς τὸν ὀρίζοντα. Ὁ ὀρίζων τῷ ἐφάνη ἀπέραντος. Ἦσθητο ἐν αὐτῷ τὸ θάρρος καὶ τὴν ἰσχύϊν νὰ μετακινήσῃ ἓνα κόσμον. Διελογίζετο τὴν εὐτυχίαν τῆς Ἰωάννης, τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν· ἦτο ἰσχυρὸς, ἦτο εὐδαίμων, ἐν τῇ εἰκοσαετῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ.

Ἡ Ἰωάννα δὲν ἐφάνη εἰς τὴν τακτικὴν ὥραν. Ὁ Γάστων ἀνέβη εἰς τὸν κοιτῶνά τῆς καὶ δὲν εὗρεν αὐτήν. Περιέτρεξε τὴν οἰκίαν, ἐπέστρεφεν εἰς τὸ παράλιον, ἠρώτησε περὶ τῆς Κ. Μαλλάν. Οὐδεὶς ἐγνώριζε νὰ εἰπῇ τί ἐγίνεν. Ἀνήσυχος εἰσέρχεται εἰς τὸν θάλαμον τῆς γυναικὸς τοῦ, ἴσως ἀνακαλύψῃ σημεῖόν τι δεικνύον τὰ ἔγνη τῆς. Παρατηρεῖ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐπιστολὴν, πρὸς αὐτὸν ἐπιγεγραμμένην, τὴν ἀνοίγει, ταχυστόμος ὑπὸ ὀλεθρίου προαισθήματος. Ἀναγινώσκει.

« Γάστων, ἀναχωρῶ. Σὲ ἀφίνω, καὶ ὁμῶς οὐδέποτε θὰ ἐννοήσῃς πόσον σὲ ἀγαπῶ. Εἶμαι ἑμπόδιον εἰς τὴν ζωὴν σου, κώλυμα εἰς τὴν εὐτυχίαν σου· συντρίβω τὸ στάδιόν σου, μηδενίζω τὰ σχέδιά σου. — Μὴ μ' ὀργίζεσαι ὅτι σὲ λυπῶ· μίαν ἡμέραν θὰ ἐννοήσῃς, ὅτι σ' ἐγνώριζα καλῶς. Πολὺν χρόνον ἐδίσταζα νὰ τὸ ἀποφασίσω, ἀκόμη αὐτὴν τὴν ὥραν, καθ' ἣν γράφω πλησίον σου, μόλις αἰσθάνομαι τὴν δύναμιν τοῦ ν' ἀναχωρήσω. Μὴ ἐλεγγε σεαυτὸν διὰ τὸν θάνατόν μου· μόνῃ ἐγὼ εἶμαι ἐνοχος· ἔπρεπε νὰ σ' ἀγαπήσω πολὺ περισσότερον, διὰ νὰ μὴ στέρξω νὰ γένω σύζυγός σου· τὰς μόνας εὐτυχεῖς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, τὰς χρεώστω εἰς σέ, καὶ ἂν ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ, εἰς ἀμοιβὴν τῶν θλίψεών μου, νὰ με ἀξιώσῃ τῆς παρουςίας τοῦ, περὶ ἐνὸς μόνου θέλω τὸν παρακαλεῖ ἀπαύστως, περὶ τῆς εὐτυχίας σου. Μὴ ζητήσῃς ν' ἀνακαλύψῃς τί ἐγίνα· ὅταν ἀναγνώσῃς τὸ γράμμα τοῦτο, ἔπαυσα τοῦ ζῆν. Ἐπ' ἀνελθε παρὰ τῷ πατρί σου, εἶναι ὁ ἀριστος φίλος σου· θέλει σὲ συγχωρήσει. Μόνος αὐτὸς ἤδη ἔχει τὴν ἀνάγκην σου, πᾶσχισαν νὰ τὸν παρηγορήσῃς· σὲ τὸ ζῆτ' ὡς τελευταίαν ἐνδειξὴν τῆς πρὸς ἐμέ ἀγάπης σου. Ἐκεῖ μόνον εὐρήσεις ἀνακούφισιν εἰς τὸ δυστύχημά σου. Ἐπ' ἀνελθε εἰς τὸ διακοπὴν στάδιον, καὶ ὁσάκις ἀναμνησθῇς ἐμοῦ, ἐνθυμήσου ὅτι σὲ ἠγά-

» πησα μέχρι τελευταίας πνοῆς.—Τὴν στιγμήν
» ταύτην ὁ λογισμὸς μου καὶ ἡ καρδιά μου ὁρ-
» μῶσι πρὸς σέ. Ὑγίαινε.»

« ΙΩΑΝΝΑ. »

Ἀναγινώσκων ταῦτα, ὁ Γάστων ἀφίησιν ὠ-
ρυγμὸν ἄγριον. Ὁρμᾷ εἰς τὸ προαύλιον, ζητεῖ
ἵππους, ἀμαξάν, καὶ ἐνῶ ἐκτελοῦνται αἱ διατα-
γαί του, ἀνερευνᾷ εἰς μάτην περὶ τοῦ μέρους,
πρὸς δὲ ἡ Ἰωάννα διευθύνῃ. Τρέπεται κατ' ἀρχάς
πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἐπιστρέφει
καὶ διευθύνεται εἰς Γένουαν, οὐδέν τι καὶ ἐνταύ-
θα ὀριστικὸν πληροφορηθεῖς.

Ἐπανελθὼν εἰς Ὠνέλιαν ἔπασεν ἐξησθενημέ-
νος εἰς πὴν κλίνην του. Ἀπεποιήθη τὴν βοήθειαν
τοῦ ἱατροῦ, ἤθελε καὶ αὐτὸς ν' ἀποθάνῃ. Ἀλλ'
ὁ θάνατος ἐκλέγει τὸ θυμὸν του. Σκληρὸς καὶ φθο-
νερός, πατάσσει ἐν τῇ εὐτυχίᾳ τοὺς δυστυχεῖς
καὶ ἀπηλπισμένους, ὅτοι κράζουσιν αὐτὸν τοὺς
λησμονεῖ, ἢ ἀπαξιοῖ αὐτῶν. Ὁ Γάστων ἐπανε-
λάβε τὴν ὑγείαν του, καὶ μετ' αὐτῆς ἀκαταμά-
χητόν τινα ἀηδίαν πρὸς τὴν ζωὴν. Αἱ ἡμέραι τῶν
ἐφαίνοντο αἰῶνες. Εἶναι μακραὶ τῶν αἰ-
δυστυχίαι, ὅσαι ἔχουσι συνοδοὺς τοῦ συνευδαι-
μόνους. Καὶ αἱ τύφεις αὗται κατατμήσκει
τὴν καρδίαν του. Μόνος αὐτὸς εἶναι ὁ φονεὺς τῆς
Ἰωάννης. Ἀφοῦ τὴν ἠνάγκασε νὰ γένῃ σύζυγός
του, τὴν ἐφόνευσε διὰ τῶν ἀνάνδρων θλίψεών του.

(ἀκολουθεῖ)

Η ΓΥΝΗ

Γυνή! Ὅν, οὐδένα ἐπιδιχόμενον ὄρισμόν, αὐτὴ δὲ
ἡ προσωποποίησις τοῦ ἀορίστου ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ!
Τὸ ἀριστούργημα τοῦ σύμπαντος, ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον
ἔχον ἀξίαν, ὅτε πλάσθην ἐκ τῆς εὐτελοῦς πλευρᾶς τοῦ
ἀνδρός! Τὸ ἀριστοτέχνημα τῶν χειρῶν τοῦ Πλάστου,
δι' ὃ καὶ ταχέως μετεμелήθη ὡς αἷτιον τῆς γεννή-
σεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους! — Ἐχει τι ἐκ τῆς θεό-
τητος, διότι εἰς τοὺς μακροβλεφάρους ὀφθαλμούς της
λάμπει οὐρανία φλόξ. Τὸ μετρίδιμά της ἀναμινύσει
τὸν ἀρτιγενῆ καρπὸν τῆς ραιᾶς! Λάμπουσα ἀδαμαν-
τοθήκη εἶναι τὸ στόμα της, κλεῖτον μεταξὺ τῶν βοδί-
νων πλευρῶν του, λευκῶν μαργαριτῶν περιδέραιον.
Εἶναι τὸ ἄδον πτηνόν, ἡ καταπαύουσα τὴν δόξαν
πηγὴ, τὸ μεθύσκον ποτήριον!

Γυνή! ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρωπίνου γένους!

Γλυκὸ ὄργανον, τοῦ ὁποῦ πλῆκτρον πρέπει νὰ ἡ-
γαι ὁ ἔρως, καὶ καλλιτέχνης ὁ ἀνθρώπος! Τὸ καλλί-

τερον πτηνόν ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ὠρσιότερον ἥμισυ τοῦ
Παντός!

Γλυκύτατον φαγητόν, ἄξιον διὰ τοὺς Θεοὺς, ὅταν
δὲν τὸ καρικεύῃ ὁ Διάβολος. Τὸ ἐλθὼν ἐπὶ τῆς γῆς
ὄν, ὅπως ρυθμίζῃ τὸ λογικὸν τοῦ ἀνδρός καὶ ἐν ἐλ-
λείψει αὐτοῦ οὐδὲν κατορθόνῃ θαῦμα!

Γλυκεῖα μεταβολή, ὑποκειμένη εἰς ἰδιαιτέρας φρον-
τίδας τοῦ ἀνδρός, ὅστις τὴν θεραπεύει δυνάμει τοῦ
χρυσοῦ καὶ τῆς ἡθικῆς θερμότητος τοῦ πολιτισμοῦ.

Αὕτη γενικῶς ἀναγνωρίζεται ἐκ τῆς λευκότητος καὶ
λεπτότητος τοῦ δέρματος. Οἱ δάκτυλοί της φοβοῦνται
νὰ ἐγγίσωσιν ἄλλο τι ἢ πράγματα λεῖτα, μαλακά καὶ
εὐώδη.

Ἀγαπᾷ νὰ δίδῃ στιλπνότητα εἰς τὰ χαρακτηρι-
στικά τοῦ προσώπου της, νὰ λούῃ συχνὰ τὸ λεπτὸν
καὶ θελκτικὸν σῶμά της, καὶ νὰ κατορθῇ νὰ ἐκπέμ-
πῃ μεθυστικωτάτην εὐωδίαν.

Ἡ φωνή της! ἔχει γλυκύτητα διαπερατικὴν, αἱ
κινήσεις της εἶναι εὐχάριστοι, ἡ ὁμιλία της εὐχερής!
Φεύγει τὴν λάμπιν τοῦ Ἥλιου, καὶ προφυλάττει ἑαυ-
τὴν διὰ μέσων ἐρευρετικῶν!

Περίεργος εἰς τὸ ἄκρον, ἐγκαταλείπει ἑαυτὴν ὅμα
τῶν ἀρπάγων χειρῶν παντὸς τοῦ γνωρίζοντος τὴν ἐ-
λαχίστην ἀδυναμίαν της, καὶ δυναμένου νὰ τὴν ἐκ-
μεταλευθῇ, διότι τὸ πνεῦμά της ἀδιαλείπτως τὴν ὠ-
θεῖ εἰς τὸ νὰ ζητεῖ τὸ ἀγνωστον. — Τίς ποτε ἤθελε
τολμήσει νὰ εἴπῃ μετὰ τὴν Εὐάν, ὅτι ἦτο δυνατόν
γυνὴ νὰ μὴ γευθῇ τοῦ αἰωνίου ἐκείνου καρποῦ, τοῦ
καλουμένου πολυπραγμοσύνης, εἰς οὗ κατε-
στράφη ἡ πρώτη!

Τὸ ἀγαπᾶν εἶναι θρησκεία της, καὶ ἡ μόνη σκέψις
της εἶναι τὸ πῶς νὰ ἀρίστη εἰς τὸν ἀγαπῶντα αὐτήν!
Μόνος σκοπὸς ὅλων τῶν πράξεών της εἶναι τὸ ἀγα-
πᾶσθαι! “Ἡ καρδιά της εἶναι μέρος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
ὡς ἐκεῖνος μεταβάλλεται νυκτός τε καὶ ἡμέρας.”
“Ὅτε ὄμω; αὕτη ἀληθῶς ἐρᾷ, εἶναι ἄδυστος, τῆς ὁ-
ποίας τὸ βάθος ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται νὰ μετρήσῃ! Ἡ
ὕπαρξις αὐτῆς εἶναι, ἀδιάσκοπος παλίσροια ἐλπίδων.
Οἱ πόροι τῆς καρδίας της ἀνοίγονται εἰς χιλιάς ἐπι-
θυμίας καὶ ὅλων τούτων τῶν ἐπιθυμιῶν σκοπὸς
εἶναι, νὰ ἐρεῦρῃ τρόπον, δι' οὗ εἰς παντοτινὴν σα-
γήνην νὰ κρατῇ τὸν ἐραστὴν της!

Ὁ κύκλος, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ στρέφεται, εἶναι πλή-
ρης χάριτος καὶ κομψότητος! Δι' αὐτὴν καθημερινῶς
ἐργάζονται τόσαι χεῖρες, στρέφονται τόσαι μηχαναὶ, καὶ
ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ λεπτότης ἐν τῇ τέ-
χνῃ γιγαντιαίους βήμασι προοδεύει! Δι' αὐτὴν ἡ Βισαμ-
βούρη ἀναζητεῖ εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς λαμπρὰς κογ-
χύλας! Δι' αὐτὴν ἡ περίφημος ἐργάτις τῆς πορσελά-
νης καὶ τῶν κογχυλίων, χρυσώνει τὸν λευκὸν ἀργιλλόν!

Δι' αὐτὴν ἡ Ἰταλία ἐφευρίσκει τὰς ἡδίστας μελωδίας
καὶ ἡ Νεάπολις εἰς τοὺς τόνους τῶν χορδῶν τῆς ἐμ-
πνέει τὴν ἀρμονικὴν ψυχὴν!

Τὸ γένος τοῦτο εἶναι ἐν γένει ἡ βασίλισσα τοῦ κό-
σμου, καὶ ἡ δούλη μιᾶ, ἀπλῆς ἐπιθυμίας! Διστάζει
νὰ παραδεχθῇ τὸν γάμον, ὡς καταστροφὴν τῆς ὡ-
ραιότητός της. ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνδίδει, διότι τῇ ὑπό-
σχεται εὐτυχίαν!

Ἡ γυνὴ εἶναι πικροτέρα τοῦ θανάτου, λέγει ὁ σο-
φὸς Σολομὼν, πλὴν αἱ δύο αὗται συλλαβαὶ ἐμπερι-
κλείουσι τὰς εἰς λέξεις, μάμμη, μητέρα. ἀδελφὴν,
ἐρωμένην, σύζυγον, θυγατέρα, εἰς ἃς ἡ ἀνθρωπίνη
καρδίᾳ αἰσθάνεται ὅ,τι γλυκύτερον, ὅ,τι ἐκστατικώ-
τερον, ὅ,τι ἱερώτερον, ὅ,τι ἀρεστόν.

Εἶναι νόμισμα σεσημασμένον μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ
ἔρωτος καὶ παύει νὰ κυκλοφορῇ ἄλλᾳ ὥς ἡ σφραγίς
τοῦ ἐξαλειφθῇ! Εἶναι τέλος τὸ ὠραιότερον καὶ πολυ-
τιμότερον κόσμημα ἀπαιρηθὲν ἐκ τῆς ἀδαμαντοθήκης
τοῦ Θεοῦ, πρὸς στολισμὸν καὶ εὐτυχίαν τῶν ἀνδρῶν!

Καὶ ὅμως παρὰ τοῖς ἀγρίοις εἶναι ἀγέλη ζώων,
παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς ἀπλοῦν ἔπιπλον, καὶ παρὰ τοῖς
Εὐρωπαίοις παιδίον μαμμόθρευτον (enfant gâté)!...
... Εἶναι μυστήριον.

Σ. Π. Π.

('Εκ τοῦ Γαλλικοῦ).

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

—ο—ο—ο—

Κατὰ καθήκον αὐστηρᾶς ἀμεροληψίας δημο-
σιεύομεν σήμερον ἐν τῷ « Γραφικῷ Κόσμῳ » τὸ
κατωτέρω ἀποσταλὲν ἡμῖν ποίημα ἠγραφὲν ὑπὸ
φίλου ποιητοῦ εἰς ἀπάντησιν ποιήματός τινος
ὑπὸ τὸν τίτλον « Πτῆσις » δημοσιευθέντος ἐν τῷ
προηγούμενῳ τεύχει τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ καὶ
ὀφειλομένου εἰς τὴν ζωηρὰν φαντασίαν τοῦ γνω-
στοῦ εἰς τὸν ποιητικὸν κόσμον ὁμογενοῦς κυρίου
Κλεάνθους Παππάζογλη.

Π Τ Η Σ Ι Σ.

Πρόχειρος ἀπάντησις εἰς τὸ ἐν Σελίδι 345

ὁμῶνυμον ποίημα τοῦ Κυρίου

Κ. Παππάζογλη.

Πετᾶτε στίχοι. . . . Πρὸς Μουσῶν! πετᾶ ποτε στρου-
θίον

οὐ μόνον ὑπανοίγονται τὰ τρυφερὰ πτερά;
πετᾶ στρουθίον βαπτισθὲν ἐν λίμνῃ εἰς ἱλύνων,
καὶ φέρον ἐν ταῖς πτέρυσιν φορτίᾳ ἀχθηρά; . . .

Μὴ ἀγανάκτει, ποιητὰ, ἐὰν ἐν ἀμαθείᾳ
κωλύω σε ἱπτάμενον, Ζωὺς ὁ λ ο ς ἀδαής. . . .

Ζωύλον ἓνα ἔσχομεν καὶ μόνον . . . δυστυχία!
καθὼς ἐφάνη Ὁμηρὸς ἐν ὑψηλίῳ Εἷς. . . .

Πετᾶτε στίχοι. . . . ἀλλὰ ποῦ; . . . Εἰς Πίνδον! !
στῆθι, φίλε!

τὴν δάρνην ἠρδευσάν ποτε τοῦ Ἰστρου τὰ νερά;

Ἐξένισαν τὸν Ἑρωτα τοῦ Σουλινᾶ αἱ πύλαι;

Θεέ μου τὸ Βαλκάνιον ἐρᾷ ποτε, ἐρᾷ;

Ἡσθάνθης πώποτε παλμὸν εἰς στήθη Ῥουμανίδων;

εἶδες ἐν πάγῳ πώποτε ἀκτῖνα φλογερὰν;

Εἶν' ἔρωτες οἱ στεναγμοί, ὦ ποιητὰ, Λαίδων;

εἶν' ἔρωτες ὁ πωλούμενος εἰς μέσσην ἀγορὰν; . . .

Εἶν' ἔρωτες, ἔρωτες μυσσαρὸς, ὁ ἔρωτες ὁ αὐτόθι;

ὁ ἔρωτες ὁ ἐρ ὕ θ η μ α φερῶν ἀντὶ πτερῶν;

ὁ ἔρωτες ὃν παρθενοὶ δὲν ἐμποροῦσι πόθοι,

πλὴν Μεσσαλίνης αἰσθημα καὶ μόνον μυσσαρόν; . . .

Πετᾶτε στίχοι. . . . Πρὸς Θεοῦ! . . . πρᾶνθητι, ἡ-
[σύχει,

θὰ πέσης πτώσιν θλιβεράν καὶ μόλις ἱπταθείς. . . .

Δὲν ἵπτανται εἰς ὑψηλὰ οἱ ἄπτεροι οἱ στίχοι,

οὐδὲ ὁ Ἑρὼς ὁ χαμαὶ ἐφάπαξ γεννηθείς.

Ἐργίσθης βλέπω; Σύγγνωθι! Θεέ μου! τί σοι εἶπον;

τί πταίω ἂν κωλύω σε ἐκ πτώσεως δεινῆς;

Κἀγὼ ποτε δὲν ἵππευτα τὸν φοβερόν σου ἵππον;

καὶ ὅμως; ὅμως ἔπεσα εὐθέως καὶ πρηνής. . . .

Πετᾶτε στίχοι. . . . Δὲν πετᾷ τὸ ἄπτερον στρουθίον,
πετᾷ ἡ μήτηρ. . . . "Πέταξον — εἰπέ καὶ σύ — ὦ
νοῦ!"

Ὁ νοῦς μᾶς φέρει κάποτε ἐν μέσῳ αἰθερίων. . . .
τὸ ἔπος ὅμως ὄρισταί θανάτου σκοτεινοῦ.
ΦΙΛΟΣ.

—ο—ο—ο—

ἘΝ ΔΑΚΡΥ.

Ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει τῆς δεσποινίδος * *

Πρὸς τὴν πάλαι ποτε τόσον, καρδίᾳ,
ἐν ᾧ ἦσο τὸ πρὶν ἀπαθὲς;
διὰ τί σφοδρὸτάτ' ἀγωνία
σοὶ ἐπῆλθε βαγδαία. εὐθύς;

Ἀτμοπλόου ὁ κώδων σημαίνει
εἶν' ἡ τρίτη! . . . ὦ! λύπη! φωνῶ,
σὺ ἀπέρχου. . . . ἐμοὶ δ' ἀπομένει
ἐκ ψυχῆς διὰ σὲ νὰ θρηνῶ.

Οὐρανὲ, ὦ! ἐνδύσου μυρία
νέφη ὅλως πυκνὰ, μελανὰ,

δι' ἐμὲ δὲν ὑπάρχ' εὐτυχία,
ἀλλὰ μόνον δακρύων δεινά.

Καὶ σὺ θρήνει ἐξαίρετον φίλην,
ἥτις βαίνει εἰς ξένην, μακράν,
κόρην εὐχαριν καὶ ἐρωτύλην
ἄλλην Ἥδην παιδράν, ἀνθηράν.

Χύσον δάκρυα, λύπης σημεῖα,
καὶ κατὰδειξον ὅτι ποτὲ
δὲν ὑπῆρξ' ἐντελὴς εὐτυχία,
ἀλλ' ἐλπίδες μὲ λύπας μίχται. . .

Κρύψου Ἥλιε! παῦσον νὰ φαίνης!
καὶ εἰς σκότος τὸ πᾶν ἄς βιβῇ!
μαρανθεῖσαν καρδίαν θερμαίνεις;
μάτην! . . . αὐτὴ οὐδόλως ἀνθεῖ.

Καὶ σὺ πένθει, ταρεῖς ἐν σκοτίᾳ,
πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ποτὲ
δὲν ὑπῆρξ' ἐντελὴς εὐτυχία,
ἀλλ' ἐλπίδες μὲ λύπας μίχται. . .

Βίμαρμένη σκληρὰ, δυστροποῦσα!
εὐτυχίαν θνητοῦ δυστυχοῦς,
μετὰ λύσσης δεινῆς ἐπελθοῦσα
ἀναρπάξεις, ὡς στόνον ἡχοῦς.

Μόλις σ' εἶδον, κ' ἰδοὺ σὺ μακράν μου,
ὄναρ μ' ἦσο γλυκὺ, ἱλαρόν,
ἐξυπνήσας ζητῶ τὴν χαρὰν μου,
πλήν ἀπέπτυ. . . τί ὄναρ σκληρόν! . .

Εἴς μοι μένει παρήγορος μόνος,
ὅν οὐδεὶς θά μοι ἄρ' οὐδαμῶς,
εἶναι δ' οὗτος ἐν ὥρᾳ ἀγῶνος,
ὁ τοῦ στήθους βαρὺς στεναγμός. . .

Παμφιλτάτη, εἰς ξένην ὑπάγεις,
εἶχουαί σοι πᾶν δ, τ' ἀγαθόν,
κ' εὐτυχὴς ἐν ᾧ σὺ θὰ διάγῃς,
ἐνθυμοῦ φίλου δάκρυ θερμόν.

Βραίλα τῇ 22/4 Ἰουλίου 1880.

Μ. Α. Δ.

—o—o—

ΠΑΟΥΣΙΟΥ ΚΗΔΕΙΑ.

Δὲν ἀποσπῇς τὰ δάκρυ μου, ἀθλίε ματαιότης,
ὅταν πλουσίου φέρετρον σὺ ὁδηγῇς πρὸς μνημα,
ὅταν μὲ τόσου θόρυβον, ζῶς ἀληθῶς κοιφότης,
θρηνηῖς δακρύουσα ψευδῶς τοῦ Χάρωνος ἐν θύμα.

Τὸ μνημα εἶναι πένθημον καὶ σὺ λαμπρὰ προβάλλεις
ὡς ὑβελλὶς ἀναίσχυντος ἐν μέσῳ τῆς πένθας.

ἴσως ζητοῦσα τὰς ψευδεῖς τιμὰς νὰ ἐπιβάλλῃς
ἐνθα τὰ πάντα λέγουσι γυμνάς τὰς ἀληθείας.

Ἐκεῖ τὰ πάντα ἔφυγαν· ἡ δόξα ἐπετάσθη,
ὁ ἥρωες ἐτελείωσε τὸ ἀνδρικὸν καθῆκον,
τῶν ἐφημέρων λάμψεων τὸ ὄναρ ἐσκεδάσθη
καὶ ἤρχισε τὸ φοβερὸν τὸ ἔργον τῶν σκολήκων.

Ὡ ἀνθρωπότης τάλαινα, ἐνθάλλεσ' αἰωνίως!
τὴν σηπεδόνα μὲ κροσσούς στολῶν δὲν κατακρύπτεις,
μὲ θλιβερούς παιδνάς σου δὲν ἐπιστρέφ' ὁ βίος,
τὴν δυσωδίαν τὴν πολλὴν μὲ μύρα δὲν καλύπτεις.

Δὲν ὠρελοῦν οἱ θύσανοι, αἱ πόρπαι, αἱ ταινίαι,
καὶ ἁμαξαὶ μελαμπεπλοὶ, καὶ ἵπποι νεκροφόροι,
καὶ συνοδεία πᾶμπληθής, καὶ μουσικαὶ παντοῖαι,
καὶ φαλμιφοδοῦντες ἱερεῖς, καὶ παῖδες πειθηφόροι. . .

Οἱ ἱερεῖς προβαίνουν καὶ ψάλλουσι γαλῶντες,
καὶ σκέπτονται ἂν αὐρίον θὰ θάψωσι καὶ ἄλλους·
οἱ παῖδες ψιθυρίζουσι, παντὸς ἀμεριμνῶντες,
οἱ δ' ἄλλοι τέρψεις λέγουσι καὶ πότους τῶν μεγάλους.

Νεκρὲ, εἰν ἡδύνασο νὰ ἐγερθῇς καὶ πάλιν
καὶ ἐβλεπες τὴν ὀπισθεν ἀχρεῖαν κομιδίαν,
αὐτὸ τὸ ψεῦδος τὸ πολὺ, τοῦ πένθους τὴν κραιπλήν,
σπαρακτικὴν θὰ ἔβλεπες κατάραν ἀπαισίαν!

Ὡ! καὶ, τὰ πάντα μάταια ὅπότεν τελευτήσῃς!
οὐδεὶς θὰ κλαύσῃ ἀληθῶς, κ' αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία·
μόνον ἡ μήτηρ, ἂν αὐτὴν νὰ ἔχῃς εὐτυχίᾳς,
μόνον ἐκείνη δάκρυα θὰ χύσῃ ἐν πικρίᾳ.

Ψευμάτων τόσων μεταξὺ κ' ὑποκρισίας τότης,
τοῦ τάφου σὲ ἡ ἀχαρὶς θέλει δεχθῇ ἀγκάλη,
ἀφοῦ τὸ πᾶν ὑβρίσῃσι διὰ βαρβάρου γλώσσης,
ἀφοῦ περὶ τὸ λείψανον συγκροτηθῇ ἡ πάλῃ. . .

Νυκτὸς ἀγρίας παρευθὺς θὰ σὲ καλύψῃ σκότος. . .
σοῦ κύκλω παγερὰ σιγὴ, ἀδύσσωτων ἐρημία. . .
σκολήκων θὰ ἐπιφανοῦν σωρεῖται λεληθότως. . .
τὰ πάντα σῆψις ἀπηνῇς, φρικώδης δυσωδία. . .

Καὶ ὁ νεκρὸς ὁ πλούσιος καὶ τὰ καλὰ τὰ τόσα
ποῦ εἶναι τότε : . . — Ἀπασα, παντλήμων ἀνθρώ-
[πότης,
θὰ διανύσῃς τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀγωνισσά. . .
Ἀθάνατος ὁ Θάνατος φυλάττει στρατιώτης!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΠΑΠΠΑΖΟΓΛΗΣ.

—*—

ΓΑΜΟΣ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΠΕΡΣΑΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΚΟΥΡΔΟΙΣ.

Ἐκ τοῦ Γαλλ. ὑπὸ ἸΩΑΝ. ΜΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ.

Παρά τοῖς Πέρσαις καὶ Κούρδοις ἐπικρατεῖ εἶς
καθ' ἣν ὅτε μέλλει τις νὰ νυμφεύσῃ τὸν υἱόν, ἢ
τὸν ἀνεψιόν, ἢ τὸν θετὸν υἱόν αὐτοῦ, ἐπιφορτίζει
γυναῖκάς τινος ὅπως μεταβῶσι καὶ ἴδωσιν ἐκεί-
νην ἣν σκοπεύει νὰ τῷ δώσῃ ὡς σύζυγον. Ὅταν
αἱ ἐπιφορτισθεῖσαι γυναῖκες ἐπανέλθωσιν ὁρᾷ-
λουσι ν' ἀπεικονίσωσιν αὐτὴν ἀκριβῶς. Πολλὰ

κας αἱ γυναῖκες αὗται διευκολύνουσιν εἰς τὸν μελλονύμφον νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον κρυφίως ἐκείνην ἣν μέλλει νὰ συζευχθῇ.

Ἀφοῦ ἀποφασισθῇ ὁ γάμος ὀρίζεται ἡ ἡμέρα τοῦ ἀρραβῶνος, ὅστις ἐνίοτε ἐκτελεῖται πολλά ἔτη πρὸ τῆς τελετῆς τοῦ γάμου, καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν τῶν μελλονύμφων χαράττοντες τὴν κλίνην ἐν ἣ κεῖται ἡ νεογνή. Ὁ ἀρραβὼν ἀποφασίζεται δι' ἀποστολῆς δακτυλίου, ἡ νομίσματός τινος ἢ χρυσοκεντήτου μανδηλίου προωρισμένου ἀποκλειστικῶς εἰς τοιοῦτον ἔθιμον. Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη εἶναι ἱερὰ. Ἀλλ' ἐνίοτε κατὰ

τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῆς τελετῆς ἡ μελλονύμφος ἀπάγεται διαταγῇ τοῦ πρίγκηπος(1).

Τὸ συμβόλαιον συντάσσεται ὑπὸ πολιτικοῦ δικαστοῦ ἢ ὑπὸ μολλᾶ. Ἡ ὑπογραφή ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ ἐπίθεσις τῶν σφραγίδων ἐπὶ τοῦ συμβολαίου τούτου γίνεται ἐνώπιον μαρτύρων. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὀρίζεται πάντοτε χρηματικὴ προῖξ πληρωτέα εἴτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου, εἴτε ἐν περιπτώσει διαζυγίου· αἱ νεάνιδες δὲν φέρουσι προῖκα ἀλλὰ μόνον ἐπιπλᾶ τινὰ καὶ δῶρα.

Τὴν ὠρισμένην διὰ τὸν γάμον νύκτα, ἡ μελ-

(συνέρχεται ὁ χορὸς ἐν ἀποτελοῦσι δύο παῖδες ὁμοκαίδεκα ἢ τρισκαίδεκα ἐτῶν κτλ. σελ. 384).

λονύμφος ὁδηγεῖται ὑπὸ τῶν γονέων καὶ φίλων τῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συζύγου τῆς. Βαδίζει κεκαλυμμένη διὰ χονδρῆς καλύπτρας βοηθουμένη ὑπὸ τῆς μητρὸς καὶ ὑπὸ τινων τῶν ἐταίρων αὐτῆς· ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀκούει τοὺς ἄλλους εὐχομένους αὐτῇ εὐτυχὴ γάμον. Αἱ οἰκεῖαι αἵτινες εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς διαβάσεώς της εἰσὶ σχεδὸν ἀπασαι πεφωταγωγημέναι. Τοῦτο σημαίνει πρόσκλησιν ὅπως ἡ μελλονύμφος λάβει ἀναψικτικὰ τινὰ δι' αὐτὴν παρασκευασθέντα. Ἡ πορεία διαρκεῖ, ἐπὶ πολὺ, εἴτε ἕνεκα τῶν συνεχῶν τούτων σταθμῶν, εἴτε διότι ἡ συνοδία προχωρεῖ βραδείως.

Παρὰ τοῖς Κούρδοις ὅτε ἡ μελλονύμφος φθά- νει εἰς τὴν φλιάν τῆς θύρας ὁ μελλονύμφος πα-

ρουσιάζεται εἰς αὐτὴν, ἐναγκαλίζεται εἰς αὐτὴν θέτων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ φέρει μέχρι τῆς αἰθούσης του. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐπικρατεῖ ὅπως αἱ νεάνιδες μὴ συστέλλωνται βλέπουσα μίαν

(1) Τῷ 1803, ὁ Σάχης τῆς Περσίας ἐδημοσίευσεν ὅτι, μετὰ τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος, ὅλαι αἱ νεάνιδες, αἱ μὴ μεμνηστευμέναι θεωροῦνται κτῆμα τοῦ μονάρχου, καὶ θὰ ἐκλέξη τινὰς ἐξ αὐτῶν διὰ τὸ γαρέμιον. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ διαταγὴ αὕτη ἦτο ἀπλῶς ἀπειλητικὴ, οὐδέποτε ἐκτελεσθεῖσα. Ὁ αὐτὸς πρίγκηψ, θέλων νὰ εὐκολύνῃ τοὺς γάμους, περιώρισεν ὡσαύτως διὰ νόμου τὴν δαπάνην αὐτῶν. Ἀντὶ τοῦ λαμβάνειν προῖκα, ὁ μελλονύμφος δίδει εἰς τὸν πατέρα ἐ-

ἐξ αὐτῶν εἰσερχομένην ἐκουσίως εἰς οἰκίαν μέχρι τότε ξένην.

Ἐν τούτοις ὁ νεόνυμφος δὲν ἔχει οὐδαμῶς ἔτι ἰδεῖ τοὺς χαρακτῆρας ἐκείνης εἰς ἣν εἶναι συνδεμένος διὰ δεσμοῦ ἱερωτάτου. Ὁ νεόνυμφος δύναται νὰ δείξῃ αὐτὴν εἰς τοὺς γονεῖς του ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ τῇ ἀφαιρέσῃ τὴν καλύπτραν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπιφυλάττεται εἰς τὴν μητέρα ἢ εἰς μίαν συγγενῇ τῆς νεονύμφου, καὶ ἐκτελεῖται ὑπ' αὐτῶν ὡς ἡ τελευταία πράξις τῆς ἐξουσίας αὐτῶν. Τότε οἱ προσποιηταὶ οἰμωγαὶ τῶν γυναικῶν μεταβάλλονται εἰς μακαρισμούς οὓς ἀπευθύνουσιν εἰς τὸν νεόνυμφον, λέγοντες συνάμα, ἀνέθαρων ὡς σελήνη λαμπρῶς φωτοβολοῦσα ἐν τῷ πληρώματι αὐτῆς. Προετοιμάζεται γεῦμα μετ' ἐνδύοντες αὐτὴν τὸ δεύτερον τοῦ γάμου (νυμφικόν) ἔνδυμα ἄδουσιν οὕτω·

Κυανᾶ ἐνδεδυμένη,
κυανᾶ καλλωπισμένη,
καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανόν,
παριστᾶς ὡς σκοτεινόν.

Εἰς τὸ βλέμμα μ' ἀντικρίζεις,
ὅταν μὲ ἐνατενίζης,
ὡς σελήνη θερινή,
ἐν νυκτὶ χειμερινή.

Εἶτα τὸ τρίτον ἔνδυμα καλύπτοντες ἅμα διὰ πέπλου καταλλήλου τὰ πλούσια καὶ ἄφθονα τῆς μαλλίας.

Παρειὰς ἔχεις κουρμμένας,
καὶ μὲ μαῦρα καλυμμένας,
καὶ κατὰ πυκνὰ μαλλιά.

Τὴν αὐγὴν, τῇ λέγω, κρύπτεις,
καὶ τὰ κάλλη σου καλύπτεις,
* μὲ τὰ σκιερὰ αὐτά·

— Ὅχι, φίλε ἀπεκρίθη,
καὶ εὐθὺς ἀπηλογήθη,
τὴν σελήνην μὲ αὐτὴ
κρύπτω σύνεφον ἐδῶ.

καίνης τὴν μέλλει νὰ νυμφευθῇ ἵππον, ὅπλα καὶ γράμματα, ἐθίμην ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὴν ἀπλοκότητα τῶν ἡθῶν καὶ ἰσως εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν τιμαριωτικῶν θεσμῶν οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦσι πάντοτε εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Εἶτα τὸ τέταρτον ἔνδυμα.

Μὲ συστολὴν αἱ χάριτες τὴν εἶχον καλλωπίσῃ,
κ' ἡ τύχη μὲ χάρισματ' ἄπειρα τὴν ὁρίσει.

Ὅταν τὴν εἶδ' ὁ ἥλιος ἀμέσως ἐκαλύφθη,
κ' εἰς νέφος σκιερώτατον διὰ μιᾶς ἐκρύφθη.

— Ἐχει αὐτὴ ἀνέκραξεν, ἀκτῖνας λαμπροτέρας,
κ' ἀπὸ τὰς ἰδικὰς μου δὲ πολὺ ζωηρότερας.

Καὶ εἶτα τὸ πέμπτον ἔνδυμα.

Τοὺς μελανοὺς τῆς πλοκάμου βλέπεις;
αἱ ὀφιοειδεῖς εἶναι τραῖ της (4)

Μὲ ἱλαρότητα φαινομένην,
καρδίαν ἔχει ἐσκληρομένην.
εἶναι ἀμάλακτος ὡς γρανίτης,
ἡ ἀσπλαγχνός πονηρὰ ψυχὴ τῆς,
ἀδιακόπως τὰ βίλῃ ρίπτει
συνειδὸς πώποτε δὲν τὴν τύπτει
ὅποταν θέλω νὰ τὴν ἐγγίσω,
καὶ μὲ τὴν χεῖρα τότε τολμήσω,
νὰ περιπτύξω τὸν τράχηλόν της,
ἀμέσως αὐτὴ τὸ ἐνστικτόν της,
βάλλει εἰς πρᾶξιν καὶ μ' ἀπονίαν,
μὲ ἀπωθεῖ εὐθὺς καὶ κακίαν.

Μετὰ ταῦτα ἀρχιζούσης τῆς μουσικῆς συγκειμένης ἐξ ἀνατολικῶν ὀργάνων συνέρχεται ὁ χορὸς ὃν συναποτελοῦσι δύο παῖδες δυοκαίδεκα ἢ τρεῖς καὶ δεκά ἑτῶν, μετμηματισμένοι εἰς γυναῖκας φοροῦντες μεγάλας ποδήρεις (φούστας) καὶ ἔχοντες μακρὰν κόμην. Εἰς τὰς χεῖρας τῶν κρατῶσι κρόταλα ὀρειχάλκινα ἃ κρούοντες περιστρέφονται βραδέως ρίπτοντες τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ ὀπίσω ὅπως κυμανθῇ ἡ κόμη τῶν καὶ ἀνυφοῦσιν εἰς τὸν αἶρα τοὺς βραχίονάς των διὰ νὰ δείξωσι τὴν ὀσφύν των, ταπεινούμενοι δὲ ἐνίοτε ὅπως ἀντηγχίσωσιν οἱ κωδωνίσκοι των πλησίον τοῦ ἐδάφους ἢ πλησιάζοντες αὐτοὺς εἰς τὰ ὠτά των προσποιούνται ὅτι ἀκούουσιν τὸν ἦχον μετὰ μεγάλης προσοχῆς, ἐκ διαλειμμάτων δὲ τὰ ἑλαινὰ ταῦτα παῖδια συνδεύουσι τὸν χορὸν τῶν διὰ θορυβώδους καὶ μονοτόνου ᾠδῆς, ὑστερον, αἶνης, ἀναπηδοῦσι σείοντες τὴν κεφαλὴν ὡς μετὰ παραφορᾶς καὶ ἐκβάλλουσι φωνὰς τὴν μακρὰν κόμην των καὶ τοὺς εὐρεῖς χιτῶνάς των κινεῖντες ἀτάκτως, ἐνῶ τὰ ὄργανα ἐξακολουθοῦσι παίζοντες ζωηρότερον.

Δέκα ἡμέρας μετὰ τοῦ γάμου αὐτῶν οἱ νεόνυμφοι ὀφείλουσι νὰ ἐπισκεφθῶσι τοὺς γονεῖς τῆς γυναικὸς, οἵτινες διδούσιν εἰς αὐτοὺς δῶρα.

(4) Τραῖ=κλωσταῖ=πλεξίδες.